

622.746

OSZK

OSZK

Central Széchenyi Library

A MAGYAR-ÖRMÉNY

NEMES CSALÁDOK CZIMERLEVELEI.

KÖZZÉTESZI:

Dr. TEMESVÁRY JÁNOS

állami főgymnasiunai tanár.

50 CZIMERRAJZZAL.

➤ KIADJA : AZ „ARMENIA-“ SZERKESZTŐJE. ➤

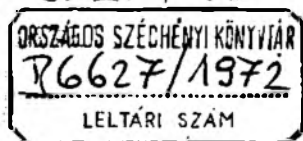

SZAMOSUJVÁRT,
TODORÁN ENDRE „AURORA“ KÖNYVNYOMDÁJA
1896.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

622. 746

Betűrendes tárgymutató.

	Lap		Lap
Balta cs.	10.	Kövér cs.	115.
Bocsánczi cs.	16.	Kristóf-Jakabfy cs.	126.
Bogdánfi cs.	20.	Lászlófy cs.	133.
Capdebó cs.	23.	Lázár cs.	139.
Csiky cs.	29.	Lengyel cs.	151.
Csomák cs.	38.	Lukács cs.	155.
Czárán cs. (seprősi)	41.	Márkovics cs. (kis-terpesti)	162.
Dániel cs.	47.	Mártonfi cs.	167.
Gajzágó cs. (apanagyfalusi)	51.	Novák cs.	170.
Gáspár cs.	54.	Pászákász cs.	226.
Gorove cs.	57.	Patrubán cs.	174.
Gorovei cs.	61.	Pattantyus cs.	178.
Govrik cs.	64.	Petraskó cs.	232.
Gyertyánfi cs.	68.	Placsintár cs.	181.
Hankovics cs.	71.	Rácz cs.	187.
Hollósy cs. (gertyenyesti)	75.	Simay cs.	190.
Issekutz cs.	80.	Szarukán cs.	197.
Issekutz cs. (marosvásárhelyi)	88.	Szentpéteri cs.	201.
Jakabffy cs.	92.	Török cs.	205.
Kabdebó cs. (talpasi)	95.	Verzár cs.	209.
Karátsonyi cs. (beodrai, gróf)	101.	Vikol cs.	217.
Kis cs.	108.	Zachariás cs.	220.
Korbuly cs. (lompérdei)	112.		

Bevezetés.

A előszedegetjük emlékezetünkől azon egyes tényeket, mik rövid két század alatt édes hazánk testvérmemzetei közé legutóbb bevándorolt maroknyi hazafias örménység részéről a részrehajlatlan Klió révén a nemzeti történelem évlapjaiba bekerültek, önkénytelen is ámulva kell észrevennünk, hogy aranyból vannak azok, tiszta színaranyból.

Miként az Egyiptomból kivándorló zsidók legfőbb vezetője, a folyvást előttük lebegő tündöklő lángoszlop volt, a lelkes hazai örménységnek is kezdettől fogva egy vezércsillaga, egy eszméje volt, mely keblét szüntelen hevítette, minden tettében vezette és melyért a nevéől nevezett hermelinként (mus Armenius) készebb volt inkább meghalni, mint annak sugárzó fényétől elfordulni. A hazai örménység e tündöklő vezércsillaga, tetteinek főrugója: páratlan hazaszeretete volt. Ezzel akarta az örménység meghálálni azon szives fogadtatást, melylyel I. Apafi Mihály alatt 1672-ben bevándorolva e szép haza testvérmemzetei részéről osztály- és rangkülönbség nélkül találkozott.

S valóban míg egyrésről, mint általában kereskedelemmel foglalkozó nép főképen letelepedése helyén, a haza keleti részében, az u. n. Erdélyben első sorban a kereskedelemnek adott nem kismérvű lendületet, addig más résről, mint hivatalnok és tisztviselő lelkiismeretes pontossága által a közjó előmozdítása körül fejtett ki páratlan tevékenységet; mint pap és tanár a gondjaira bizottak lelkivilágának ápolásán és megteremtésén fáradozott, az igazság és ismeret napjának vidám sugarait mindig vi-

lágossággal és vonzó erővel terjesztette s ha végül a megpróbáltatás perczeiben a haza hívó szava hozzá is eljutott, mint katonai bátorsága által tűnt ki s nem egy esetben addig adta önfeláldozó vitézségének fényes tanújelét, míg utolsó csepp vérével örökre lezárodott azon magasztos életpályája, melyhez a hősi elszántságnak, a valódi érdemnek annyi elévülhetlen babérja fűződött.

Ha bár futólag pillantsunk is végig a hazai örménység beköltözködése óta lefolyt két század történelmének évlapjain, lehetetlen, hogy szemünkbe ne tűnjék minő áldozatok mutatott be már az örménység hazaszeretének lángoltárán; lehetetlen, hogy ne akadjunk a közélet minden egyes terén, legyen az egyházi vagy világi, politikai vagy katonai, egy-egy kimagasló alakra, melyet büszkén ne nevezne és tartana a magyar-örménység szülöttjének, fiának.

A hazai örménység eddig szereplő gigászai között rövid szemlét tartva, önkénytelen is eszünkbe jut Goro ve István és Lukács Béla, a magyar alkotmányos miniszterium két kimagasló alakja; Kiss Ernő és Lázár Vilmos, mindketten az aradi Golgotha vértanúi; Mály Mihály mérnökkari és Czetz János 1848/9. tábornok, a szabadságharcz tántorithatlan hőse; Gajzágó Salamon, a csak nem rég hosszas buzgó hivataloskodása után nyugalomba vonult főszámvevőszéki elnök; Karátsonyi Guidó gróf, a félmillió forintot meghaladó alapítványai miatt is feledhetetlen első magyar-örmény főúr; Csiky Gergely az oly korán elhunyt jeles színműíró; végül, kikről szintén megfeledkeznünk nem szabad, Ákontz-Kövér István velencei és Esztegár Vártán bécsi mechitharista érsekek, mindketten egyházuk nemcsak példás életű főpapjai, hanem egyszersmind mély tudományú apostolai.

A hazai örménység törhetlen hazaszeretete és kiválóbb fiainak bokros érdemei nem is maradtak ismeretlenek sem előbb az erdélyi fejedelmi, sem utóbb a ma is dicsőségesen uralkodó magas királyi ház előtt. Így történt, hogy nemcsak az örménység főbb lakhelyeivel éreztették nevezettek kegyüket, Szamosújvárt és Erzsébet-

várost, a hazai örménység e két góczpontját, a szabad királyi városok sorába emelve, hanem kimagaslóbb fiait is fejedelmi kegyük egész teljével elárasztották s családjai közül a mai napig ötvennél többet iktattak a hazai nemes családok sorába.

A magyar-örmény nemes családok legnagyobb része nem u. n. *donationalis*, azaz birtokos, hanem *armalista*, azaz czimeres. Legnagyobb részük, miként a többi testvérnemzet fiai is, a sallangot szerető s czímkórságban szenvedő XVIII. században szerezte nemesi rangját. E célból, különösen a minden oldalról ellenségtől fenyegetett dicső emlékü Mária Terézia korában, midőn vármegyék és városok testületileg, egyes gazdagabbak pedig külön is bőséges segélylyel járultak a nyomasztó hét éves háború (1756—1763) terheinek viseléséhez, szívesen felajánlák a kincstár részére 1000—2000 forintjokat, csak-hogy a polgári osztályból kiragadtassanak annyival is inkább, mert oly kor vala ez, melyben a czímtelen családok boldogtalanoknak érzik vala magukat¹⁾ s különben is maga a szabályzat, például az 1786-iki, megszabta a cím után járó illetéket.²⁾

¹⁾ Innen érthető aztán, hogy Kiss Gergely, Lukács és Jakab szamosújvári szegényebb sorsú örmény kereskedők, Kiss Ernő, az 1848/9-ki szabadságharc hős vértanújának ösei, bevallva szegénységüket — az országos levéltár adatai szerint — szégyenkezve kérik Mária Teréziát, hogy nekik is, nem tekintve a mindhármuk részéről szerényen felajánlott 300 aranyat, a nemesi címet megadni kegyeskedjék,

²⁾ Mária Terézia, ezen az általa »nagyfejedelemségre« emelt Erdély különös jötevője, azonban a magyar-örmény családok részéről megneemesíttetésük fejében felajánlott összeget nem mindig fordította hadi célokra, hanem egyes esetekben azt egyházi vagy közccélokra a magyar-örmény városoknak nagylelkűen vissza is adományozta. Így tett például a Csiky Emánuel és Péter, Kövér János és Kajetán, Lengyel Lukács és András részéről nemesi rangra emeltetésükért befizetett 6065 ft. 30 kr. összeggel is elrendelvé, hogy ez, az akkor éppen építkezés alatt álló szamosújvári főtéri örmény templom költségeinek fedezésére fordíttassék. (Datum e Caes. Reg. Thesauratus Consilio. Cibinii 9. April. 1781. A szamosújvári városi levéltárban őrzött eredeti leirat szerint).

Királyi adománylevélhez (*litterae donationales*), az 1750. május hó 13-án nemesi rangra emelt erzsébetvárosi Zachariás családot kivéve, a mult század végeig magyar-örmény családjaink nem jutottak. Ez időtől kezdve azonban a tehetős örmény családok fiai az u. n. temesi bánságban nagyobb birtokokat szereztén, többen közülök az 1780-ki királyi leirat értelmében *donationalis*, azaz birtokos nemesek is lettek.³⁾

A magyar-örmény nemes családok czímerszerzői a hazai örményiségnek 1672-ben I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem alatt történt beköltözködésétől kezdve napjainkig időrendben a következők voltak:

Pattantyus-Ábrahám Jakab 1680. decz. 13.

Lászlóffi Izsák 1712. nov. 20.

Dániel Tódor, Jeremiás és Pál 1725. júl. 3.

Placsintár Lukács és Bogdán 1737. aug. 23.

5 Lázár János 1746. okt. 3.

Karátsonyi Kristóf, Miklós és Lukács 1749. jún. 15.

Zachariás János, Lukács és Tamás 1750. máj. 13.

Novák Kristóf, Jakab, Márton és Emánuel 1753.

júl. 30.

Török Tódor 1756. máj. 24.

10 Issekutz Mihály 1758. decz. 12.

Lászlóffi Bogdán 1758. decz. 12.

Patrubán Márton és Márk 1758. decz. 12.

Kristóf, vagy Jakabfy Miklós 1760. máj. 8.

Kristóf vagy Jakabfy Simon 1760. máj. 8.

15 Simai Lukács 1760. máj. 26.

Issekutz Antal és Gergely 1760. jún. 24.

³⁾ Az erdélyi örményiséggel a főkormányshék útján 4196. szám alatt közölt leirat ide vonatkozó szavai a következők: »*Sua Maiestas in favorem emptorum, qui in Banatu Temesiensi, Regno Hungariae reincorporato Bona et Jura possessionaria sibi comparare vellent, ... benigne stabilire dignata est: 1. Ut super bonis in eodem Banatu abalienandis Litterae Donationales pari prorsus ratione ac in Regno Hungariae Lege ac usu receptum est, expediantur. Emptor proinde eiusmodi Boni ipso facto in Nobilem Regni Ungariae indubitatum recipietur omnibusque praerogativis et privilegiis Nobilitaribus gaudebit. (Datum Cibinii die 4. Aug. 1780.)*

- Szarokán Dávid, János, Márton és Lukács 1760. jún. 24.
Balta Márton 1760. júl. 28.
Balta Péter 1760. júl. 28.
- 20 Gorove Kristóf 1760. júl. 28.
Govrik János és Tódor 1760. júl. 28.
Csiky Tivadar 1760. okt. 7.
Kis Gergely, Lukács és Jakab 1760. okt. 7.
Lukács Lukács, Lázár és Izsák 1760. okt. 7.
- 25 Simai Tódor, Márton, Izsák és Salamon 1760. okt. 7.
Szentpéteri Kristóf 1760. okt. 7.
Verzár János, Péter és Oxendius 1760. okt. 7.
Verzár Márton 1760. okt. 7.
Vikol Bogdán 1760. okt. 7.
- 30 Jakabfy Kristóf 1760. okt. 9.
Gáspár Miklós 1761. okt. 25.
Gorovei Kristóf 1761. okt. 25.
Bocsánczi János 1762. júl. 26.
Bogdánfy Gábor 1762. júl. 26.
- 35 Csomák Miklós 1762. júl. 26.
Hankovits Jakab, Miklós, Sándor és Ferencz 1762.
júl. 26.
Lukács Jakab 1762. júl. 26.
Mártonfy Kristóf 1762. júl. 26.
Rácz Jakab 1762. júl. 26.
- 40 Csiky Emánuel és Péter 1780. máj. 24.
Kövér János és Kajetán 1780. máj. 24.
Lengyel Lukács és András 1780. máj. 24.
Gyertyánffy Antal, Lukács, Kristóf és Jonás 1795.
jún. 25.
Capdebó Jonás, Márton, Ferencz és Gergely 1802.
júl. 23.
- 45 Kövér Tódor, Kajetán, János, Simon és Antal 1804.
aug. 17.
Lázár Lázár, 1826. márcz. 17.
Czárán Antal, János, István és Kristóf 1830. okt. 1.
Hollósi Bogdán 1832. máj. 3.
Kábdebó Jakab, Miklós, Károly és Márton 1838. nov. 8.
- 50 Márkovits Antal és Emánuel 1839. okt. 3.

Jakabb Bogdán 1848. jan. 10.¹⁾

Issekutz Adeodát 1876. jan. 11.

Korbuly Bogdán 1879. márcz. 31.

Gajzágó László 1879. aug. 5.

A hazai örmények között elterjedt hagyomány az általam elősorolt nemes családokon kívül, még a romlott-hidu (románul: „de podu spart“) Zachariás családnak I. Apafy Mihály erdélyi fejedelem által történt megne-mesíttetéséről is tudni vél és említett család nemesi rangra emeltetésének körülményeit, rövidre foglalva, következő-képen regéli: Kikocsizott egy ízben Erzsébetvárosból Apafi, a fejedelem, s hintójával már a Küküllő hidjához közelgett, midőn egy Zachariás nevű örmény kereskedő a fejedelem tovább haladását megakadályozandó, annak lovai elé állott s románul (a csak pár év előtt Moldovából beköltözött örmények ugyanis még nem beszélték az édes hazai nyelvet) azt kiáltván: Măria Sa! podu-i spart, azaz

¹⁾ Jakabb Bogdánt, szamosújvári városi főjegyzőt ugyan a királyi kegy 1848. január 10-én az erdélyi országgyűléseken tartott kitűnő szónoklataiért nemesi rangra emelte, de czimerlevelének expedíálását a nemsokára bekövetkezett zavaros idők eseményei lehetlenné tették s így annak sem a boldogult iratai között eredetijére, sem az országos levéltárban — Jakab Elek levéltárnok ur társaságában e czélból folytatott kutatásaim daczára — másolatára nem bukkanhattam. Nevezettnek nemesi rangját azonban minden kétségen kívül helyezi Teleki József gróf, erdélyi kormányzónak Jakabb Bogdánhoz intézett s Szongott Kristóf »Szamosújvár« cz. monografája 137. lapján is már közzétett következő levele:

110. Eln. 1848.

Nemzetes Főjegyző Ur!

A közelebb mult országgyűlésnek üdvös eredménye ötletéből, méltoztatott Ő Felsége e folyó hó 10-én kelt legfelsőbb kéziratánál fogva Uraságotat erdélyi czimeres nemesnek legkegyelmesebben kinevezni.

Mit addig is, míg a maga útján eziránt bővebben értesítettnek, Uraságotnak örömtudás végett, ezen érdemlett kitüntetéséből leg-szivesebb részvétem nyilvánítása mellett ezennel megírni kívántam.

Többire szokott becsüléssel maradván

Uraságotnak

Kolozsvártt, Boldogasszony hó

19-én 1848-ban

kötelezettje

Gróf Teleki József.

„Nagyságos uram! rossz a hid,” és Apafi élte ezen megmentőjét utódaival együtt podu-spart, „romlott-hidu” előnévvel nemesi rangra emelte. Az erdélyi részekben lakó örményeink ezen elbeszélése azonban minden komoly alapot nélkülöz.

Minthogy még az eddig napvilágot látott nagyobb terjedelmű művekben is, u. m. Nagy Iván „Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal (Pest, 1857 s a köv.),“ I. Siebmacher, „Grosses und allgemeines Wappenbuch (Nürnberg 1885 s a köv.)“ magyar-örmény nemes családaink nemességének tárgyalása, czímereiknek leírása a legmostohább elbánásban részesült, a mennyiben mindkettő a legtöbb magyar-örmény nemes családról alig tesz említést, e családok jó nagy részét mellőzi, vagy czímereik leírását tévesen közli; minthogy továbbá Kövári László „Erdély nevezetesebb családai (Kolozsvár 1854.)“ cz. művében még tovább megy s a leginkább Erdélyben letelepült hazai örménységet figyelmére nem is méltatja, már a „Turul“ hazánk ezen egyetlen czímer- és nemzetségtani folyóiratának megindultakor azon gondolatra jöttem, hogy nem kimélve fáradságot a magyar-örmény nemes családok czímerleveleit összegyűjtsem s azokat, első sorban az illető családtagok használatára közlétegyem.

Nem ismeretlenek ugyan előttem a római költő azon szavai, miszerrint a valódi nemességet kizárólag az erény alkotja („Nobilitas sola est atque unica virtus“); jól tudom, hogy a paraszt vére is piros („sanguis rusticorum aequae rubet“), hisz ép oly korban élünk, mely csak a személyhez köt minden kitüntetést, korlátozza vagy éppen semmivé teszi az öröklött kiváltságokat és egy közös nevelési rendszer által közelebb hozza az egymástól eddig távolabb álló osztályokat s ma már mindenki elérheti azt, a mire csak éppen tehetségei képesítik, de azért „a nemesség külső emblemáit, a miket az emberi természet kiirthatatlan hajlama alkotott, a miket a kegyelet ápolt, a történelem regisztrált s a művészet gyámolított, sem a tudomány, sem a nevelés nincs hivatva megsemmisíteni.“ „A nemzetet — Radvánszky Béla báró szerint — csak

látszólag alkotják az élő nemzedékek, valóságban azonban tagjai annak az elhaltak is, mert a letűnt nemzedékeknek nagy a befolyásuk az élőkre. Sokakat lelkesített már őseiknek dicső példája kitartó munkára, szorgalomra, nagy tettekre. Hol állanánk ma az ősök következetes munkája nélkül? Az ős idők egyszerűségében. Sok nemzedék alkotta mai kultur életünket. Ismerjük meg tehát izról-izre az alkotókat.“ Ismerjük meg az örmény nemes családok e haza területén szétszórt fiai és utódai is e szerény mű hasábjairól, több évi buvárkodásom eredményéből, családfájuk törzsét, címerszerzőjük nevét, címerlevelük teljes szövegét s végül címerüknek pontos rajzát s midőn azt pihenésre szánt perczeikben netalán szemlélgetni fogják, ismételgessék magukban a latin költő azon sokat jelentő szavait:

»Scipio cum Romae statuas spectaret avorum
Haec ad virtutem sunt mihi calcar ait.«

Könyvem ezen szűkkeretű célja érthetővé teszi enél fogva azon szövegismérléseket,¹⁾ melyeknek különben egy komoly tudományos címertani munkában alig lenne helyük és megmagyarázza egyszersmind azt is, hogy miért hiányzik abból az egyes családok bővebb ismertetése, családfájának levezetése s kiválóbb tagjainak érdemük szerint való méltatása.

Minthogy nemcsak a hazai örménység bölcsőhelyeinek levéltárából merittem, hanem felhasználtam még ott, hol kiegészítésre volt szükség egyes családok magán iratgyűjteményeit is, sőt a fővárosban elhelyezett országos levéltárban is két ízben huzamosabb időn át gyűjtöttem az adatokat, vigasztal azon tudat, hogy e műben a magyar-örmény nemes családok címerleveleit — tudtommal — teljes számban első ízben tehetem közzé.

Mielőtt az egyes magyar-örmény családok címerlevelének bemutatását megkezdeném, szabadjon még e

¹⁾ Rövidítést csakis a címeradományozó fejedelem czimeinek elösorolásánál engedtem meg magamnak.

helyt őszinte hálámat kifejeznem azon barátságos és kegyteljes pártolásért, melyet kutatásaim alkalmával az országos levéltár derék igazgatója, Pauler Gyula s köztisztetben álló allevéltárnoka, Jakab Elek urak részéről tapasztalni szerencsés valék. Nem kevesebb szivesség jutott csekély személyemnek osztályrészülr Szongott Kristóf ur, t. kartársam, az „Armenia“ érdemes szerkesztője részéről, ki szives megkeresésemre nemcsak több címerrajz másolatát bocsátotta rendelkezésemre, hanem lehetővé is tette a kész mű megjelenését; továbbá Novák Antal ur, derék collegám részéről, ki a címerrajzok elkészítését volt szives magára vállalni és végül Bittó Károly aradvármegyei főlevéltárnok ur, igen tisztelt barátom részéről, ki a gondjaira bizott levéltár adataival gazdagítván nagyban megkönnyítette adatgyűjtésem különben fárasztó munkáját. Fogadják mindhárman leghálásabb köszönetemet.

Balta család.¹⁾

Ezen az erdélyi részeken kívül leginkább Arad- és Csanád vármegyékben elterjedt magyar-örmény nemes család czímerszerzői Balta Márton és Péter fivérek, szamosújvári örmény kereskedők voltak, kiket a hazai kereskedelem előmozdítása körül kifejtett bokros érdekeik, nem különben a hét éves háború hadi költségeinek fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb pénzösszegük megjutalmazására Mária Terézia királynő Bécsben 1760. július 28-án kiadott czímerlevelével meg-nemesített, nemesi rangra emelvén Balta Mártonnal együtt annak nejét, született Govrik Gülát,²⁾ Márton, Tivadar és Gergely fiait, nem különben Mária, Anna és Róza leányait, Balta Péterrel pedig nejét született Márton Horopszimet, Mária és Anna leányait.

A Balta Márton-nak adományozott czímerlevél szövege a következő :

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod cum Regiis dignum manibus opus esset distributio Beneficiorum, ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate

¹⁾ Nagy Iván i. m. I. 153. l. e nemes családdal négy szóban végez s csak lakhelyéről tesz említést.

²⁾ Gülá(b) örmény női keresztnév (gül, perzsa szó: rózsza, güláb: rózsavíz, Róza), ép úgy, mint a Balta Péter czímerlevelében előforduló Harabszime vagy Horopszime (Rebeka).

et fidelibus servitiis Martini Balta, Quaestoris Armeni, et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium Nostrorum insisterendo, et signanter in moderni Belli circumstantiis, ad Aerarii Nostri rationem certam Pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualia ipsum, imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus, Eundem Martinum Balta, et Coniugem eius Gülan Govrik, Filiosque Martinum, Theodorum, et Gregorium, ac Filias Mariam, Annam, et Rosinam iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, Haeredesque et Posteros eorum utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaeque speciali e statu, et Conditione ignobili clementer eximendo in Coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa Scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris, et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cujus quidem Nostrae erga eundem Martinum Balta, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium, haec Arma, seu Nobilitatis Insignia, Scutum videlicet Militare erectum Sectione per centrum primario palari, ex post ad laevam transversa

in tres areas distinctum, cuius anteriorem dextram Baltheus dextro diagonalis aureus hinc, et hinc eiusdem metalli ala explicata dorsis obversis comitatus ornat;

Balta cs. czimere.

in sinistra superiori cocco tincta area caput Molossi argenteum millo nigro ad collum cinctum, cuius ora utraque auro reducta, similisque metalli adhaerente annulo exornata est, repraesentatur in huic subiecta candidi, seu argentei coloris area anguis naturalis coloris capite in gyrum acto, et cauda sursum flexa conspicitur. Ipsi scuto super imposita est Galea tornearia clatrata, seu aperta coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, quinque pavonis plumis fastigiata. Phaleris ad dextram coeruleis,

et aureis, ad sinistram vero coccineis et argenteis, a summate Galeae in latera scuti large decoreque fluitantibus, prout haec omnia in Capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata, et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Martino Balta, praescriptisque eius Gratiose danda duximus, et concedenda, decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris, et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natus, Jure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Tor-

neamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui, et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque ac Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus, harum Nostrarum majoris et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore, et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die Vigesima Octava Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.

Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

Balta Péter pedig Mária Tereziától, a dicső királynőtől a következő czímerlevelet nyerte:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Regiis dignum manibus opus esset distributio Beneficiorum, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Petri Balta, Quaestoris Armeni et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium nostrorum insistendo, et signanter in moderni belli circumstantiis certam pecuniae summam ad Aerarii Nostri rationem offerendo, et praes-

¹⁾ Aradvármegye 1795. évi jegyzőkönyvének 714. száma alatt levő hiteles másolatából.

tando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualiave ipsum, immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus, eundem Petrum Balta, et Coniugem eius Harabsime Márton, filiasque Mariam et Annam jam natas, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, Haeredesque et Posterios eorum utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in Coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris, et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, privilegiis, praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Petrum Balta, praefatasque ipsius declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium, haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum sectione per centrum primario palari ex post ad laevam transversa in tres areas distinctum, cuius anteriorem dextram Baltheus dextro-diagonalis aureus hinc et hinc eiusdem Metalli ala explicata dorsis obversis comitatus ornat; in sinistra superiori cocco tincta area caput molossi argenteum millo nigro ad collum cinctum, cuius ora utraque auro reducta, similisque metalli adhaerente annulo exornata est, repraesentatur: in huic subiecta candidi seu argentei coloris area anguis naturalis coloris capite in gyrum acto et cauda

sursum flexa conspicitur. Ipsi scuto superimposita est Galea tornearia clathrata seu aperta, coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, quinque Pavonis plumis fastigiata, Phaleris ad dextram caeruleis et aureis, ad sinistram vero coccineis et argenteis a summitate Galeae in latera scuti large decoreque fluitantibus, prout haec omnia in Capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Petro Balta, praescriptisque ejus Gratiose danda duximus, et concedenda, decernentes, et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, Arma seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natura, et iure, ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, necnon Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui, et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque ac Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris

et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die vigesima octava mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr. ¹⁾

E nemes család a neki adományozott czímerlevél alapján tehát a következő czímert használja: Hasított pajzs, melynek jobb kék mezejében jobb oldali arany harántgerenda fölött és alatt egy-egy belső oldalával egymás felé fordított nyitott arany szárny, a vágott bal-fél felső vörös mezejében pedig arannyal diszitett, fekete nyakravalóju s jobbra néző ezüst kutyafej, kiöltött piros nyelvvel, alsó ezüst mezejében végül egy természetes színű tekergődő kigyó látható. Sisakdisz egymás mellé helyezett öt pávatoll. Foszladékok jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.

Bocsánczi család.

E nemes család czímerszerzője B o c s á n c z i J á n o s, szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejével, Strombeszko Máriával, Márton, András, László, Kristóf és Adeodát fiaival, nem különben ezeknek nejeivel, u. m. Márton Sárával, Márton, Lázár Máriával, András, Salamon Juliánnával, László és végül Bogdán Annával, Adeodát feleségével együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeiknek és a hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárba önkényt beszolgáltatott nagyobb összeg megjutalmazása fejében Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július 26-án kiadott czímerlevéllel nemesi rangra emelt.²⁾ E czímerlevél szövege a következő:

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ E családról Nagy Iván és Siebmacher J. i. m. teljesen megfélekedtek.

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum ingenua Nobis liberalitas in subditorum effundi commoda non cessaret, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus servitiis Joannis Bocsánczi, Quaestoris Armeni, et Civis oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, qualiave imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse benigne confidimus, eundem Joannem Bocsánczi, Coniugemque eius Mariam Strombeszko, ac filios Martinum, Andream, Ladislaum, Christophorum et Deodatum, horumque et quidem Saram Márton, Martini, Mariam Lázár, Andreae, Julianam Salamon, Ladislai, et Annam Bogdán, Deodati consortes, ipsorumque liberos iam natos, et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros, horumque Haeredes et Posteris utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo, in coetum et numerum verorum, et indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, coopandos, et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum

Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque ac Posterī eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Joannem Bocsańczi, praefatosque ipsius, declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis insignia :

Bocsańczi cs. czimere.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, a cuius pede exsurgit cuspis rotundata ad umbiculum scuti porrecta, tessellis argenteis et rubris strata; ipsius scuti latera hinc leo aureus, illinc vero tigris naturalis coloris sibi mutuo obversi, faucibus hiantibus, linguis exertis, anterioribus pedibus quasi ad procliandum protensis erecti occupant. Scutum premit galea tornearia clathrata, seu aperta corona-taque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, apicem habens brachium humanum cataphractum cubito incumbens manu prehensam sagittam minio tinctam, sed spiculo argenteo praeditam vibrans. A summitate galeae phaleræ dextrorsum aureae et caeruleae, sinistrorsum vero argenteae et rubrae in latera scuti venuste defluunt: prout haec omnia in capite, seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Joanni Bocsańczi, praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Prae-

rogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus ac nobilitaribus, necnon Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac ii in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haes redesque et posterii eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus ac conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.

Joannes Georgius Vest m. pr.¹⁾

A Bocsánczi nemes család címere tehát a következő : Kék mezőben a pajzslábból előtűnő, fehérrel koczkázott és nyomott vörös ék fölött ágaskodó s egymás megtámadására kész arany oroszlán és természetes tigris áll szemközt. Sisakdísz levélkoronán nyugvó pánczélos jobb kar, markában ezüst nyilat tart. Foszlalékok jobbról : kék-arany, balról : vörös-ezüst.

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

Bogdánfi család.

E nemes család czímerszerzője Bogdánfi Gábor szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejével Simai Katalinnal, György, Deodát és Kristóf fiaival, továbbá Mária leányával együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett bokros érdemeinek megjutalmazására, nem különben az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb összeg mintegy viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július 26-án kiadott czímerlevelével nemesi rangra emelt.¹⁾ E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis; quod cum perspectum Nobis esset nulla arte ad perpetuum famae nominisque decus pertingere Principes magis posse, quam ubi reliquis Imperii Ornamentis munificentiae quoque gloria accessisset; ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam commendationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Gabrielis Bogdánfi, civis et quaestoris oppidi nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis Augustaeque Domui nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insisterendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, qualia ipsum imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse benigne confidimus, eundem Gabrielem Bogdánfi et coniugem eius Catharinam Simai filiosque Georgium, Deodatum et Christophorum, ac filiam Mariam iam natos et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros eorundemque haeredes, et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis nostrae Regiae et Principalis plenitudine gratiaque speciali e

¹⁾ E családról is mind Nagy Iván, mind Siebmacher J. i. m. mélységesen hallgatnak.

statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem reincorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris, et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque ac Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Gabrielem Bogdánfi praefatosque ipsius, declaratae benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma seu Nobilitatis insignia:

Bogdánfi cs. czimere.

Scutum videlicet militare erectum juxta horizon-tem nubiformiter bipartitum, cuius superior saphirini coloris pars volitantem columbam candidam rostro ramum palmae aureum tenentem refert; inferiorem candidam partem ornant tres annuli rubri situ * * locati. Scuto superincumbit galea tor-nearia clathrata seu aperta, Regio redimita diademate, ad dextram incli-nata Nobilibus propria, cui columba scutaria cum ramo palmae, compli-catis tamen alis insistit. Laciniis seu Lemniscis hinc candidis et coeruleis, illinc vero rubris et aequae candidis seu argenteis a cono galeae in utrumque scuti latus late et decore fluitantibus; prout haec omnia in capite seu principio praesentium literarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genui-

nisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur; eidem Gabrieli Bogdánfi, praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus ac nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Auleis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincere et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, haeredesque et posterii eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus ac conferimus Harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri Impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo. Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr. Joannes Georgius Vest m. pr.¹⁾)

¹⁾ Bogdánfi Gergely, aradi ügyvéd birtokában levő biteles másolatból.

Ezen az erdélyi részeken kívül leginkább Magyarország délvidékén elterjedt nemes család czímere tehát a következő: a felhőzetesen vágott pajzs felső kék mezében vörös csörében arany-pálmaágot tartó és jobbra repülő ezüst galamb, az alsó ezüst mezőben pedig három (2, 1) vörös gyűrű. Sisakdísz a címerképpel azonos, csörében arany pálmaágot tartó, azonban itt zárt szárnyú galamb. Foszladékok jobbról: kék-ezüst, balról: vörös-ezüst.

Capdebó család.

E magyar-örmény nemes család, melynek tagjai széltében Kabdebó nevet is használnak, czímerszerzői Capdebó Jónás, Márton, Ferencz és Gergely fivérek, Capdebó Jónás erzsébetvárosi örmény kereskedő fiai voltak, kiket nem különben nevezetteknek hozzátartozóit u. m. Capdabó Jánost és Annát, Jónásnak a nemes Lukács családból származott nejével nemzett gyermekeit, ugyancsak Capdebó Jánost és Antalt, Mártonnak hitestársától, Capdebó Johannától született és végül Capdebó Anna Máriát, Ferencznek a nemes Verzár családból született feleségétől származott leányát a saját, de egyszersmind boldogult atyjuk érdemeinek is megjutalmazására I. Ferencz Bécsben 1802. július 23-án kelt czímerlevelével emelt nemesi rangra. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Franciscus Secundus¹⁾ etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostorum humillimam supplicationem, atque intercessionem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelium servitiorum meritis Filiorum Jona e condam Capdebo, Civis et Quaestoris

¹⁾ I. Ferencz magát így mint német-római császár nevezi, mely czímról azonban nem sokára lemondván későbbi oklevelei »Franciscus Primus« szavakkal kezdődnek.

Liberæ Regiæque Civitatis Elisabethopolitanae, Jonæ aequæ, Martini, item Francisci et Gregorii omnium omnino Capdebo Fratrum utpote, quæ eidem Sacrae praelibati Regni Nostri Hungariæ Coronæ, Augustæque Domui Nostræ Austriacæ fideliter et constanter exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum etiam pari fidelitatis et constantiæ fervore (uti Nobis de ipsis benigne pollicemur) exhibituri sunt, ac impensuri: Cum igitur ob id, tum vero ex Gratia et munificentia Nostra Caesareo-Regia, qua quosque de Nobis Augustæque Domo Nostra et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendæ studiosos Antecessorum Nostrorum Divorum quondam Hungariæ Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quæ ad maiora quæque præstanda eos incitare possent decernere consuevimus; Eisdem Jonam, Martinum, item Franciscum et Gregorium omnes Fratres Capdebo, ac per Jonam Filium Joannem, ac Filiam Annam ex consorte sua Nobili Lukács, per Martinum vero Filios Joannem et Antonium ex consorte sua Joanna Capdebo; per Franciscum denique Filiam Annam Mariam ex consorte sua Nobili Verzár susceptos, ac progenitos, Haeredesque et posteros suos utriusque sexus universos in futurum Dei Benedictione legitime nascituros e statu et conditione Ignobili, in qua hactenus perstitisse dicuntur, de Regiæ potestatis Nostræ plenitudine et gratia speciali eximentes, in coetum et numerum verorum, antiquorum et indubitatorum præmentionati Regni Nostri Hungariæ et Partium eidem adnexarum Nobilium duximus adnumerandos, coopandos et adscribendos; annuentes et ex certa Nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus, Indultis, Privilegiis, Libertatibus, Iuribus, Prærogativis et Immunitatibus, quibus cæteri veri, antiqui et indubitati prædicti Regni Nostri Hungariæ, Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua Consuetudine usi sunt et gravisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterii ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint; In cuius quidem

Nostrae erga Ipsos exhibitae Gratiae et Clementiae, ac Liberalitatis Testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis signum haec Arma, seu Nobilitatis Insignia, Scutum videlicet Militare erectum coerulei coloris, baltheo rubro sinistro diagonali aurea cruce pedata hinc et inde singulis duabus stellis sexangulis aureis ordine locatis comitata onerato, in duas partes divisum, in cuius dextra tricollis viridis, in sinistra vero super maris undis basim occupantibus triremis velis albis, ac vexillis rubro candido et viridi colore fasciatis instructa vehi cernitur.

Cabdebo cs. czimere.

Scuto incumbit Galea tornearia coronata clathrataque seu aperta, purpura suffulta, auro reducta torque ac monili circumducta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus concedi solita, brachio humano erecto cataphractura armato nudam frameam inter duas alas aquilinas nigras vibrante fastigiata, Laciniis seu lemniscis hinc aureis et rubris, illinc vero coeruleis et itidem aureis a cono galeae in scuti latera large et venuste defluentibus, scutumque

ipsum decenter ac venuste exornantibus; Quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium Litterarum Nostrarum pictoris edocta manu, propriisque ac genuinis suis coloribus clarius depicta lucidius ob oculos intuentium posita esse conspicerentur, Iisdem Iona e Martino, item Francisco et Gregorio omnibus Fratribus Capdebo, ac per eos Filiis ac Filiabus eorundem, et quidem per Jonam Filio Joanni, Filiaeque Annae, per Martinum vero Filiis Joanni aequae, et Antonio, per Franciscum denique Filiae Annae Mariae, Haeredibusque et Posteris eorundem utriusque sexus universis iam natis, ac in futurum Dei Benedictione legitime nascituris danda duximus, et conferenda; Decernentes, et ex certa Nostra Scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma,

seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae, Partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis, Indultis, Libertatibus, et Immunitatibus, quibus iidem de Iure, vel antiqua consuetudine uti sunt, et gavis, utunturque et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis et Militaribus Exercitiis, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulais, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus, et Sepulchris generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincere, vetustae, ac indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Gradus, Dignitatis, Honoris et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, et mandamus, ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Poster, ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint; Immo Nobilitamus, damus, conferimus et concedimus praesentium per vigorem. In cuius Rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes Litteras Nostras privilegiales Secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae Apostolicus utimur impendenti communitas Iisdem Jonae, Martino, item Francisco et Gregorio Fratribus Capdebo, ac per eos Filiis, ac Filiabus eorundem, et quidem per Jonam Filio Joanni Filiaeque Annae, per Martinum autem Filiis aequae Joanni et Antonio, per Franciscum denique Filiae Annae Mariae, Haeredibusque et Posteris eorundem utriusque sexus universis iam natis, ac in futurum Dei Benedictione legitime nascituris gratiose dandas duximus et concedendas. Datum per manus Fidelis Nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis, ac Magnifici Comit, Caroli Pálffy ab Erdöd Perpetui in Vöröskeő, Aurei Velleris, et una Insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Equitis, Comit, Posoniensis et Comitatus nominis eiusdem perpetui ac supremi Comit, Arcisque Nostrae Regiae Posonii haereditarii aequae ac supremi Capitanei, Camerarii Consiliarii Nostrae Actualis Status Intimi, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, nec non per

idem Regnum Nostrum Hungariae Aulæ Nostrae, prout et dicti Ordinis S. Stephani Cancellarii, in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae die vigesima tertia Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Octingentesimo Secundo, Regnorum Nostrorum Romani, Hungariae, item Bohemiae ac reliquorum Anno Undecimo, Reverendissimis, Reverendis item, ac Venerabilibus in Christo Patribus (Archi Episcopatu Strigoniensi vacante), Comite Ladislao Kollo-nich de Kollegrad Coloczensis et Bácsiensis Canonice Unitarum Metropolitanarum Ecclesiarum Archiepiscopo, Andrea Bácsinszky Graeci Ritus Catholicorum Munkácsi-ensis, Matheo Francisco Kerticza Bosniensis, seu Diako-váriensis et Syrmien-sis, Maximiliano VerhovácZ Zagra-bien-sis, Francisco Xaverio Fuchs Nittriensis, Joanne e Comitibus de Réva Scepusien-sis, Ignatio Darabant Graeci Ritus Catholicorum Magno-Varadien-sis, Joanne Jessich Segniensis et Modrusien-sis, seu Corbaviensis, Nicolao Millasin Albaregalensis, Sylvestro Bubanovits Graeci Ri-rus Catholicorum Crisiensis, Josepho Mártonffy de Csik-Mind-Szent Transylvaniensis, S. R. Ecclesiae Cardinale, S. R. Imperii Comite Francisco Herzan de Haras Saba-rien-sis, Gabriele Szerdahelyi de Nyitra-Szerdahely Neo-soliensis, Nicolao Konde de Poka-Telek Magno-Varadi-ensis, Ladislao Kőszeghy Chanadiensis, Francisco Szányi Rosnavien-sis (Sedibus Vacziensi, Agriensi, Quinque-Eccle-sien-si, Jaurinensi et Veszprimien-si vacantibus), Josepho Pierer de Hodos Consecrato Tinniniensis, Josepho Vilt Consecrato Belgradensis et Samandrien-sis, Comite Sigis-mundo Keglevich de Buzin Electo Makariensis, Josepho Pető Electo Drivestensis, Emerico Libero Barone Perényi Electo Bacensis, Francisco Miklósy Electo Biduanensis, Josepho Zábráczky Electo Vegliensis, Antonio Mandics Electo Pristinensis, Andrea Szabó Electo Noviensis, Eccle-siarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus, Serenissimo item Archiduce Austriae Domino Josepho Regni Nostri Hungariae Palatino et Locumtenente Nos-tro Regio, nec non Spectabilibus ac Magnificis Francisco Sz. Ivány de Eadem Judice Curiae Nostrae Regiae, Co-mite Joanne Erdődy de Monyorókerék Regnorum Nostro-

rum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Bano, Comite Josepho Brunszvik de Korompa Tavernicorum, antelato Comite Carolo de Pálffy ab Erdőd Curiae, Comite Francisco Zichy de Vásonkeő Pincernarum, Comite Josepho Georgio de Batthyán Perpetuo in Németujvár Dapiferorum, Comite Michaelae de Nádasd Perpetuo Terrae Fogaras Agazonum, Comite Francisco Zéchényi de Sarvári Felső Vidék Cubiculariorum, Comite Josepho Erdődy de Monyorókerék Janitorum Nostrorum Regalium per Hungariam Magistris, Capitaneatu Nobilis Turmae Nostrae Praetoriae Hungaricae vacante ac praelibato Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Comite Poseniensi, caeterisque quamplurimis saepefati Regni Nostri Hungariae Comitatus tenentibus et Honores.

Franciscus m. pr.

Comes Carolus Pálffy m. pr.

Josephus Herovics m. pr.¹⁾

A Capdebo család részére I. Ferencz által 1802. július 23-án adományozott nemesi címér tehát a következő: A balról jobbra haladó harántos s két hatágú aranycsillag közt ugyancsak aranykeresztel megrakott vörös gerenda által két részre osztott kék címerpajzs jobb felében zöld hármashalom, bal felében pedig tengerhullámain haladó fehér vitorlás három evezős hajó látható. Sisakdísz két fekete sasszárny között koronán könyöklő pánczélos jobb kar jobbra vágó görbe kardot villogtat. Foszladekok: jobbról vörös-arany, balról kék-arany.²⁾

A Capdebo család Erdélyből nemsokára Temesvármegyébe is átszármazott, ott királyi adománylevél útján szerzé Baraczházát és ez alkalommal „baraczházi“ előnevét és a következő új címert nyerte: A négyelt pajzs első és negyedik arany mezejében fekete egyfejű sas, a

¹⁾ Aradmegye levéltárában levő 1810-ik évi jegyzőkönyv 85. sz. alatt levő másolatából.

²⁾ E címérlevél és címér Nagy I. és Siebmacher J. előtt egyaránt ismeretlenek.

második és harmadik zöld mezejében fehér lovon pán-czélos vitéz ül, jobbában dárdát, baljában arany ki-gyóval diszítet vértet tartva. A szív-pajzs-kék mezejében zöld alapon vörös fedelű várkastély áll. A czímerpajzsot két egymással szembenéző sisak ékesíti, melyek jobbikán a-rany koronán álló fekete sas, a balon pedig a czímerkép-pel azonos koronából kinövő vitéz látható. Foszladékok : jobbról arany-kék, balról ezüst-zöld.¹⁾

Csiky család.

E magyar-örmény családot, melynek legkiválóbb sar-jadéka Csiky Gergely, a kitünő színműíró és műfor-dító volt, két ízben érte azon nagy megtiszteltetés, hogy a tejedelmi kegy egy-egy ágát a hazai nemesek díszes sorába iktatta. Csiky Tivadar, erzébetvárosi örmény kereskedő volt az első, kit a nagy kiterjedésű Csiky család-ból Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevelével, nejével Samoj Máriával, István, Már-ton, Márk és Mihály fiaival, Zsuzsánna, Margit és Teréz leányaival, nem különben első nejétől, Pátrubán Szultá-nától született Mária leányával együtt a hazai kereske-delem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek és az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésére önkényt felajánlott pénzadományának megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1780. május 24-én pedig ugyan-azon dicső királynő Bécsben kelt czímerlevelével Csiky Emmánuel és Péter, szintén erzsébetvárosi polgá-roknak adományozott nemességet és pedig nemcsak az általuk hadi célokra felajánlott pénzösszeg hálás visz-on-zásaul, hanem egyszersmind tekintetbe véve előbbinek mint városi oratornak, utóbb tanácsnoknak, majd négy ízben is főbirónak a közpályán, az ottani nagy templom

¹⁾ Mig Nagy I. e czímet i. m. III. köt. 5. l. közli, addig Siebmacher nemcsak e czímet is mellőzi, hanem helyette elég té-vesen (i. m. IV. köt. 94. l.) V. Ferdinánd által a talpasi Ka-b-d-e-bó család részére 1838. november 8-án adományozott czímet adja.

építése, az újonczok toborzása és a hadi ménék beszolgáltatása, utóbbinak pedig mint az u. n. „negyvenesek“ esküdtjének e szövetkezet körül tanusított bokros érdemeit méltányolva, továbbá néhai atyjok, Csiky Dávid városi tanácsnok elévülhetlen érdemeit, végül kegyes figyelmére méltatva azon különös körülményt is, hogy mindketten azon Csiky nevű örmény egyenes leszármazottjai, ki néhány társával a hazai örménység Erdélybe letelepülésének legfőbb előmozdítója volt. Csiky Emmánuel és Péterén kívül ez alkalommal Mária Terézia nemesi rangra emelte, Emmánuelnek hitestársát Ötves Rózá, Ferencz, István, Antal, János és Dávid fiait, nem különben Anna, Katalin, Róza, és Mária leányait, továbbá Csiky Péternek nejétől nemes Issekutz Annától született Dávid fiát, Katalin, Mária és Johanna leányait.

A Csiky Tivadar és hozzátartozói részére Bécsben 1760. október 7-én kiállított czímerlevél így hangzik:

Nos Maria Teresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod cum ingenitae Nobis Liberalitati in bonos Subditorum conatus ultro etiam effundi proprium semper fuisset; ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Theodori Csiki, Civis et Quaestoris Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vegtigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, eundem Theodorum Csiki, et Coniugem eius Mariam Samoj, filiosque Stephanum, Martinum, Marcum, et Michaellem ac filias Mariam ex priore Consorte sua Sultan Patrubby, Susanam item Margaritam et Theresiam ex moderna praefata iam natos, et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros liberos, eorumdemque Haeredes, et Posros utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nos-

trae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in Coetum et Numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri, veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Theodorum Csiki, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum

Csiki Tódor czimere.

Linea per centrum Scuti horizontali et alia ad idem Centrum a superiori perpendiculari in tres areas partitum, quarum prima argentei coloris Leonem rubrum in posteriores pedes erectum sinistrorsum versum, rictu hiantem, lingua exerta, et cauda pone tergum reflexa, pedum anteriorum falcibus Vexillum aequae rubrum palatim fixa pertica retrofluum prehendentem refert, altera ab hac coerulea Quadra insignita cernitur Baltheo dextro-diagonali argenteo, ex utroque Latere stella sex-

angula aurea comitato; ultimam cocco tinctam aream occupat corona aurea gemmis pretiosisque lapidibus ornata, intra cuius circulum duae nudatae frameae, quarum manubria auro fulgent, in decussim

locatae visuntur. Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta Regio Diademate redimita, situ ad dextram obliquo Nobilibus propria emergentem Leonem scutarium cum vexillo proferens. Laciniis hinc aureis et coccineis, illinc vero argenteis et caeruleis a Cono Galeae in utrumque Scuti latus decore fluitantibus, illaque pulcherrime ambientibus et exornantibus; prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Theodoro Csiki praefatisque eius Gratiose danda duximus, et conferenda, decernentes, et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles Natura, Iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant, atque possint, imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum

maioris et authenticici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datū in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesima Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.¹⁾
Franciscus Bándi m. pr.

A Csiky Tivadar és utódai részére 1760-ban adományozott czímer tehát a következő: A vágott pajzs felső hasított részének jobb oldali ezüst mezejében ágaskodó, balra néző vörös oroszlán függőlegesen vörös zászlót tart; a bal oldali kék mezőben pedig jobb ezüst harántgerenda fölött és alatt egy-egy hatágú aranycsillag tündöklék, míg az első vörös mezőben drága kövekkel kirakott arany leveleskorona s azon át két aranymarkolatú kard van, hegyeikkel fölfelé, keresztbe ütve. Sisakdisz a címerképpel azonos, koronából kinövő, de jobbra néző, s vörös zászlót lobogtató vörös oroszlán. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.)

Csiky Emanuel.

A Csiky Emanuel és Péter, nem különben családtagjaik részére Mária Terézia által 1780. május 24-én adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod cum res digna sit Summa Principum Maiestate et Suas intendere curas et Sollicitudinem, ut eos, qui Publicum Commodum et utilitatem praeclaris suis facinoribus quacunque ex parte promoverunt, munifica complectantur Liberalitate, et ita animum ad cumulandos favoribus subditos profusum in gratiarum Dispensatione moderari, ut illi, qui in eadem Virtutis Palestra caeteris palmam

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ E czimert közli Nagy Iván is i. m. III. köt. 165. l., nem különben Siebmacher i. m. IV. köt. 114. l.

praeripiendo distincta ediderunt inter Suos specimina, distincta etiam sentiant clementiae et benignitatis argumenta; ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam Nobis propterea factam commendationem, tum vero attentis et consideratis Fidelitate, fidelibusque servitiis Emanuelis et Petri Csiki de Elisabethopoli, Civium et Quaestorum Oppidi Nostri in Magno ac Haereditario Nobis Transylvaniae Principatu Elisabethopolitani, et illius quidem in Magistratu eiusdem Oppidi Senatoris, huius vero in coetu ibidem Quadraginta virorum Iurati, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum ac occasionum exigentia, cum vero mercaturam quaestumque cum insigni emolumento Vectigalium Nostrorum exercendo, signanter autem, dum praeprimis Emmanuel Csiki (prout Nobis exponitur) emenso studiorum curriculo, ubi se ad sustinenda cum decore publica inter contribules suos munia solerter praeparavit, primum quidem ad coetum Quadraginta Virorum assumptus ac post decem annos, quos in hoc munere laudabiliter exegit, in oratorem communitatis oppidanæ creatus, ita suo hocce per decursum Septem Annorum defunctus est officio, ut viam sibi ad magistratuales Honores aperuerit et mox in ordinem Senatorum publico voto recipi promeruerit, in quo etiam Officio, quod iam a decennio omni cum laude universalique approbatione, et egregia sui commendatione sustinet talia prudentiae, et dexteritatis edidit Specimina, ut ipsi publica totius Communitatis administratio quaternis iam vicibus primaria Iudicis autoritate a Capite moderanda concrederetur, et in hoc etiam primario inter suos Officio plura egregiae administrationis edendo specimina, et in specie structuram primariae ibidem Ecclesiae ad consolationem totius Communitatis insigniter promovendo, communem omnium promeritus est applausum et dum Petrus etiam Csiki munia Iurati quadraginta viralis peculiari diligentia, conatuque et zelo per plures iam Annos sustinuit, exhibuisse et impendisse perhibentur, qualia ve ipsos, imo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros esse benigne confidimus; porro id etiam,

quod in ultimorum bellorum circumstantiis occasione statutionis Tyronum, et equorum certam pecuniae summam Aerario Nostro intulisse, ipsaque Communitas Oppidana sub Iudicatu Emanuelis Csiki, et ipso elaborante ad statuendos spontanee quinquaginta equos militares, ultra alios duodecim, quos in concursu cum aliis Oppidis Urbibusque, et Circulis titulo Doni gratuiti obtulit, inducta et permota esse, ipsique praefati Emanuel, et Petrus Csiki eorum esse propages referrentur, qui coniuncto cum nonnullis aliis zelo Gentem Armenam in Magnum Principatum deduxissent, eidemque, ut in Augustae Domus Nostrae tutelam venirent, authores fuissent, eorum etiam Genitor David quondam Csiki per plures Annos in saepius fato Oppido Nostro Elisabethopolitano Senatoris munere conspicuus fuisset, in benignam summentes reflexionem, eosdem Emanuele et Petrum Csiki, Emanuelisque coniugem Rosaliam Ötves, Lucae Ötves in eodem Oppido Senatoris filiam, Filiosque ex hac sua coniuge susceptos, Franciscum, Stephanum, Antonium, Joannem et Davidem, et filias Annam, Catharinam, Rosaliam et Mariam, nec non Petri Csiki filium ex consorte sua Nobili Anna Issekutz progenitum Davidem, filiasque Catharinam, Mariam et Ioannam iam natos, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Liberos eorumque Haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Caesareo Regiae ac Principalis plenitudine, Gratiaque speciali in Coetum et numerum verorum et indubitatorum antelati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooprandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, Animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Magni Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, ali-

orumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et posterius utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Emanuelem et Petrum Csiki, praefatosque eorum declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare in quatuor areas divisum, quarum prima et quarta rubri coloris Leonem aureum coronatum et erectum exhibet, Lingua rubicunda, ore hianti exerta, et cauda a tergo proiecta, illo quidem solem aureum, hoc vero crescentem Lunam argenteam, anterioribus pedibus, obtutuque mutuo tenente; Secunda coelestini coloris area ad allusionem Oppidi Nostri Elisabethopolitani, in antelato Magnae Transylvaniae Prin-

Csiky Emanuel czimere. cipatu siti, in quo nimirum antedicti impetrantes sedem fixisse referuntur, continet in monte petroso a basi in Cacumen assurgente Castellum argenteum, tribus turribus eiusdem metalli conspicuum, quarum media, velut eminentiori castelli structurae imposita, altius producta cernitur, tectis et aedium, et turrium minio rubentibus, pars scuti tertia argentea equitem Hungarum equo fuscii coloris super solo prasino citato cursu sinistrorsum vectum, amicto patrio Rubeo aureo reducto, nodato, fibulatoque vestitum, pileo iterum rubeo martis pellibus circumducto, tutum Aurea cinctum Syndone, Qercis itidem aureis seu flavis superbientem, ac stricta framea minacem; scuto incumbit galea tornearia auro coronata clathrataque purpura suffulta, auro reducta, torque ac monili pariter aureis circumducta, situ obliquo Nobilibus dari consueta, cuius apex est pellicanus argenteus alis expansis pullos in nido nutriens sanguine c pectore vulnerato, Laciniis hinc rubeis et aureis, illinc coeruleis et argenteis Scuti latera decenter et venuste

exornantibus, prout haec omnia in Capite seu principio praesentium Litterarum nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Emanueli et Petro Csiki, praefatisque eorum gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibuscunque exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris generaliter vero in quarumlibet Rerum ac Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerac et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et posterii eorum utriusque sexus universi valeant atque possint: Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authenticici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quarta Mensis Maii, Anno reparatae Salutis Millesimo Septingentesimo Octogesimo, Regnorum vero Nostrorum Quadragesimo.

Maria Theresia m. pr. Thadeus Baro a Reischach m. pr.
Alexander Horváth m. pr.¹⁾

Csiky Emanuel és Péter, továbbá utódjaik címere e szerint a következő: Négyelt pajzs, melynek első és negyedik vörös mezejében ágaskodó koronás arany oroslán egymás felé fordultan abban tündöklő arany napot, ebben pedig növekvő ezüst holdat tart; a második kék mezőben sziklahegyre épült hármastornyú (melyek közül a középső jóval kimagaslik) s vörös fedelű ezüst várkastély látható, a harmadik ezüst mezőben végül zöld alapon pej lovon balra vágató arany zsinoros, vörös mezbe és kalpagba öltözött magyar vitéz, jobb kezében kivont kardot villogtat. Sisakdísz koronán nyugvó, fészében kiterjesztett szárnyú fehér pelikán csőrével mellét tépve vérével táplálja kicsinyeit. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Csomák család.

E nemes család czímerszerzője Csomák Miklós szamosújvári örmény kereskedő volt, kit hitestársával Lukács (Drágomán) Katalinnal, Gergely fiával, Magdolna, Horopszime, Mária és Anna leányaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek s az általa a hétéves háború költségeinek fedezésére ajánlott pénzösszegnek megjutalmazására Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július 26-án kibocsátott czímerlevelével a hazai nemesek sorába iktatott. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis,

¹⁾ Aradmegye levéltárában az 1838-ik évi jegyzőkönyv 1212. száma alatt őrzött másolatából.

²⁾ E czímerlevél és czímer Nagy Iván és Siebmacher J. előtt egyaránt ismeretlenek. Rajzunk a harmadik ezüst mező zöld alapját illetőleg nem felel ugyan meg a heraldika által előírt sraffirozásnak s bár ez még egy pár esetben ismétlődik, de mivel ez csak elnézésből történt, e tekintetben magam is elnézést kérek.

quod cum Nos subditis nostris tam fovendis clementia, quam ornandis Liberalitate nunquam non adesse consueverimus, ideo cum ad nonnullorum Fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate, et fidelibus servitiis Nicolai Csomák Quaestoris et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offereundo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualiave ipsum immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse Benigne confidimus, eundem Nicolaum Csomák, consortemque eius Catharinam Lukács, alias Dragoman, ac filium Gregorium et filias Magdalenam, Horobsime, Mariam, et Annam iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Liberos eorumque Haeredes et Posteros utriusque Sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem reincorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque ac Posterioresque utriusque sexus universi valeant atque possint.

In cuius quidem Nostrae erga eundem Nicolaum Csomák, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet

Csomák cs. czimere.

militare erectum Palo aureo in duas Areas distinctum, quarum prior caerulea duabus stellis sexangulis aureis insignita conspicitur, Posterior vero coccinea tribus Baltheis argenteis sinistro-obliquis ornatur. Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata seu aperta situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, Regio diadematate duabus Alis explicatis, hinc caerulea, illinc coccinea fastigiato redimita. Phaleris seu Laciniis dextrorsum aureis et caeruleis, sinistrorsum vero argenteis et rubris a summitate Galeae in utrumque Scuti Latus large venusteque defluentibus. Prout haec omnia in Capite seu principio Praesentium litterarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Nicolao Csomák, praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis,

Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus ac nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus ac conferimus Harum Nostrarum Maioris et Authenticici Sigilli Nostri Impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die vigesima sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
J. Georgius Vest m. pr.¹⁾

A Csomák család részére adományozott nemesi címér tehát a következő: Aranygerendával hasított pajzs jobb kék mezejében két egymás fölött álló hatágú aranycsillag, a bal vörös mezőben pedig három ezüst bal harántgerenda. Sisakdisz koronán nyugvó két szembenéző kiterjesztett szárny, melyek közül a jobb kék, a bal vörös. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

Czárán család (seprősi).

E nemes család címerszerzői Czárán Antal, János, István és Kristóf fivérek, gyergyószentmiklósi magyar-örmény kereskedők voltak, kiket I. Ferencz király Pozsonyban 1830. október 1-én kelt adománylevelével

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ E nemes családról Nagy I. és Siebmacher J. mit sem tudnak. — Rajzunk elnézésből a sisakdiszt alkotó két szárnyat egyenlő színben tünteti föl.

(donationalis) — tekintetbe véve említett fivéreknek a hazai kereskedelem terén kifejtett érdemeit is — az aradmegyei seprősi uradalomnak 81563 frt 5 kr. összeg árán történt megvétele alkalmából a „seprősi“ előnév használatának engedélyezése mellett hozzátartozóikkal u. m. Péter, Czárán Antalnak neje Czecziltől Márton, Tivadar, János, Anna Mária, Mária Sára, Rebeka, Ilona, Katalin és Róza, Czárán Jánosnak felesége-, Kövér Teréztől János, Simon és Anna Mária, Czárán Istvánnak hitestársa Kövér Jankától, végül Emmanuel, Gergely és Rebeka, Czárán Kristófnak Róza nevű nejétől született gyermekeivel s azok összes mindkét nemű törvényes utódaival együtt nemesi rangra emelt. E királyi adománylevél teljes szövege így hangzik:

Nos Franciscus Primus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis, quod cum Nos ad nonnullorum fidelium Nostrorum humillimam supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis et consideratis illibata fide, et fidelitate, fideliumque et utilium servitiorum meritis fidelium Nostrorum Antonii, Joannis, Stephani et Christophori omnium Czárán, fratrum quippe Germanorum, quaestorum Gyergyó-Szt.-Miklósensium, quae iidem in promovendo peculiari industria Commercio, aliisque diversis occasionibus pro Patria praestitis sacrificiis sibi compararunt, ac in futurum quoque (uti Nobis de Ipsis firmiter ac benigne pollicemur) haud dispari fidelitatis, et constantiae ardore comparandis Possessionem Seprős Comitatus Aradiensis ingremiatam per defectum Herculis Renaldi Mutinae Regii et Mirandolae Ducis, ad Jurisdictionem Sacrae Regni Nostri Hungariae Coronae devolutam et actualiter per Fiscum Regium possessam, si quod in praeattacta Possessione etiam aliter, qualitercunque haberemus, aut eadem, et idem Nostram, ex quibuscunque Causis, viis, modis et rationibus concernent Maiestatem simul cum cunctis eiusdem utilitatibus, et pertinentiis, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, foenetis, foenilibus, sylvis, nemoribus, montibus, collibus, vallibus, vineis, vinearumque

promontoriis — Iure item Montano, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumque clausuris, paludibus et aquarum decursibus, hortis, molis, molendinis et eorundem locis braxatoriis, educillis, item et macellis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nomine vocitatis, ad eandem Possessionem Seprós dicto Comitatu Aradiensi adiacentem de iure et ab antiquo spectantium et pertinere debentium sub metis et limitibus, in metalibus Litteris occasione Resignationis Possessionis huius confectis, Datum Vigesima Tertia Iunii 1821. proferentibus, et resignatoris Instrumento in Comitiali Archivo asservato sub Littera C. adiacentibus deductis, erga effective aerario Nostro Regio illatam memoratae Possessionis Seprós in octuaginta et uno millibus, quingentis sexaginta tribus florenis, quinque crucigeris Conventionalis Monetae defixam aestimationalem summam, memoratis Fratribus Antonio, Joanni, Stephano, et Christophoro Czárán eorundemque sexus masculini haeredibus perennaliter, foeminei vero sexus descendentibus, iure duntaxat inscriptitio ad vires videlicet supra expositae Octuaginta et unum mille, quingentos sexaginta tres florenos et quinque crucigeros Conventionalis Monetae efficientis aestimationalis summae, valoris item utilium aedificiorum, et meliorationum, non ex ipsa soli natura provenientium, sed sumptibus comparandarum, suoque tempore debite legitimandarum, deductis praevie, si quae per Impetrantes, vel eorundem successores masculos Possessionem huic superinducta fuerint, oneribus benigne dederimus, donaverimus et contulerimus, ac insuper humillima eorundem supplicatione, ea propter Nobis facta benigne inclinati, in signum uberioris erga eosdem Antonium, Joannem, Stephanum et Christophorum Fratres Germanos omnes Czárán gratiae et clementiae, ac munificentiae Nostrae iisdem praedicatum quoque de Seprós dictis fratribus, Antonio, Joanni, Stephano et Christophoro omnibus Czárán, Eorundemque Haeredibus et Posteris utriusque sexus universis, una benigne contulerimus, et concesserimus, imo damus, donamus, conferimus, conce-

dimus, annuimusque iure quo supra utendum, tenendum, possidendum pariter et habendum (salvo iure alieno praesertim Ecclesiarum Dei) harum Nostrarum secreto sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae Apostolicus utimur, in pendenti communitarum vigore et testimonio Litterarum, quas Nos in formam privilegii Nostri Regii redigi faciemus, dum eadem Nobis in specie fuerint reportatae; Et siquidem praenominati Antonius, Joannes, Stephanus et Christophorus Fratres quippe germani omnes Czárán iam de Seprős, ac per eos, et quidem per Antonium Petrus, ex consorte sua Caecilia, per dictum eiusdem filium vero Petrum, ex consorte Rosalia filia Caecilia, per Joannem tres filii sui Martinus, Theodorus et Joannes et filiae Anna Maria, Maria Sara, Rebeca, Helena, Catharina et Rosalia, ex consorte sua Theresia Kövér, per Stephanum filius Joannes, Simeon, filia Anna Maria, ex consorte sua Joanna Kövér, per Christophorum denique filii Emmanuel ac Gregorius, et filia Rebeca, ex consorte sua Rosalia nati et progeniti Haeredesque et posterii ipsorum utriusque sexus universi in futurum Dei Benedictione legitime nascituri, virtute praesentium Nostrarum benignarum Donationalium in Coetum et numerum verorum ac indubitatorum praelibati Regni Nostri Hungariae, Partiumque eidem adnexarum Nobilium iuxta Tit. IV. P. primae suapte cooptarentur, et adscriberentur, ac a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus, quibus reliqui veri, antiqui et indubitati repetiti Regni Nostri Hungariae, Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, usuri, fruituri et gavisuri essent, hinc in ulterius Nostrae erga Eosdem Antonium, Joannem, Stephanum et Christophorum omnes Czárán, iam vero Czárán de Seprős, gratiae et clementiae ac liberalitatis Testimonium veraeque et indubitatae Nobilitatis signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia, Scutum videlicet militare erectum sinuatim, in cuspide

vergens, perpendiculariter et horisontaliter in quatuor areas sectum, in cuius prima et quarta cyaneo tinctis, naturali colore, eques armatus argentatus, loricatus, galeatus,

iuncturis auro reductis, equo candido ad gressum incitato, habenis nigris, ephippio rubro, auro exornatis instructo, insidens brachio dextro vexillum rubrum hasta lignea, lancea ferrea provisa, tenens super patulo viridi, in secunda rubri coloris, Crux argentea, pedata marginem non attingens, in tertia denique aeque rubri coloris pelicanus naturali colore super nido pectus vulneratus, ac sanguine pullos pascens conspiciuntur; scuto incumbit galea

Czárán cs. czimere.

tornearia, coronata clathrataque, seu aperta, purpura suffulta, torque ac monili circumducta, super corona brachium armatum incurvatum, argentatum, iuncturis auro reductis, vola gladium more Hungarico incurvatum, capulo aureo stringens; laciniis seu lemniscis a summitate Galeae hinc cyaneis et argenteis et rubris venuste defluentibus ac utrumque scuti latus decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia in principio, seu capite praesentium Litterarum Nostrarum pictoris edocta manu, et artificio propriisque ac genuinis suis coloribus depicta lucidius ob oculos intuentium posita conspicerentur, Iisdem Antonio, Joanni, Stephano, et Christophoro omnibus Czárán, iam vero Czárán de Seprős, ac per eos, per primum quidem Petro, et per eum filiae Caeciliae, per Joannem filijs suis Martino, Theodoro et Joanni, et filiabus Annae Mariae, Mariae Sarae, Rebecae, Helenae, Catharinae, et Rosaliae, per Stephanum filio Joanni, Simeoni et filiae Annae Mariae, per Christophorum denique filijs Emanueli, ac Gregorio et filiae Rebecae, Haeredibusque et posteris Ipsorum utriusque sexus universis in futurum Dei benedictione legitime nascituris danda duximus et conferenda decernentes, et ex certa Nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et

perpetuis semper temporibus Eadem Arma seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum antiquorum et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae Partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus Iidem natura, vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, ubivis in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis, ac aliis omnibus et singulis quibusvis Militaribus et Nobilitaribus Exercitiis, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, vetustae, ac indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, gradus, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, et mandamus ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque, et posteris Ipsorum utriusque sexus universi iam nati et in futurum Dei benedictione legitime nascituri valeant atque possint. Datum per manus fidelis nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Comitiss Adami Revitzky de Revisnye Insignium Ordinum S. Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis, Leopoldi item Imperatoris, et Regis Sardinici, S. Mauritii, et Lazari Equitis Camerarii, et actualis intimi status Consiliarii Nostri, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, Comitatus Borsodiensis supremi Comitiss, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae prout et Ins. Ordin. S. Stephani R. A. Cancellari, in L. Regia Civitate Nostra Posonii, Die prima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Octingentesimo et Trigesimo, Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae et Reliquorum Trigesimo Nono.

Franciscus m. pr.

Comes Adamus Revitzky m. pr.

Petrus Gály m. pr.¹⁾

¹⁾ Arad vármegye 1831. évi jegyzőkönyvének 1011. szám alatt levő másolatából.

A seprősi Czárán család czímere tehát a következő: Négyelt pajzs első és negyedik kék mezejében zöld talajon hófehér felkantározott lovon ülő pánczélos, jobbra néző, indulásra kész lovag jobb kezében vörös zászlót lobogtat; a második vörös mezőben szélesen végződő, egyenlő szárú ezüst-kereszt; a harmadik szintén vörös mezőben végül fészkében nyugvó természetes színű gödény (pelikán) csőrével mellét tépve vérével táplálja kicsinyeit. Sisakdísz: koronán könyöklő pánczélos jobb kar jobbra vágó görbe kardot villogtat. Foszladékok jobbról: kék-ezüst, balról: vörös-ezüst.¹⁾

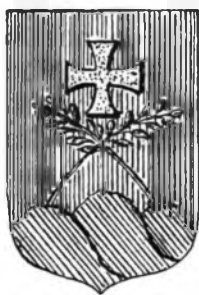
Dániel család.

E magyar-örmény nemes családnak, mely hazánk Nagy-Alföldjének délkeleti megyéiben, Arad, Csanád és Torontál vármegyében épügy, mint a magyar törvényhozó testületben kiváló magzatainak elévülhetlen érdemei révén már régtől fogva vezérszerepet játszik, czímerszerzői a még török részekben született, de később a XVII. század harmadik negyedének végén a hazai örménységgel e kedves hazába beköltözött három Dániel fivér, u. m. Dániel Tódor kereskedő Szamosújvárnak, ezen a XVIII. század elején újonnan keletkezett magyar-örmény helységnek több éven át főbirája, továbbá Dániel Jeremiás és Pál ebesfalvi (erzsébetvárosi) örmény kereskedők voltak, kiket III. Károly király Bécsben 1725. július 3-án kelt czímerlevelével nemcsak a honpolgárok díszes koszorújába felvett, hanem nevezetteknek törvényes mindkét nemű utódaiknak, különösen elsőiknek említett Dániel Tódornak Szamosújvár alapítása és a hazai örménység nagyobb zömének említett községben való letelepítése körül kifejtett halhatatlan érdemeinek megjutalmazására Demjén, Miklós, Lukács és Minász fiaival egyetemben egyszersmind magyar nemességet is adományozott. E czímerlevél teljes szövege a következő:

¹⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e nemes családról mit sem tudnak. — Czímerrajzunk zöld talajának helytelen rajzolásáért elnézésre számítok.

Nos Carolus Sextus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis: Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum intercessionem Maiestati Nostrae propterea humillime factam, tum vero attentis, et benigne consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Fidelium Nostrorum Theodori, Eremiae, et Pauli Daniel, Fratrum germanorum, Armenae in Haereditario Nobis Transsilvaniae Principatu Nationis Mercatorum, ex partibus Turcicis oriundorum, nunc vero in dicto Nostro Transsilvaniae Principatu, illius quidem Armenopoli, in Oppido recenter a Nobis erecto, duorum vero posteriorum in Possessione Nostra Ebesfalva residentium et commorantium, quae ipsi Nobis, Augustaeque Domui Nostrae pro locorum et temporum varietate occasionumque exigentia, signanter autem prior illorum in figenda Armenorum praefato in loco Colonia sedulam adhibendo operam, ibique Iudicis munere per aliquot consequenter annos fideliter fungendo exhibuit, ac impenderunt et in posterum pari fidelitatis, ac devotionis zelo se se exhibituros, ac impensuros demisse pollicentur: Eisdem igitur Theodorum, Eremiam et Paulum Daniel, priorisque filios Damianum, Nicolaum, Lucam et Minas, ut et reliquos eorundem liberos iam natos, ac deinceps Benedictione divina nascituros Haeredes item, ac Posterousque sexus universos de Caesareo-Regioque Principalis Potestatis Nostrae Plenitudine, et Gratia speciali in coetum et numerum memorati Principatus Nostri Transsilvaniae Indigenarum, ac insimul e statu, et conditione ignobili clementer eximendo in consortium et ordinem verorum ac indubitatorum eiusdem Principatus Nostri, nec non Regni aeque Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariorum Nobilium recipiendos, annumerandos, cooptandos et adscribendos duximus; ita tamen, ut iidem solenne Iuramentum pro dictamine Legum deponere, eoque deposito Litteras superinde Testimoniales suo modo extrahere, et in proxima generali Statuum et Ordinum saepefati Principatus Nostri congregatione, seu Diaeta, pro inserendis nomini-

bus suis Articulis et Constitutionibus publicis, semet coram iisdem Statibus, et Ordinibus more consueto sistere eaque omnia, et singula, quae in deponendo per eosdem Iuramento et Constitutionibus Principatus continentur, tam ipsimet, quam praescripti eorundem utriusque sexus universi rite observare et adimplere debeant, et teneantur. Annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus caeteri Fideles Nostri praememorati Transsilvaniae Principatus Nostri Indigenae, verique et indubitati eiusdem, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gravisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque, et Posteritates eorundem utriusque sexus universi, valeant atque possint. In cuius quidem

Dániel cs. czimere.

Nostrae erga eos exhibitae Gratiae et Clementiae, ac Liberalitatis Testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis Signum haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare rubri coloris, in quo virentem super monticulum, ex fundo scuti exurgentem, duo Palmarum rami decussatim positi, superque hos Crux aurea locata conspiciuntur; Supra scutum Galea militaris craticulata est posita, prout haec omnia in Principio, seu capite praesentium Litterarum Nostrarum Pictoris industria genuinis suis coloribus illustrata lucidius ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur, Eisdem Theodoro, Eremiae et Paulo Daniel, prioris itidem Filiis Damiano, Nicolao, Lucae et Minae, ut et reliquis eorundem Liberis iam natis, ac deinceps Benedictione Divina nascituris, Haeredibus item ac Posteritatibus eorundem utriusque sexus universis, gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in pos-

terum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum praefati Nostri Transsilvaniae Principatus, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis et Immunitatibus, quibus ipsi natura, iure et antiqua consuetudine usi sunt, et gavis, utunturque et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulcris, generaliter in quarumlibet Rerum, et Expeditionum generibus sub merae, verae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis, in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posteritates eorundem utriusque sexus universi valeant, atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus praesentium maioris, et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum Literarum per vigorem. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna, Die Tertia Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Vigesimo et Quinto, Regnotum vero Nostrorum Romani Decimo Quarto, Hispaniarum Vigesimo Secundo, Hungarici et Bohemici Decimo Quinto.

Carolus m. pr.

Baro Ioannes Iosephus Bornemisza

de Kászony m. pr.

Ioannes Vaszlai m. pr.¹⁾

A Dániel család címere tehát a következő: Vörös mezőben hármaz zöld halomból kinövő s egymást keresztelő pálmaág fölött szélesen végződő s egyenlő szárú

¹⁾ Az aradvármegyei levéltárban őrzött hiteles másolatból.

arany kereszt tündöklik. A pajzson nyugvó sisakon kívül sisakdisz és foszlányok a címeret nem ékesítik.²⁾

Gajzágó család (apanagyfalusi).

E magyar-örmény nemes család czímerszerzője Gajzágó László orvostudor, előbb Doboka, később az azzal törvényesen egyesített Szolnok-Doboka vármegyének főorvosa volt, kinek nem különben Sándor és László fiainak s valamennyi mindkét nemű törvényes utódainak, részint említett főorvosi kötelmeinek buzgó teljesítése körül 1862-ik év óta szerzett bokros érdemeinek, részint honvéd ezredorvosi és iskolaszéki elnöki minőségében tanusított jeles szolgálatainak megjutalmazására annyival is inkább, mert nevezett czímerszerző az 1873-ik évi országszerte fellépett veszélyes epemirigy (kolera) megszüntetése körül kifejtett lankadhatlan tevékenységeért már előbb a Ferencz-József jeles rend lovagkeresztjével feldisztítve lett, I. Ferencz József király Ischlben 1879. aug. 5-én kelt címerlevelével az apanagyfalusi előnév használatának engedélyezése mellett magyar nemességet adományozott. A címerlevél szövege a következő:

Mi első Ferencz József stb. Emlékezetül adjuk ezennel tudatván mindenekkel, kiket illet, hogy Mi személyünk körüli magyar Miniszteriumunk ideiglenes vezetésével megbízott miniszterelnökünk előterjesztése folytán kegyelmes tekintetbe és figyelembe véve orvostudor Gajzágó László Szolnok-Doboka megye főorvosa és Ferencz-József rend lovagja hívünknek Felségünk és Felséges Uralkodó házunk érdekében, nem különben Magyarhon és társországai közjává az idő különbözősége és alkalom szerint tanusított és kitüntetett, különösen pedig azon kiváló érdemeket, melyeket ő mint 1862-ik

²⁾ Nagy I. i. m. e családot teljesen mellőzi. Siebmacher I. i. m. (IV. 123.) nemcsak a címerpajzs leírását adja, hanem még a sisakdiszról is regél, melyet pedig címerlevelünk szövegében hasztalan keresnénk. A sisakdisz szerinte: koronán nyugvó pánczélos kar levágott törökfővel disztített görbe kardot villogtat.

év óta megyei főorvos, ezen állásában, majd az 1873-ik évi veszélyes epemirigy megszüntetése körül ernyedetlen és eredménydús, Ferencz-József rendünk lovagkeresztjével jutalmazott tevékenysége által magának szerzett, tekintetbe véve továbbá, hogy Ő a szenvedő emberiség gyógyítására szentelt életpályáján hivatási kötelemi teljesítésében rendíthetetlen hűséget és fáradhatlan buzgalmat tanusít, mint honvéd ezredorvos és az iskolaszék elnöke is jeles szolgálatokat tesz, és hazafias érzelmei, tiszta jelleme s tekintélyes társadalmi állásánál fogva is honfi- és polgártársai előtt köztiszteletben áll, — nevezett Gajzágó Lászlót és általa hitese neje, született Lázár Karolinától származott Sándor és László nevű fiait s Isten áldásából netán ezután születendő mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát, mind az imént említett kiváló érdemekért, mind pedig királyi kegyelmünk és kegyelmességünkönél fogva, melylyel dicső emlékezetű Elődeink, a boldogult magyar királyok példájára mindazt, ki Felségünk és Felséges uralkodó házunk és Magyarországunk szent koronája iránt szép, jó és nemes tettek által magának érdemeket szerezni és az erény ösvényét követni törekszik, jutalmazni és hathatós buzdításul a jutalom kitűnő és maradandó jelével és emlékével feldiszipíteni szoktuk, királyi hatalmunkból és különös kegyelmünk és kegyelmességünkönél Magyarországunk és társországai valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesei közé és sorába már az 1879. évi boldogasszonyhó 26-án kelt legfelsőbb határozványunkkal felveendőnek tartottuk, királyi kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságául neki még az „apanyagfalusi“ előnév használhatását megengedvén, úgy hogy ezentúl jövőendő örök időkre fennevezett Gajzágó László s mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadéka és maradéka az „apanyagfalusi“ előnév használata mellett mindazon jogokkal élhessen és birhasson, melyekkel említett Magyarországunk és társországainak valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesei eddigelé törvény vagy hajdani szokás szerint bármikép éltek és birtak vagy élnek és birnak. — Mely iránta tanusított legfelsőbb királyi

Gajzágó. cs. czimere.

kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságául s a valóságos, igaz és kétségtelen nemesség örök időkre fenmaradandó jeléül Neki és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak következő czímert vagy nemesi díszjelt adtunk és engedtünk: Egy álló kék vitézvért, melyben zöld pázsitos talapzaton természetes színű őz előre szökdel, a felső két szögletben egy-egy ezüst csillagtól követve. A vért felső szélén koronázott, nyílt lovagsisak fekszik, jobbra és balra kék-ezüst sisaktakarrókkal, a sisak koronájából a vértben levőhöz hasonló őz emelkedik. Kegyelmesen elhatározván és megengedvén továbbá, miszerint ezen czímert vagy nemesi díszjelt jövőre örök időkre többször nevezett és ezentúl már nemes a p a n a g y f a l u s i G a j z á g ó L á s z l ó mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékaival és maradékaival együtt Magyarországunk és társországai valóságos, igaz, gyökeres és kétségtelen többi nemeseiként mindazon joggal, melylyel ugyanazok, törvény vagy hajdani szokás szerint éltek és birtak, vagy élnek és birnak, viselhesse és használhassa, ezen valóságos, igaz és kétségtelen nemesi czímmel, hogy Őt és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát, minden rendű, állapotu, hivatalu, méltóságú és tekintetű egyének felruházottnak és díszesítettnek tartsák és ismerjék, nem csak akarjuk, de kegyelmesen parancsoljuk is. Minek emlékeül és örök jeléül többször említett a p a n a g y f a l u s i G a j z á g ó L á s z l ó n a k, s mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak apostoli magyar királyi függő pecsétünkkel megerősített jelen címeres nemesi kiváltság-levelünket tartottuk kegyelmesen kiadandónak és engedendőnek. Kelt a mi őszinte hívünk, tekintetes borosjenői Tisza Kálmán személyünk körüli magyar Miniszteriumnak ideiglenes vezetésével megbízott miniszterelnökünk kezei által Ischlben, Ausztriában, kisasszony-

hava ötödik napján, az Ur ezernyolczszáz hetvenkilenczedik, Uralkodásunk harminczegyedik évében.

Ferencz József s. k.

Tisza Kálmán s. k.¹⁾

Az apanagyfalusi Gajzágó magyar örmény nemes család czímere tehát a következő: kék mezőben zöld pázsiton természetes színű őz előre szökdel, a felső két szögletben egy-egy hatágú ezüst csillagtól követve. Sisakdísz: koronából a vértben említetthez hasonló őz emelkedik. Foszladékok: jobbról és balról egyaránt kék-ezüst.²⁾

Gáspár család.

E nemes család czímerszerzője Gáspár Miklós, erzébetvárosi örmény kereskedő volt, kit nejével Csiki Annával, István, Dávid és Antal fiaival, nem különben Anna, Mária, Kata, Rebeka, Veronika és Teréz leányai-val s mindkétnemű valamennyi törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek, különösen pedig a hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárba önkényt beszolgáltatott nagyobb összeg megjutalmazása fejében Mária Terézia királynő 1761. október 25-én kiadott czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum de-
missam intercessionem et commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Nicolai Gáspár, Civis et Quaestoris Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni belli cir-

¹⁾ A czímerszerző örökösei birtokában levő eredetiből.

²⁾ Nagy I. i. m. még nem tudhat, de Siebmacher I. i. m. sem tud e családról.

cumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur: qualia ipsum, imo etiam maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum benigne confidimus, Eundem Nicolaum Gáspár, eiusdemque Coniugem Annam Csiki, Liberosque eorum Stephanum, Davidem, et Antonium, nec non Annam, Mariam, Catharinam, Rebeccam, Veronicam, et Theresiam iam natos, et in posterum divina benedictione e legitimo Thoro nascituros, haeredesque et posteros eorundem utriusque sexus universos, de supremæ potestatis Nostræ Regiæ, et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu, et conditione ignobili clementer eximendo in Coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum No-

Gáspár cs. czimere.

biles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostræ erga praefatum Nicolaum Gáspár, suosque praescriptos declarat Benignitatis signum, veraeque et perfectæ Nobilitatis Testimonium, haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum, linea per medium perpendiculari, et alia per centrum horizontali, in tres areas

partitum: quarum prima ad dextram superior coerulea Monocerotis caput cum collo aureum tamen cornu, iubis et barba argenteis praeditum exhibet, huic subiectam coccinei coloris aream baltheus dextro diagonalis argenteus damascenici operis exornat, sinistram demum itidem caeruleam aream occupat brachium humanum cataphractura vestitum et ab uno sursum extensum, manu prehensumsertum aureum ex Lauri foliis compositum ostentans. Ipsum scutum premit Galea tornearia clathrata, seu aperta Regio Diademate redimita, situ ad dextram obliquo Nobilibus propria, inter duo bubali cornua hoc coeruleo, isto vero rubro monocerote scutario fastigiata, Laciniis seu Lemniscis a Cono Galeae in Scuti latera hinc aureis et coeruleis, illinc vero argenteis et coccineis venuste defluentibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte Pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata, et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Nicolao Gáspár praefatisque suis universis gratiosè danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri, veri, et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus, et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulæis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et Expedi-

tionum generibus sub merae, verae, sinceræ, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo Eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Præeminentiæ hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in ævum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posterī eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo nobilitamus, damus et conferimus Harum Nostrarum Maioris et authentici sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quinta Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Primo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Gáspár magyar-örmény nemes család czímere tehát a következő: A hasított pajzs jobb felső kék mezében ezüstös sörényű arany egyszarvu-fej jobbra néz, míg az alsó vörös mezőt jobb ezüst harántgerenda díszíti, a bal kék mezőben pedig egy pánczélos kar arany babérkoszorút tart a magasba. Sisakdísz: a koronából kinövő két bivalyszarv között, melyek jobbika kék, a bal pedig vörös, a czímerképpel azonos jobbra néző arany egyszarvu-fej. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

Gorove család.

E magyar-örmény nemes család, melynek legnagyobb szülöttje Gorove István, a kiváló politikus és a hatvanas évek nagynevű minisztere volt, czímerszerzőjének Gorove Kristófot, szamosújvári örmény kereskedőt

¹⁾ Aradvármegye levéltárában az 1835-ik évi jegyzőkönyv 912. sz. alatt őrzött hiteles másolatából.

²⁾ Nagy Iván i. m. (IV. 336. l.) a sisakdísz képező két bivalyszarvat elég tévesen elefánt orrmányoknak nézi, Siebmacher l. i. m. (IV. 191. l.) pedig csak egyszerűen szarvaknak nevezi.

valija, kít anyjával Pap Máriával, néhai Gorove László özvegyével, Anna, Róza, Teréz és Rebeka nővéreivel s törvényes utódaikkal együtt részint atyjuknak, a csak előbb említett Gorove Lászlónak a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek megjutalmazásul, részint pedig Gorove Kristóf által az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb összeg hálás viszonzásul Mária Terézia királynő Bécsben 1760. július 28-án kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Regiis dignum manibus opus esset distributio Beneficiorum, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis quondam Ladislai Gorove, dum viveret Quaestoris Armeni, et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo exhibuisse et impendisse perhibetur, signanter vero in Benignam sumentes reflexionem, quod a parte filii eius Christophori Gorove in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certa pecuniae summa oblata praestitaque sit, eundem itaque Christophorum Gorove et eius intuitu Mariam Pap, matrem eius, huiusque filias Annam, Rosaliam, Theresiam et Rebeccam ex prefato Ladislao Gorove susceptas et progenitas, Haeredesque et Posteros ipsius Christophori Gorove divina Benedictione e legitimo thoro nascituros utriusque sexus universos de supremæ Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in Coctum, et Numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungarici, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum

Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eundem Christophorum Gorove, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in quo duae sagittae argento candicantes decussatim collocatae, ad quatuor angulos, seu ad caput, et pedem, lateraque scuti lucentibus stellis sexangulis aureis, cernuntur; ipsi scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria apicem habens Brachium humanum cubo innixum, manu prehensas sagittas scutarias simili modo in decussim dispositas ostentans, a summitate Galeae Lacinae hinc aureae et coeruleae, illinc vero argenteae et pariter caeruleae in scuti latera semet diffundunt, illudque ipsum decenter ac venuste exornant, prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris

Gorove cs. czimera.

ris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Christophoro Gorove praefatisque eius Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis

semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Octava Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.

Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Gorove család címere a neki adományozott címerlevél alapján tehát a közetkező: A címerpajzs kék mezejében két keresztbe helyezett, hegyével

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

fölfelé nyuló ezüst nyíl s körülöttük négy felől egy-egy hatágu aranycsillag tündöklék. Sisakdísz: koronán könyöklő pánczélos jobb kar markában két hegyével fölfelé nyuló, keresztbe helyezett, a címereképpel azonos ezüst nyilat tartva. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.¹⁾

A Gorove család később Erdélyből Békés- és Temes vármegyékbe is átszármazván, ez utóbbiban királyi adománylevél útján 1823-ban szerző Gattája uradalmát és „gattájai” előnevét.

Gorovei család.*)

E nemes család címerszerzője Gorovei Kristóf, szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejétől, Dániel Annától született János, Antal és Tivadar fiaival, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes utódai-val együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek s az általa az épen folyamatban levő hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárnak felajánlott pénzösszegnek megjutalmazására Mária Terézia királynő Bécsben 1761. október hó 25-én kibocsátott címerlevelével a hazai nemesek díszes sorába felvett. E címerlevél szövege így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit univerrsis: quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam intercessionem et commendationem Nostrae

¹⁾ Nagy Iván i. m. (IV. 422. l.) és Siebmacher I. i. m. (IV. 201. l.) a címerpajzsot telamonok gyanánt tartó két himoroszlánról is regélnek, de minden alap nélkül. A címerleírásban pedig mindketten tévednek, midőn a pajzsban és sisakdíszben előforduló ezüst nyilat megfordított fekvésben, hegyükkel lefelé, adják.

*) Gorove és Gorovei egy család ép úgy, mint Haraga és Haragai, Lukács és Lukácsi. A Gorovei családnévben a név végén levő *i*, az örmény sajátítóeset raga, mely a magyar *é*, vagy *nek*, *nök* ragnak felel meg. Pl. Ohánnesz Chácsháduri Gorovei: Gorove Kristóf (fia) János.

propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus Servitiis Christophori Gorovei, Quaestoris et Inhabitoris Oppidi Nostri in Transylvania Szamosujváriensis, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium Nostrorum insistendo et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae Summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualiave ipsum immo etiam maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum benigne confidimus, Eundem Christophorum Gorovei, eiusdemque Liberos Ioannem, Antonium et Theodorum, ex Coniuge Sua Nobili Anna Dániel iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros haeredesque et posteros ipsius utriusque sexus universos de supremæ potestatis Nostrae Regiae et Principalis Plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum vectorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posterorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga praefatum Christophorum Gorovei suosque supradictos declaratae Benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Mi-

litare erectum coelestini coloris, in quo duae Sagittae argento candicantes decussatim collocatae, ad quatuor angulos, seu ad caput et pedem Lateraque scuti lucentibus stellis sexangulis aureis, cernuntur; Ipsi scuto superincumbit Galea tornearia clathrata seu aperta, coronataque situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria apicem habens Brachium humanum cubo innixum, manu prehensas Sagittas scutarias simili modo in decussim dispositas ostentans; A summitate Galeae Lacinae hinc aureae et caeruleae, illinc vero argenteae et pariter caeruleae in scuti latera semet diffundunt, illudque ipsum decenter ac venuste exornant, prout haec omnia in capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Christophoro Gorovei, praescriptisque suis universis Gratiose danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus, et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulacis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo Eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis,

Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque ac Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo Nobilitamus, damus et conferimus harum NostRARUM maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediantes. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quinta Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Primo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

E címerlevél alapján tehát a Gorovei családnak adományozott nemesi címer, a csak előbb említett és tárgyalt Gorove családéval teljesen azonos, u. m.: A címerpajzs kék mezejében két keresztbe helyezett, hegyével fölfelé nyúló ezüst nyíl s körülöttük négy felől egy-egy hatágu aranycsillag tündöklök. Sisakdísz: koronán könyöklő pánczélos jobb kar markában két, hegyével fölfelé nyúló, keresztbe helyezett s a címerképnek mindenben megfelelő ezüst nyilat tartva. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Govrik család.

E nemes család címerszerzői Govrik János és Tivadar fivérek szamosújvári örmény kereskedők voltak, kiket anyjukkal Miklósi Mánusággal,³⁾ id. Govrik Márton özvegyével, továbbá Issekutz Katalinnal előbbinek, Jakabfy Máriával utóbbinak hitestársával, nem különben Tódorral előbbinek és Anna Máriával, utóbbinak magzatjával s

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e családról mit sem tudnak.

³⁾ Mánuság (Μανουσάκη) a magyar Violának teljesen megfelelő örmény női keresztnév.

valamennyiök törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeiknek, de egyszersmind az általuk az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésésére nagylelkűen felajánlott pénzösszegnek mintegy hálás viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1760. július hó 28-án, kelt czímerlevelével a hazai nemesek lajstromába iktatott. A Govrik János és Tivadar fivéreknak adományozott czímerlevél teljes szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore Praesentium significantes quibus expedit Univer-sis, quod cum Regiis dignum manibus opus esset distributio Beneficiorum, ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis Fidelitate et Fidelibus servitiis Ioannis et Theodori Govrik, Quaestorum Armenorum et Civium Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certam Pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse, et impendisse perhibentur, qualiave ipsos immo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros Benigne confidimus, eosdem Ioannem et Theodorum Govrik et per eos matrem eorum Mánuság Miklósi, quondam Martini Senioris Govrik Relictam Viduam, nec non eorundem, et quidem Catharinam Issekutz Coniugem et Theodorum filium Ioannis, Mariam Jakabfy Coniugem et Annam Mariam Filiam Theodori, iam natos, et in posterum Divina Benedictione e legitimo Thoro nascituros, Haeredesque et Posterios utriusque Sexus universos de Supremae Potestatis Nostrae Regiae, et principalis Plenitudine, Gratiaque Speciali e Statu et Conditione ignobili Clementer eximendo in Coetum et Numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac

Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus, omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant; in cuius quidem Nostrae erga eosdem Ioannem et Theodorum Govrik praefatosque ipsorum declaratae Benignitatis Signum, veraeque, et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma seu nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare erectum auro, et minio Rhombiformiter tessellatum super in-

Govrik cs. czimere.

scripto Urso nigro in posteriores Pedes erecto, rictu hiantes, linguaque sanguinea exerta, et protensis anterioribus pedibus, ad proeliandum parato; ipsum Scutum autem premit Galea tornearia clathrata seu aperta situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria Regio Diademate redimita et emergente scutario urso fastigiata, Laciniis seu Phaleris a cono galeae dextrorsum aureis et coccineis, sinistrorsum vero nigris, et pariter aureis per utrumque Scuti latus venuste semet explicantibus, prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Literarum

Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata, et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eisdem Ioanni et Theodoro Govrik praefatisque eorum Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem

Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri, et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, Iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre, ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et posterius eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint; imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris, et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Octava, Mensis Iulii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.

Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Govrik fivéreknék s utódaiknak adományozott nemesi czímer tehát a következő: Az arannyal kockázott vörös mezőben ágaskodó, jobbra néző s kiöltött nyelvé-

¹⁾ A Gábrus Zakar szamosújvári tanár és híres armenista hátrahagyott kézíratai között levő hiteles másolat után.

vel zsákmányra kész fekete medve látható. Sisakdisz a címérképpel azonos, koronából kinövő s jobbra tekintő fekete medve. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról fekete-arany.¹⁾

Gyertyánfi család.

E nemes család címerszerzői Gyertyánfi Antal kolozsvári kereskedő és fivérei, Lukács, Kristóf és Jónás voltak, kiket mindkét nembeli valamennyi törvényes utódaikkal együtt a hazai kereskedelem fölvirágoztatása körül szerzett érdemeiknek s az általuk, már huzamosabb idő óta folyamatban levő s a francia forradalom leveretését célzó háború költségeinek fedezésére több ízben felajánlott jelentékeny pénzsegély megjutalmazására Ferencz király Bécsben 1795. június hó 25-én kelt címérlevelével a hazai nemesek sorába felvett. A Gyertyánfi fivéreknek és törvényes utódaiknak adományozott ezen címérlevelél így hangzik:

Nos Franciscus Secundus etc. Memoriae commendamus tenore Praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos ad eum, quem in fidelibus Nostris Subditis quavis occasione, sed praesertim in modernis arduis diuturni Belli circumstantiis experimur zelum prona munificentia fovendum peculiari Benignitate propensi, cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam intercessionem, Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Fidelis Nostri Antonii Gyertyánfi, Civis et Mercatoris Liberae, Regiaeque Civitatis Nostrae Claudiopolitanae, nec non Fratrum Eiusdem Germanorum Lucae, Christophori et Ionae singulorum Gyertyánfi, quae Ipsi Nobis, Patriaeque suae, tum alias pro Locorum et Circumstantiarum exigentia, tum vero, et signanter in promotione commercii, procuratoque Aerarii Nostri per notabilem vectigalis praestationem insigni Proventu hac-

¹⁾ Nagy I. és Siebmacher I. e családról szintén megemlékeznek; előbbi i. m. IV. k. 431. l., utóbbi i. m. IV. k. 202. l.

tenus exhibuerunt, peculiariter vero considerabilibus Subsidiis pecuniariis ad modernas Belli necessitates sponte ac e proprio animorum zelo iteratis vicibus suppeditatis testati sunt; qualiave ipsos, imo et maiora deinceps quoque pari fidelitate atque zelo exhibituros, et impensuros fore, benigne confidimus, Eundem Antonium Gyertyánfi, Eiusdemque Fratres Germanos Lucam, Christophorum et Ionam, cum reliquis Eorundem iam natis, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituris Liberis, Eorumque Haeredibus, et Posteris utriusque Sexus universis, de Supremae Potestatis Nostrae Caesareo-Regiae, et Principalis Plenitudine e statu, et conditione Ignobili clementer eximendo in coetum, et numerum verorum Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae Nobilium, duximus cooptandos, annumerandos, et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae Nobiles, natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent,

Gyertyánfi cs. czimere.

uti, frui, et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi possint ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga Eosdem Antonium Gyertyánfi, Fratesque eius Lucam, Christophorum et Ionam, praefatosque eorundem, declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum, in quatuor Areas divisum, quarum prima, et quarta rubeo Colore tincta refert Leonem argenteum erectum, rictu hiantem, et lingua exerta,

caudaque post tergum sinuatim proiecta anteriorum pedum dextris falculis candelam tenentem, capite areae scutario aureo duabus dextris ex transverso scuti porrectis caeruleo amictu indutis, et fidei dandae iunctis ornato; in secunda vero et tertia area coerulea cernitur Cor rubeum tam in Cephalo, quam in basi utrobique nempe duabus stellis sex-angulis ordine dispositis comitatum. Scuto incumbit Galea tornearia coronata, clathrataque seu aperta situ ad dextram obliquo Nobilis concedi solita, in apice inter Iugum Alarum nigrum Brachio humano coeruleo amictu induto, vola frameam tenente fastigiata. Laciniis hinc argenteis, et rubris, inde aureis, et coeruleis Scuti latera decenter, ac venuste exornantibus, Eisdem Antonio Gyertyánfi, Fratribusque Eius Germanis Lucae, Christophoro et Ionaë, praefatisque Eorundem gratiose danda duximus et concedenda, decernentes, et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum, natorum, et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae Nobilium, sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, nati, et indubitati attacti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastitudiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus, et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum, et expeditionum generibus, sub merae, verae, sinceræ, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis, et Praeeminentiae Hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui, et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque, et Posterì Eorundem

utriusque sexus universi valeant, atque possint: imo nobilitamus, damus, et conferimus harum Nostrarum maioris, et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quinta Mensis Iunii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nonagesimo Quinto, Imperii Nostri Romani Tertio, Regnorum vero Nostrorum Haereditariorum Anno Quarto.

Franciscus m. pr.

Samuel Comes Teleki m. pr.

Ioannes Somlyai m. pr.¹⁾

A Gyertyánfi család nemesi címere a közlött címerlevél alapján tehát a következő: Négyelt pajzs, melynek egyenlőtlenül osztott első és negyedik mezejének alsó nagyobbik vörös részében zöld halmon ágaskodó, jobbra néző ezüst oroszlán gyertyát tart,²⁾ felső kisebb arany részében pedig mindkét oldalról kinyuló, kék mezbe öltözött összefont kéz látható; a második és harmadik kék mezőben végül vörös szív fölött és alatt két-két hatágú arany csillag tündöklök. Sisakdisz: két kiterjesztett fekete szárny között leveles arany koronán nyugvó, kék mezbe öltözött jobb kar markában kivont kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-arany.³⁾

E nemes család Erdélyből nem sokára Torontál vármegyébe is kiszármazván, ott királyi adománylevelével útján előbb nyert nemességének s címérének megtartása mellett Bobda helységet és egyszersmind „bobdai” előnevét szerzé.

Hankovics család.

E nemes család címerszerzői Hankovics Jakab, Miklós, Sándor és Ferencz fivérek, néhai Hankovics Jakab szamosújvári örmény kereskedő fiai voltak, kiket

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

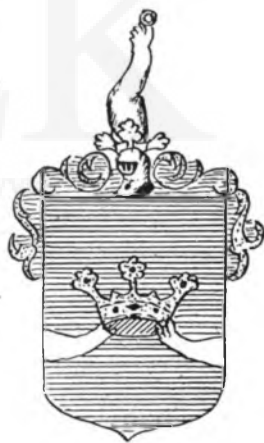
²⁾ E címer tehát, mint mely a címerszerzők nevére is alludál, az u. n. »beszélő-címerek» egyike.

³⁾ Nagy I. (i. m. IV. 468. l.) tesz ugyan e nemes családról említést s több kiválóbb szülöttjét névleg is kiemeli, de mind ő, mind Siebmacher I. i. m. a családi címet agyon hallgatják.

anyjokkal, szül. Nikoláj Máriával, Simai Annával, Jakabnak, Nikoláj Terézzel, Miklósnak, Gábor Máriával, Sándornak hitestársával, nem különben Simonnal és Máriával, Jakabnak, Jakabbal, Miklós gyermekével és végül valamennyi törvényes utódaikkal együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeik, de egyszersmind az általuk az épen akkor folyamatban levő hétéves háború költségeinek fedezésére önkényt felajánlott pénzösszeg hálás viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július hó 26-án kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. A Hankovics fivéreknak és hozzátartozóinak adományozott czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum Nostris quidem subactis hostibus, domi vero, qua et illa armis parta tutius retineri compertum esset, Liberalitate tam parari ad praesentis vitae iucunditatem, quam conservari transmittique ad secuturae aetatis praeconium vera imperandi gloria consuevisset, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Jacobi, Nicolai, Alexandri et Francisci, Filiorum quondam Jacobi Hankovics, dum viveret Quaestoris et Civis Oppidi nostri in Transsylvania Armenopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibentur, qualiave ipsos, imo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros esse Benigne confidimus, eosdem Iacobum, Nicolaum, Alexandrum et Franciscum Hankovics, ac per eos Mariam Nikolaj matrem ipsorum, nec non Annam Simai Jacobi, Theresiam Nikolaj Nicolai et Mariam Gabriel Alexandri consortes, ac Simonem et Mariam itidem praefati Jacobi, et Iacobum memorati Nicolai Liberos iam natos et in posterum divina Bene-

dictione e legitimo thoro nascituros, eorundemque Haeredes et Posteris utriusque Sexus universos de supremæ potestatis Nostræ Regiæ et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Régni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint ac valeant. In cuius quidem Nostræ erga eosdem Iacobum, Nicolaum, Alexandrum et Franciscum Hankovits, praefatosque ipsorum declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectæ Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum saphirini coloris, in quo Diadema Regium, auro, gemmis, pretiosisque Unionibus conspicuum per duo humana e *Hankovics cs. czimere.*

Lateribus Scuti protensa nuda Brachia sustentatum visitur. Scuto superincumbit oblique Galea torncaria clathrata, seu aperta Regio pariter redimita Diademate Nobilibus propria, unde porrigitur in altum, seu perpendiculariter aliud Brachium humanum, primis manus Digitis prehensum aureum Annulum pretioso Lapide ornatum ostentans. Laciniis seu Phaleris a Cono Galcae ad Scuti Latera utrinque aureis et coerulcis decore fluitantibus, prout

haec omnia in capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Iacobo, Nicolao, Alexandro, et Francisco Hankovics praefatisque eorum gratiose danda duximus et conferenda, decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscumque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Homnibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriac, Die Vigesima Sexta Mensis Iulii, Anno Domini

Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
I. Georgius Vest m. pr.¹⁾

A Hankovics családnak Mária Terézia által 1762-ben adományozott nemesi címér tehát a következő: A kék pajzs mindkét oldaláról kinyuló meztelen kar drágakövekkel kirakott arany leveleskoronát tart. Sisakdísz: koronából kinövő meztelen kar drágaköves aranygyűrűt tart. Foszladékok: mindkét oldalról kék-arany.²⁾

Hollósy család (gertenyesti.)

E magyar-örmény nemes család címerszerzője Korbuly Bogdán szamosújvári polgár, a kiváló dalmű-énekesnő, a „magyar csalogány“-nak nevezett Hollósy Kornelia atyja volt, kit I. Ferencz király Bécsben 1832. május hó 3-án kelt királyi adománylevelével a temesmegyei gertenyesti uradalomnak 66511 frt. 5 kr. összeg árán történt megvétele alkalmából, nevének Hollósy-ra változtatása és a „gertenyesti“ előnév használatának engedélyezése mellett, hozzátartozóival u. m. nejétől Csasz Magdától született Márton, Mihály, Salamon, Vincze, Mihály Jakab, Antal és József fiaival, nem különben Anna Mária, Katalin, Margit, Ludovika, Mária Anna, Czeccilia és Kornélia Juliánna Klára (a későbbi híres énekesnő) leányaival s valamennyi törvényes utódaival együtt nemesi rangra emelt. E királyi adománylevelél így hangzik:

Nos Franciscus Primus etc. Memoriae commendamus tenore Praesentium significantes, quibus expedit Universis, Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum humillimam Supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis, et consideratis integra fide et fidelitate praestitorum fidelium ac utilium

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. (i. m. V. 46. l.) és Siebmacher I. (i. m. IV. 221. l.) szintén foglalkoznak e nemes családdal.

servitiorum meritis Fidelis Nostri Adcodati Korbuly, Magni Principatus Nostri Transylvaniae, in Oppido Szamosújvár Civis, quae Idem, qua fidelis et utilis Patriae Civis pro adiunctis temporum ad omnia tam publicae status, quam Communitatis onera et praestationes prompto semper animo concurrento sibi comparaverat et (uti Nobis de Ipso firmiter ac benigne pollicemur) pro locorum atque temporum varietate, atque occasionum exigentia in utilitatem et commodum sacrae cum primis Regni Nostri Hungariae Coronae, Augustae item Domus Nostrae Austriacae in futurum pari devotionis et constantiae ardore comparandis, Possessionem Gertenye est, Comitatu Temesiensi ingremiatam ad Iurisdictionem Sacrae Regni Nostrae Hungariae Coronae iure armorum devolutam, et per Fiscum Nostrum regium actualiter possessam, totum item et omne ius Nostrum regium, si quod in praeattacta Possessione etiam aliter qualitercumque haberemus, aut eadem et idem Nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem simul cum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis, quibuslibet terris scilicet arabilibus cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, montibus, collibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis: iure item Montano, Aquis, Fluviis, Piscinis, Piscaturis, Pisciumque clausuris, paludibus et aquarum decursibus, Hortis, Molis, molen dinis, et eorundem locis Braxatoriis, Educillis item et Macellis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem Possessionem Gertenye est, dicto Comitatu Temesiensi ingremiatam de iure, et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub metis et limitibus in metalibus Literis occasione resignationis confectis, Datum vigesima nona Octobris, Anni Millesimi octingentesimi vigesimi prae se ferentibus et resignatorio Instrumento sub Littera A. adiacentibus designatis et deductis erga effective Aerario Nostro Regio illatam attactae Possessionis Gertenye est in Sexaginta sex millibus, quingentis et undecim florenis, quinque Crucigeris Conventionalis Monetae defixam aestimationalem summam me-

morato Adeodato Korbuly, Eiusque Sexus Masculini Haeredibus perennaliter Foeminei Sexus descendentibus vero iure dumtaxat inscriptio ad vires, videlicet supra expositae Sexaginta Sex mille, quingentos undecim Florenos, et quinque Crucigeros Conventionalis monetae efficientis, aestimationalis summae, valoris item utilium aedificiorum et meliorationum non ex ipsa soli natura provenientium, sed sumptibus procurandorum, detractis praevie, quae per Impetrantem vel eius Successores Possessioni huic superinducta fuerint oneribus adnexo, quoque iure Patronatus benigne dederimus, donaverimus et contulerimus, ac insuper humillima Eiusdem supplicatione eapropter Nobis facta benigne inclinati in signum uberioris erga Eundem Adeodatum Korbuly gratiae et clementiae ac munificentiae Nostrae eidem nomen suum „Korbuly“ quo hactenus compellatus est, in Hollósy transmutandum concesserimus ac praeterea Praedicatum quoque de Gertenye est eidem Adeodato Korbuly iam Hollósy eiusdemque Haeredibus et Posteris utriusque sexus universis una benigne contulerimus, utque in futurum nomine Hollósy cum Praedicto de Gertenye, tam Ipse, quam Haeredes et Posterii ipsius iam nati et in futurum Dei benedictione legitime nascituri utriusque Sexus universi compellari valeant; atque possint clementer annuerimus, imo damus, donamus, conferimus, concedimus, annuimusque iure quo supra utens, tenens, possidens, pariter et habens (Salvo Iure alieno praesertim Ecclesiarum Dei) harum Nostrarum Secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae apostolicus, utimur in pendenti communitarum vigore, et testimonio Literarum, quas Nos in formam privilegii Nostri Regii redigi faciemus, dum eadem Nobis in specie fuerint reportatae, Et siquidem praenominatus Adeodatus iam Hollósy, huiusque filii Martinus, Michael, Salamon, Vincentius, Michael Jacobus, Antonius et Iosephus, Filiaeque: Anna Maria, Catharina, Margaretha, Ludovica, Maria Anna, Coecilia et Cornelia Iulianna Clara, ex consorte sua Magdalena nata Csasz, suscepti et progeneriti Haeredesque et Posterii Ipsorum utrius Sexus uni-

versi in futurum Dei benedictione legitime nascituri, virtute praesentium Nostrarum benignarum Literarum Donationalium in Coetum et numerum, ac indubitatorum praelibati Regni Nostri Hungariae et Partium ei adnexarum Nobilium iuxta Titulum quartum Part. primae suapte cooptarentur, et adscriberentur, ac a modo in posterum futuris et perpetuis, semper temporibus, omnibus illis gratiis, honoribus, indultibus, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus, quibus reliqui veri, antiqui, et indubitati repetiti Regni Nostri Hungariae, Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua consuetudine, usi sunt et gavis utunturque et gaudent usuri, fruituri et gavisuri essent, hinc in ulterius Nostrae erga praenominatum Adeodatum Korbuly iam Hollósy gratiae et Clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis Signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum

Hollósy család czimere.

videlicet militare erectum, sinuatim in cuspidem vergens perpendiculariter, et horizontaliter in quatuor areas sectum, in cuius prima Cyaneo tincta, crux pedata aurea marginem non attingens, in secunda et tertia rubro tinctis brachium incurvatum, armatum, argentatum, iuncturis auro redactis, gladium more hungarico incurvatum, capulo aureo stringens, in quarta demum cyaneo tincta, merges, seu manipulus frumenti aureus conspiciuntur; scuto incumbit galea tornearia, coronata clathrata, seu aperta, purpura suffulta ac monili circumducta. Coronae insistit Pelicanus argenteus super nido patulo sanguine pullos reficiens, Laciniis seu Lemniscis a summitate galeae per utrumque scuti Latus hinc rubris et aureis, illinc argenteis et cyaneis venuste fluentibus, ipsumque scutum decenter exornantibus, Quemadmodum haec omnia in principio, seu capite praesentium Literarum Nostrarum privilegialium Pictoris edocta

manu, et artificio propriisque et genuinis suis coloribus clarius depicta, lucidius ob oculos intuentium posita esse conspicerentur, Eidem Adeodato Korbuly iam Hol-lósy, ac per eum praenominatis Filiis Martino, Michaeli, Salomoni, Vincentio, Michaeli Iacobo, Antonio, Iosepho, Filiabus item: Annae Mariae, Catharinae, Margarethae, Ludovicae, Mariae Annae, Coeciliae et Corneliae Iuliannae Clarae, Haeredibusque et posteris Ipsorum utriusque Sexus Universis in futurum Dei benedictione legitime nascituris danda duximus et concedenda decernentes, et ex certa Nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum, futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum, et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae, Partiumque ei adnexarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis, indultibus, libertatibus, et immunitatibus, quibus iidem natura, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque, et gaudent ubivis in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis quibusvis militaribus Exercitiis, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulturis, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, sincere, vetustae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eum ab omnibus, cuiuscumque Status, gradus, honoris, dignitatis ac praeeminentiae hominibus insignitum, et ornatum dici, nominari, haberi et reputari volumus, et mandamus ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui, et gaudere possit, ac valeat, Haeredesque et Posteris sui utriusque Sexus Universi in futurum Dei benedictione legitime nascituri valeant, atque possint. Datum per manus fidelis Nostri, Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Comitissae Adami Reviczky de Revisnye, Insignium Ordinum Sancti Stephani Regis Apostolici magni Crucis, Leopoldi vero Imperatoris Equitis, nec non Ins. Ordinis Regii Sardinici, Mauritii, ac Lazari magnae Crucis in adamantibus Equitis, Cammerarii et actualis intimi Status Consilarii Nostri, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam

Magistri, Comitatus Borsodiensis Supremi Comitiss, ac per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae prout et Ins. Ord. Sancti Stephani R. A. Cancellarii, in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae, Die Tertia Mensis Maii, Anno Domini Millesimo Octingentesimo Trigesimo Secundo, Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae et Reliquorum Anno Quadragesimo Primo.

Franciscus m. pr.

Comes Adamus Reviczky m. pr.

Franciscus Duschek m. pr.¹⁾

A Hollósy (Korbuly) családnak adományozott nemesi címert tehát a következő: Négyelt pajzs, melynek első kék mezejében szélesen végződő, egyenlőszárú aranykereszt, a második és harmadik vörös mezejében oldalról kinyúló pánczélos jobb kar arany markolatu kivont görbe kardot tart, a negyedik kék mezőben végül összekötött arany gabonacsomó látható. Sisakdísz: koronán nyugvó fészében természetes színű kiterjesztett szárnyú gödény (pelikán) csőrével mellét tépve vérével táplálja kicsinyeit. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék ezüst.²⁾

Issekutz család.

E magyar-örmény családot két ízben érte azon nagy megtiszteltetés, hogy a fejedelmi kegy egy-egy ágát a hazai nemesek diszes sorába iktatta. Issekutz Mihály, erzsébetvárosi örmény kereskedő volt az első, kit a nagy kiterjedésű Issekutz családból Mária Terézia királynő Bécsben 1758. december 12-én kelt címerlevelével, nejével Márton Dorottyával, Ágoston erzsébetvárosi főbíró, János Márk szent Antal rendű szerzetes, Zakar, Márton, Miklós és Szilveszter fiaival s valamennyi mindkét nemű törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek és a már huzamosabb

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazvány után.

²⁾ Nagy I. (i. m. V 126. l.) ugyan említést tesz e családról, de mind ő, mind Siebmacher I. a család nemesi címertét figyelmükre nem méltatják.

idő óta folyó háború költségeinek fedezésére több ízben felajánlott pénzadományának megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1760. június 24-én pedig ugyanazon. dicső királynő Laxenburgban kelt czímerlevelével ugyancsak az előbb említett érdemeknél fogva Issekutz Antal és Gergely szintén erzsébetvárosi kereskedőknek, Issekutz Mihály unokaöccseinek adományozott nemességet. Issekutz Antalón és Gergelyen kívül ez alkalommal Mária Terézia nemesi rangra emelte Issekutz Antalnak nejét Gáspár Annát és Katalin leányát, nem különben mindkét fivér valamennyi törvényes utódait is. Az Issekutz család nemesi rangra való emeltetésénél egyébiránt a királynő a megnemesítettek egyéni érdemein kívül kegyes figyelmére méltatta azon körülményt is, hogy mind Issekutz Mihály, mind Issekutz Antal és Gergely azon Issekutz nevű örmény egyenes leszármazottjai, ki néhány társával a hazai örménység Erdélybe és első sorban Erzsébetvárosba való letelepülésének legfőbb előmozdítója volt.

Az Issekutz Mihály és hozzátartozói részére Bécsben 1758. deczember 12-én kiállított czímerlevelé így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: quod cum Nos ad retinendum decus et propagandam Imperii gloriam pertinere arbitraremur, ingeneratam Nobis Liberalitatem ita semper in subditorum commodis exercere, ut fructus ex ea ubertim effundi non cessantes et dulces fuisse, et diuturnos sera quoque posterorum sentiret aetas, agnosceretque e coniuncta regnandi et amandi suavitate nasci non posse, nisi quod fovendis ornandisque subditis intentum sit: Ideo cum ad nonnulorum Fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus Servitiis Michaelis Issekutz Oppidi Nostri in Transylvania Elisabetopolitani Civis et Inhabitoris, quae idem Nobis Augustaeque Domui Nostrae pro temporum et occasionum varietate; signanter in superioris, Quod Anno Millesimo Septingentesimo Quadragesimo Sexto gerebamus, et in moderni

etiam, quod in tertium sustinemus Annum Belli necessitates Aeris parati gratuito facta oblatione suam testando devotionem ac praeterea Negotiationem cum notabili vectigalium nostrorum emolumento exercendo exhibuisse et impendisse, id vero etiam quod eorum esse propages perhiberetur, qui cum nonnullis aliis coniuncto zelo Armenam Communitatem, actu in praefato Oppido subsistentem constituentes in Transylvaniam primum deduxissent iisdemque, ut positis in eodem oppido sedibus, in Augustae Domus Nostrae tutelam venirent, Autores fuissent, in Benignam sumentes reflexionem, Eundem Michaelem Issekutz Coniugemque eius Dorotheam Márton et filios Augustinum praelibati Oppidi Nostri Elisabethopolitani in praesens Iudicem primum a qualitatibus ad promovendum servitium nostrum et munia in medio dicti Oppidi obeunda necessariis, ut quarum intuitu, in hanc quoque Archiducalem Urbem Nostram pro Communitatis suae negotiis apud Aulica Dicasteria Nostra procurandis Anno Currente, qua Plenipotentarius mitti et expediri meruisset commendatum, coniugemque eius Mariam Lászlófy et filios Emanuelem, Antonium, Josephum, Joannem et Franciscum filiasque Dorotheam, Mariam, Catharinam, Annam et Veronicam, item Joannem alias Marcum Praesbyterum Ordinis Sancti Antonii Abbatis, nec non Zachariam eiusque coniugem Mánuság Lázár filiasque Dorotheam et Catharinam, similiter Martinum et Coniugem eius Mariam Gergely filiosque Emanuelem, Gregorium, Joannem et Antonium, ac filiam Dorotheam, Nicolaum denique et Sylvestrum iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros eorumque Haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine gratiaque speciali e statu et conditione Ignobili clementer eximendo, in coetum et numerum verrorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos an-

nuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, Privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui, et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Michaellem Issekutz praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare erectum

saphirini coloris, in quo Leo erectus Aureus rictu hiantem Linguam sanguineam exserta, Cauda pone tergum proiecta, pedum anteriorum dextris falcibus evaginatum enses stringens, sinistris vero anteriori minori aurea circumferentia decorata, sed Cocco tincto scuto inscripta stella sexangula argentea a superiori innixus cernitur; Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, Regio Diademate auro gemmisque conspicuo tecta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria inter duo bubali cornua, quorum dextrum ad medium superne auro, inferne

Issekutz Mihály czimere.

vero caeruleo, sinistrum autem superne cocco, inferne argento tincta visuntur, enses scutarium a Capulo palatiter surgentem pro apice habens, laciniis seu phaleris hinc aureis et caeruleis, illinc vero rubeis et argenteis a Cono Galeae in latera scuti venuste defluentibus, ac utrasque oras sive margines ipsius Scuti pulcherrime ambientibus et exornantibus, prout haec omnia in Capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adum-

brata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Michaeli Isssekutz praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, Hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, velis, Cortinis, Auleis, Annulis, Vexillis, Clypeis, tentoriis, Domibus et Sepulchris generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae. verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis Titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterioresque utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die duodecima Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo Octavo, Regnorum vero Nostrorum decimo nono.

Maria Theresia m. pr.

Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Adalbertus Somlyai m. pr. ¹⁾

¹⁾ Aradvármegye 1816. évi jegyzőkönyvének 817. száma alatt őrzött másolatából.

Az Issekutz Mihály és utódai részére 1758-ban adományozott nemesi czímer tehát a következő: a pajzs kék mezejében ágaskodó arany oroszlán jobb lábának karmaival kivont egyenes kardot, a ballal pedig hatágu ezüst csillaggal diszített vörös pajzsot tart. Sisakdísz két bivalyszarv között, melyek jobbika arany-kék, a bal pedig vörös-ezüst, arany koronán nyugvó s hegyével fölfelé álló kivont egyenes kard. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.¹⁾

Az Issekutz Antal és Gergely, nem különben családtagjaik részére Mária Terézia által 1760. június 24-én adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum ingenita Nobis Liberalitas in Subditorum exerceri commodis ita consuevisset, ut quod fovendis ornandisque illis impenderet opus sua apud etiam posteros perennaret stabilitate, ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate, et fidelibus servitiis Antonii et Gregorii Issekutz oppidi nostri in Transylvania Elisabethopolitani Civium, et Quaestorum, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse, id vero etiam, quod eorum esse Propages perhiberentur, qui cum nonnullis aliis coniuncto zelo Homines Armenam Communitatem in praefato Oppido subsistentem constituentes in Transylvaniam primum deduxissent, iidemque, ut positus in eodem Oppido sedi-

¹⁾ Nagy Iván, ki már a czímeradományozás évszámában is téved (1759), i. m. V. köt. 256. l. a sisakdísz képező két bivalyszarvat, miként azt már a Gáspár család czímerének leírásánál is tette, elefántormányoknak nézi; Siebmacher J. i. m. IV. köt. 261. l. pedig a czímerpajzsban előforduló hatágu ezüst csillag helyett a rany csillagról regél.

bus in Augustae Domus Nostrae Tutelam venirent, auctores fuissent, in Benignam sumentes reflexionem, eosdem Antonium et Gregorium Issekutz, uti iam antea Patrum quoque ipsorum Michaellem Issekutz pari munificentia complexae fuisset, eiusdemque Antonii Coniugem, Annam Gáspár, et filiam Catharinam iam natam, et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros eorum Liberos, horumque Haeredes, et Posteriores utriusque sexus universos de supremacie Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere

possint, ac valeant. In cuius quidem nostrae erga eosdem Antonium et Gregorium Issekutz praefatosque eorum declaratae Benignitatis Signum, veracque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum palam bipartitum priore sui parte argenteum, explicata dimidia rubri coloris Aquila decoratum: in posteriore caerulei coloris area super solo viridi graditur agnus candidus lucentibus in regione cephalica tribus stellis sexangulis aureis ordine locatis; Ipsi

*Issekutz Gergely és Antal
czimere.*

scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, Brachio humano rubra vestito manica manu prehensa districta Framea ictum minitante fastigiata. Laci-
niis seu lemniscis dextrorsum rubris et candidis, sinis-
trorsum vero caeruleis et aequae candidis seu argenteis a
cono galeae in utrumque Scuti latus venuste semet expli-
cantibus, prout haec omnia in capite seu principio prae-
sentium Literarum Nostrarum docta manu et arte picto-
ris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lu-
cidius ob oculos intuentium posita cernuntur eisdem An-
tonio et Gregorio Issekutz praefatisque eorum Gra-
tiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex
certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut
ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper tem-
poribus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more alio-
rum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Tran-
sylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non
Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum
ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium
sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis et Immuni-
tatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Prin-
cipatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorpo-
ratarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque
Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haere-
ditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur,
fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus,
Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac
aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec
non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis,
Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero
in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub me-
rae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo
eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris,
Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et or-
natos dici, nominari, haberi et reputari volumus manda-
musque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gau-
dere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum
utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo no-

bilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg, Die Vigesima Quarta Mensis Junii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

Issekutz Antal és Gergely, továbbá utódjaik címere e szerint a következő: a hasított pajzs jobb ezüst mezében vörös sasnak kiterjesztett szárnyú és kinyújtott körmű jobb fele látszik, míg a bal felőli kék mezőben három (2, 1) hatágu arany csillag alatt zöld halmon ezüst bárány jobbra lépdél. Sisakdisz leveles aranykoronán könyöklő vörös mezbe öltözött jobb kar keztyűs markában kivont görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-ezüst.²⁾

Issekutz család (marosvásárhelyi.)

E magyar-örmény nemes család címerszerzője Issekutz Adeodát maros-széki nyugalmazott törvényszéki elnök volt, kinek nem különben Kornél és Hugó fiainak s valamennyi mindkét nemű törvényes utódainak, a közpályán előbb mint törvényszéki tanácsos, utóbb mint elnök 37 éven túl terjedő hű és buzgó szolgálata által szerzett érdemeinek megjutalmazására I. Ferencz József király Budapesten 1876. január 11-én kelt címerlevelével a marosvásárhelyi előnév használatának engedélyezése mellett magyar nemességet adományozott. A címerlevél szövege a következő:

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Mig Nagy Iván, i. m. V. köt. 256. l. c. címer leírását helyesen adja, addig Siebmacher J. i. m. IV. köt. 261. l. téved a mennyiben a sisakdiszt képező vörös mezbe öltözött és kivont kardot villogtató kart »két nyitott fekete szárny« közé helyezi, a miknek a címerlevélben semmi nyoma.

Mi első Ferenc József stb. Emlékezetűl adjuk ezennel tudatván mindenekkel, kiket illet, hogy Mi Személyünk körüli magyar Ministerünk előterjesztése folytán kegyelmes tekintetbe és figyelembe vevén Issekutz Adeodát hivünknek, maros-széki volt törvényszéki elnöknek, Felségünk és Felséges uralkodóházunk iránti tántorithatlan hűségét és hasznos szolgálatait, melyeket Ő Felségünk és Felséges Uralkodóházunk érdekében, nem különben Magyarorszá-
gunk és társországai közjávára az idő különbözősége és alkalom szerint tanusított és kitüntetett, különösen pedig azon érdemeit, melyeket Ő államhivatali pályáján 37 éven túl hosszas, hű és buzgó szolgálatával, jelesül mint törvényszéki tanácsos és elnök magának szerzett, nevezett Issekutz Adeodátot és általa hites nejétől nemes Placsintár Veronikától született Kornel és Hugó nevű fiait és Isten áldásából netalán születendő mindkét nem-
beli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát, mind az imént említett kiváló érdemekért, mind pedig királyi kegyelmünk és kegyelmességünknel fogva, melylyel dicső emlékezetű elődeink a boldogult magyar királyok példá-
jára mind azt, ki Felségünk és Felséges uralkodóházunk és Magyarorszá-
gunk szent koronája iránt szép, jó és nemes tettek által magának érdemeket szerezni és az erény ösvényét követni törekszik, jutalmazni és hathatós buzdításul a jutalom kitünő és maradandó jelével és emlékével feldiszíteni szoktuk, királyi hatalmunkból és különös kegyelmünk- és kegyelmességünk-
ből Magyaror-
szágunk és társországai valóságos, igaz, régi és kétség-
telen nemesei közé és sorába a „maros-vásárhelyi“ előnév használhatásának engedélyezése mellett felveendő-
nek tartottuk, legfelsőbb királyi akaratunk szerint kegyel-
mesen megengedvén, hogy ezentul jövődő örök idő-
kig fennevezett Issekutz Adeodát s mindkét nembeli
valamennyi törvényes ivadékai és maradékai a „maros-
vásárhelyi“ előnév használata mellett mindazon jogokkal
élhessenek és birhassanak, melyekkel Magyarorszá-
gunk és társországainak valóságos, igaz, régi és kétségtelen
nemesei eddigelé törvény vagy hajdani szokás szerint
bármikép éltek és birtak, vagy élnek és birnak. Mely

legfelsőbb királyi kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságaul s a valóságos, igaz és kétségtelen nemesség örök időkig fenmaradandó jeleül neki és mindkét nem-beli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak következő czímert vagy nemesi díszjelet adtuk és engedtük:

Egy álló vitézvért keresztbe egészen, függőleg pedig félig három mezőre osztva, a felső kék mezőben az igazság női alakja fehér öltönyben s szemein lebegő fejér köteléssel látható, jobb kezében maga elé arany markolatú meztelen kardot villogtatva, bal kezében pedig maga mellett súlyegyenben levő arany mérleget tartva ; az alsó jobb arany mezőben nyitott könyv vörös szélmentszettel fekszik, melynek két lapjára fekete nagy betűkkel e szók vannak írva: „Magyar törvény.“ — Az alsó bal vörös mezőben természetes színű darú befelé fordulva zöld földszínen

Issekutz Adeodát czimere.

áll, jobb karmában követ tartva. A vért felső szélén koronázott nyílt lovagsisak nyugszik, jobbra kék-arany, balra vörös-ezüst sisaktakarókkal; a sisak koronájából vörös nyelvű arany grif nő ki, maga előtt jobb markában zöld leveles tőszárán három fehér liliomot tartván. A vért alatt kék szalag lebeg, melyen arany nagy betűkkel e jelmondat van írva: „Igazságért észszel kell víni.“ Kegyelmesen elhatározván és megengedvén továbbá, miszerint ezen czímert vagy nemesi díszjelt jövőendő örök időkig ezen többször nevezett és ezentúl már nemes maros-vásárhelyi Issekutz Adeodát mindkét nem-beli valamennyi törvényes ivadékaik és maradékaikkal együtt Magyarországnak és társországai valóságos, igaz, gyökeres és kétségtelen többi nemeseiként mindazon joggal, melylyel ugyanazok törvény, vagy hajdani szokás szerint éltek és birtak, vagy élnek és birnak, viselhesse és használhassa, ezen valóságos, igaz és kétségtelen nemesi

czímmel, hogy őt és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát minden rendű, állapotú, hivatalú, méltóságú és tekintetű egyének felruházottnak s diszesítettnek tartásuk és ismerjék nemcsak akarjuk, de kegyelmesen parancsoljuk is. Minek emlékeül és örök jeleül többször említett marosvásárhelyi Issekutz Adeodát mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékanak és maradékanak apostoli magyar királyi függő pecsétünkkel megerősített jelen címeres nemesi kiváltság levelünket tartottuk kegyelmesen kiadandónak. Kelt a Mi őszintén kedvelt hívünk, Nagyságos báró Wenckheim Béla valóságos belső titkos tanácsosunk, Szent István magyar királyi jeles rendünk nagykeresztes vitéze, Lipót rendünk és az olasz királyi Szent-Móricz és Lázár rend nagykeresztése; a török császári első osztályú Medjidie rend birtokosa és Személyünk körüli magyar Ministerünk kezei által Budapesten, Magyarországon, boldogasszony hava tizenegyedik napján, az Ur ezernyolczszázhetvenhatodik, Uralkodásunk huszonnyolczadik évében.

Ferencz József s. k.

B. Wenckheim Béla s. k.¹⁾

A marosvásárhelyi Issekutz magyar-örmény nemes család címere tehát a következő: A vágott pajzs felső kék mezejében az igazság fehér öltönyű s szeméin lebegő fehér köteléssel ellátott női alakja jobb kezében kivont egyenes kardot villogtat, bal kezében pedig arany mérleget tart; az alsó hasított rész jobb arany mezejében nyitott könyv fekszik, melyre e szavak „Magyar törvény“ vannak írva; a bal vörös mezőben zöld talajon álló természetes színű darú jobb karmában követ tart. Sisakdísz: koronából kinövő arany grif jobb markában három fehér liliummal. A pajzs alatt lebegő kék szalagra arany betűkkel e jelmondat van írva: „Igazságért észszel kell víni.“ Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

¹⁾ A czimerszerző örökösei birtokában levő eredetiből.

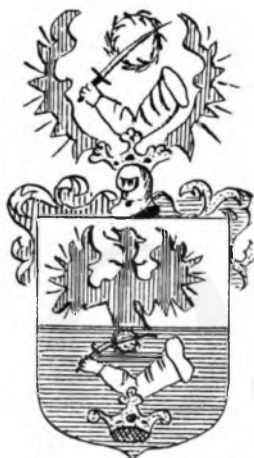
²⁾ Nagy I. i. m. még nem tudhat, de Siebmacher I. i. m. sem tud e családról.

Jakabffy család.

E nemes s hazánk délvidékén vezérszerepet játszó magyar-örmény család czímerszerzője Jakabffy Krisztof szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejével Hosszú Katalinnal és János fiával, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett bokros érdemeinek megjutalmazására és az épen akkor folyó hétéves háború fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb összeg mintegy viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 9-én kiadott czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Beneficiis e Principum Liberalitate ad subditos profluentibus ea inesset vis, ut non eos modo, quibus obtingunt ad continuanda fidelitatis opera, verum ipsos quoque eorum spectatores ad amplectenda benemerendi studia plerumque excitare soleant, ideo cum ad nonnulorum fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Christophori Jakobffi Quaestoris Armeni et Civis Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, qualiave ipsum, immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus eundem Christophorum Jakobffi et Coniugem eius Catharinam Hosszú, filiumque Ioannem iam natum, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros liberos eorumque Haeredes, ac Posteris utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum

et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos, et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis

Jakobffy cs. czimere.

Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eundem Christophorum Jakobffy, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum horizontaliter bipartitum, Superiore sui parte candidum seu argenteum rubram explicatam unicipitem Aquilam pectoratenus emergentem exhibens: inferiore vero sui parte caelestini coloris, in qua Brachium humanum cataphractura armatum, in vola districtam frameam per sertum ex Lauro compositum aureum traiectam sustinens, Cubito Diademati Regio, auro, gemmis et unionibus conspicuo innixum cernitur; Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata seu aperta situ pro more ad dexteram obliquo Nobilibus propria, coronataque, inter iugum Alarum ab Aquila scutaria mutuatarum expansarum, Brachio pariter Scutario fastigiata; Laciniis seu Lemniscis hinc argenteis et coccineis, illinc vero aureis et caeruleis a Cono galeae in utrumque Scuti Latus large fluitantibus, illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus, prout haec omnia in

capite, seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Christophoro Jakob ffi, praefatisque eius Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Nona Mensis Octobris, Anno Mille-

simo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nos-
trorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Jakabffy család részére Mária Terézia királynő által 1760. október 9-én adományozott nemesi címér tehát a következő: a pajzs felső ezüst mezejében a vágóvonalból kinövő, kiterjesztett szárnyú és jobbra fordult vörös sas látható; az alsó kék mezőben pedig leveles arany koronán könyöklő pánczélos jobb kar markában arany babérkoszorúval díszített kivont görbe kardot villogtat. Sisakdísz: két kiterjesztett s szembe fordult vörös sas-szárny között a címérképpel azonos, aranybabérkoszorúval díszített kivont görbe kardot tartó pánczélos jobb kar. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék arany.²⁾

Kabdebó család (talpasi).

E magyar-örmény nemes család címerszerzői K a b d e b ó J a k a b, M i k l ó s és K á r o l y fivérek, nem különben Kabdebó Márton, néhai Kabdebó Márton gyermekszentmiklósi örmény kereskedő és a kereskedők társulata egykori birájának fiai, illetőleg unokája voltak, kiket atyjuknak a csak előbb említett Kabdebó Mártonnak a hazai kereskedelem felvirágoztatása és elhagyatott, mások segélyére szorult hitsorsosainak gyámolítása körül szerzett bokros érdemeinek megjutalmazására, de egyszersmind az állampénztárba nagylelkűen beszolgáltatott pénzadományának is mintegy hálás viszonzásaul V. Ferdinand király Bécsben 1838. november hó 8-án kelt királyi adománylevelével az aradmegyei talpasi uradalomnak 40869 frt 29 kr. összeg árán történt megvétele alkalmából hozzátartozóikkal s valamennyi törvényes utódaikkal együtt a talpasi előnév használatának engedélyezése mellett nemesi rangra emelt. E királyi adománylevelével így hangzik:

1) Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

2) E címert közli Nagy Iván is i. m. V. köt. 276 l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 263. l.

Nos Ferdinandus Primus, divina favente clementia Austriae Imperator, Hungariae, Bohemiae huius nominis Quintus Rex etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod posteaquam cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum humillimam supplicationem ad gloriosae memoriae Imperatorem et Regem Hungariae Apostolicum Franciscum Primum desideratissimum Genitorem Nostrum propterea factam, tum vero benigne attentis et consideratis integra fide fidelibusque ac utilibus servitiis Martini condam Kabdebó, dum viveret quaestoris Gyergyó Szent Miklósiensis, in Magno Principatu Nostro Transylvaniae, quae idem pro ratione temporum occasionumque exigentia, qua decursu plurium annorum penes forum mercantile Gyergyó Szent Miklósiense gratuito fungens iudex, quasvis officii sui partes conscientiose, zeloseque explendo, peramplo item quaestu suo nationalem industriam promovendo, demum suum in publici commoda directum studium, et prompto protegendis status publici necessitatibus facto generoso oblato, praestitisque iteratim benevolis subsidiis et popularium suorum, seu per vicissitudines temporum, infaustosque eventus damnificatorum, seu in egestatem lapsorum largo sublevamine semper contestando sacrae antelati Regni Nostri Hungariae Coronae ac Augustae Domui Nostrae Austriacae constanter exhibuit et impendit Possessio Talpas Comitatus Aradiensi ingremiata per defectum Serenissimi Herculis Renaldi Mutinae Regii et Mirandulae ducis ad Iurisdictionem Sacrae antelati Regni Nostri Hungariae Coronae devoluta, vigore benignae resolutionis Regiae anno millesimo octingentesimo decimo nono elargitae, cui Nos quoque clementer institimus, praefato Martino condam Kabdebó collata fuisset, eodem Martino Kabdebó intermedio tempore et priusquam super hac collatione nostra benignae donationales litterae expediri potuissent e vivis decedente, eandem possessionem Talpas, dicto Comitatus Aradiensi ingremiatam, totum item et omne Ius Nostrum Regium, si quod in praeattacta possessione etiam aliter, qualitercunque haberemus, aut eadem et idem Nostram ex quibuscunque causis, viis,

modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis quibusbet, Terris scilicet Arabilibus, cultis et incultis, Agris, Pratis, pascuis, Foenetis, Foenilibus, Sylvis, Nemoribus, Montibus, Collibus, Vallibus, Vineis, Vinearumque promontoriis, iure item montano, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumque clausuris, paludibus et aquarum decursibus, hortis, molis, molendinis et eorum locis braxatoriis, educillis item et macellis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem possessionem Talpas dicto Comitatu Aradiensi adiacentem, de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub metis ac limitibus in metalli Instrumento datum diei nonae Novembris anni millesimi octingentesimi decimi noni praeferente, et resignatorio Instrumento in Archivo Nostro Camerali asservato ad literam C adiacente designatis et deductis erga effective Aerario Nostro Regio illatam Memoratae Possessionis Talpas in quadraginta mille octingentis sexaginta et novem florenis viginti novem crucigeris Conventionalis Monetae defixam aestimationalem summam tribus filiis dicti Martini Kabdebó utpote Jacobo, Nicolao et Carolo, nepoti item eius Martino et natu maiori filio Antonio perinde iam denato descendenti, omnibus Kabdebó, denati patris et respective avi sui laudabilibus vestigiis institutis et (prout nobis de ipsis pollicemur) haud dispari fidelitatis et constantiae ardore Sacrae antelati Regni Nostri Hungariae Coronae, Augustaeque Domui Nostrae Austriacae utilia servitia exhibituris et impensuris, eorundemque haeredibus et posteris, masculini quidem sexus iure perpetuo et irrevocabili, foeminei vero sexus descendentibus iure duntaxat Inscriptio ad vires videlicet supra expositae quadraginta mille octingentorum sexaginta et novem florenorum, viginti item novem crucigerorum Conventionalis Monetae aestimationalis summae, valoris item utilium aedificiorum et meliorationum non ex ipsa soli natura provenientium, sed sumptibus procuratarum suoque tempore debite legitimandarum, detractis praevis, si quae per impetrantes,

vel per eorum successores praeindicatae huic Possessionis superinducta fuerint, oneribus benigne dederimus, donaverimus et contulerimus ac insuper humillima praememoratorum Jacobi, Nicolai, Caroli et Martini omnium Kabdebó supplicatione ea propter Nobis facta benigne inclinati in signum uberioris erga eosdem Gratiae ac Clementiae ac Munificentiae Nostrae Caesareo Regiae Praedicatum quoque de Talpas iisdem Iacobo, Nicolao, Carolo et Martino omnibus Kabdebó ipsorumque haeredibus et posteris utriusque sexus universis una benigne contulerimus et concesserimus, imo damus, donamus, conferimus et concedimus, iure quo supra utens, tenens, possidens pariter et habens (salvo Iure alieno praesertim Ecclesiarum Dei) harum Nostrarum secreto sigillo Nostro, quo ut rex Hungariae Apostolicus utimur, inpendenti communitarum vigore et testimonio literarum, quas Nos in formam privilegii Nostri Regii redigi faciemus, dum eadem Nobis in specie fuerint reportatae. Siquidem praenominati Jacobus, Nicolaus, Carolus et Martinus omnes Kabdebó, iam de Talpas eorundemque legitimi haeredes et posteri utriusque sexus universi, virtute praesentium Nostrarum benignarum Donationalium in Coetum et numerum vectorum et indubitatorum praememorati Regni Nostri Hungariae et Partium eidem adnexarum Nobilium iuxta titulum 4-um Partis 1-ae suapte cooptarentur et adscriberentur ac a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus, Indultis, Privilegiis, Libertatibus, Iuribus, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus reliqui veri, antiqui et indubitati repetiti Regni nostri Hungariae, Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de Iure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, usuri, fruituri et gavisuri essent, hinc in ulterius Nostrae erga eosdem Jacobum, Nicolaum, Carolum et Martinum omnes Kabdebó de Talpas, gratiae et clementiae ac liberalitatis Testimonium veraeque et indubitatae Nobilitatis Signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia, scutum videlicet militare erectum argenteum, in

*Kabdebó család (talpasi)
czimere.*

cuius basi prasina vir nobilis Hungarus, patrio vestitu tunica quippe caerulea, zonis, nodis et fibulis aureis exornata, caligis vero rubris, et ocreis nigris amictus, Caput mitra itidem rubea, pro more gentis a tergo deflua, pelle mardurina reducta pennisque Ardeae cristata tectus, et framea auro munita praecinctus, manuum sinistra latus fulciens, dextra vero inversum cornucopiae profluentibus exinde monetis aureis tenens, erectus stare cernitur, sole aureo ex angulo regionis cephalicae dextro emergente; fulgentibusque radiis suis totam regionem illustrante. Ipsum dein scutum premit galea tornearia, clathrata, purpura subsarcinata, auro reducta, ac monili de torque collum ambiente, aurea pendulo decora, situ ad dextram obliquo Nobilibus concedi solita, regioque diademate, brachium humanum ad cubitum inflexum, coeruleo manicatum, volaque prehensas quatuor spicas aureas e culmis foliatis viridibus assurgentes sringens proferente, redimita. Laciniis hinc aureis et rubeis, isthinc argenteis et coeruleis a cono cassidis ad latera scuti mixtim ac symmetre defluentibus, Quemadmodum haec omnia in principio seu capite presentium Litterarum Nostrarum privilegialium pictoris edocta manu et artificio propriisque et genuinis suis coloribus clarius depicta lucidius ob oculos intuentium posita conspiciuntur, Iisdem Jacobo, Nicolao, Carolo et Martino omnibus Kabdebó de Talpas eorundemque legitimis haeredibus et posteris utriusque sexus universis danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa Nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum saepefati Regni Nostri Hungariae Partiumque ei adnexarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis, Indultibus, Libertatibus et Immunitatibus, qui-

bus iidem natura vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavis, utunturque et gaudent, ubivis in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis ac aliis omnibus et singulis quibusvis militaribus et Nobilitaribus exercitiis necnon sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus, sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ vetustæ et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscumque status, gradus, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, et reputari volumus et mandamus, ferre, gestare ac illis in aevum uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posterī ipsorum legitimi utriusque sexus universi valeant atque possint. Datum per manus fidelis Nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Comit̃s Fidelis Pálffy ab Erdőd perpetui in Vöröskő, insignis Ord. S. Stephani Regis Apostolici magnæ crucis equitis, Camerarii et act. int. status Consiliarii Nostri, Arcis Nostræ Regiæ Posoniensis haered. Capitanei, Comitatum Posoniensis quidem perpetui, Arvensis vero supremi Comit̃s ac per Regnum Nostrum Hungariæ Aulae Nostræ Regiæ prout et Ins. Ord. S. Stephani Regis Apostolici Cancellarii in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae die octava Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo Octingentesimo trigesimo octavo, Regnorum Nostrorum Hungariæ, Bohemiæ et reliquorum anno quarto.

Ferdinandus m. pr.

Comes Fidelis Pálffy m. pr.

Ludovicus Szegedy m. pr. ¹⁾

A talpasi Kabdebó családnak adományozott nemesi címér tehát a következő: a pajzs ezüst mezejében zöld talajon álló kék mentébe, veres nadrágba öltözött kalpagos magyar nemes jobb kezében lefelé fordított arany bőségszarvat tart, melyből arany-érmek gurulnak alá, a pajzs jobb szegletében kinövő arany nap által ki-

¹⁾ Aradvármegye levéltárában az 1838-ik évi jegyzőkönyv 2064. száma alatt levő másolatból.

sérve. Sisakdisz: arany leveles koronán könyöklő kék mezbe öltözött jobb kar négy arany kalászt tart. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.¹⁾

Karátsonyi család (beodrai, gróf).

A nagynevű beodrai gróf Karátsonyi család czímerszerzőjének nevét és nemesi rangra emeltetésének körülményeit sűrű homály fedi, mely valószínűleg teljesen csak akkor fog eloszlani, ha az egyetlen magyar-örmény főuri családnak, a Peró János-féle 1735. évi felkelés alkalmával esetleg megkimélt és a kutatók szemei elől még eddig gondosan elrejtett oklevelei tűzetesen átvizsgálva lesznek.

A traditio szerint, melyet a grófi család birtokában levő több ereklye, nevezetesen butor, pamlagszőnyeg és himzés is nagy mérvben támogat, a Karátsonyi család már e hazába betelepedésének éve, 1716. előtt is nemes volt és czímerlevelét valószínűleg egyik erdélyi fejedelemnek köszöni, kik közül többel, mint azok benső embere és meghitt szállítója, az országos levéltárban őrzött több adat állítása szerint, még Moldvában tartzkodása alatt sűrű érintkezésben állott²⁾.

A Karátsonyi család
ősi czímere.

A Karátsonyi családnak e korban ősi czímere, melyből mint csirából előbb az 1749-ki magyar nemesi, majd az 1859-ben nyert grófi czímere fejlődött, a családnál őrzött különböző ereklyék egybehangzó tanubizonyossága szerint nem volt más, mint „a czímerpajzs kék mezejében balra fordult syren (hableány) kezében az apostoli kettős kereszttel.”

¹⁾ Míg Nagy Iván előtt ismeretlen, addig Siebmacher I. i. m. IV. köt. 94. l. nemcsak a czímerszerzők nevében, hanem magában a családban is téved, midőn e czimert V. Ferdinand által a baraczházi Cabdebó család czímerszerzői: Cabdebó Jonás, Márton, Ferencz és Gergely fivérek részére adományozottnak lenni állítja.

²⁾ Lásd Szilágyi S., Erdély és az északkeleti háború cz. m. I. köt. 530. l., II. köt. 393., 402., 469. l. stb.

Az ősi czímer helyébe 1749-ben a Karátsonyi család által Mária Terézia királynőtől kért nemesi czímer lép. Ez évben ajándékozta meg ugyanis a dicső királynő a különben már előbb is nemes Karátsonyi családot magyar nemességgel, nemesi rangra emelvén Bécsben 1749. év június hó 15-én kelt czímerlevelével Karátsonyi Kristóf szamosújvári polgárt és tanácsost, ki visszahagyva a moldovai Botusán-ban lakhelyét és összes ingatlan vagyonát, Miklós és Lukács fivéreivel együtt Erdélybe költözött¹⁾, csak kevéssel azelőtt alakult Szamosújvár városában letelepedett, a görög keleti egyház és Eutyches tévtanaitól bucsút véve a római kath. egyház híve lett²⁾, polgártársai között a kereskedelmet nagy virágzásra juttatta, adó czímen évenként az állampénztárba 2—3000 forintnyi összeget beszolgáltatót, több mint husz éven keresztül előbb mint városi tanácsos, utóbb mint bíró a leglelkismeretesebben működött, s végül az 1735-ik évi délmagyarországi Peró János-féle felkelés alkalmával mintegy 6000 forintra rugó kárt szenvedett³⁾. Ez alkalommal az első sorban említett Karátsonyi Kristófon és fiverein kívül nemességet nyertek még Mária, Karátsonyi Kristóf neje, Bogdán, Simon és Jakab fiai, nem különben Katalin nevű leánya; Zsuzsánna, Karátsonyi Miklós neje, végül Huvász⁴⁾, Karátsonyi Lukács felesége, Kristóf, Karácson, Márton, Miklós fiai és valamennyi mindkét nembeli törvényes utódaik.

¹⁾ A Karátsonyi család az egyedüli, mely nem, — miként az összes hazai örménység — 1672-ben jött be e mai hazájába, hanem csakis 1716-ban, tehát vérrokon fajuk letelepedése után 44 év múlva csak keresett más hont a mai Erdélyben.

²⁾ Az örménység mult század elején a róm. kath. egyház kebelébe való térése előtt századokon keresztül a Krisztusban csak egy és pedig isteni természetet hirdető Eutyches tévtanának volt híve. Lásd »Miben állott őseink eretnksége« cz. értekezésemet. Armenia, IV. évfoly. 357. l s a köv).

³⁾ Itt azon tetemes kár értendő, melyet Karátsonyi mint a csongrádmegyei csabacsúdi uradalom bérlője 1735. ápril 27-én szenvedett, midőn a felkelők nemcsak a Trummer János és Haas Ferencz óvári marhakereskedőktől kapott több mint 4000 forintját rabolták el, hanem azonfelül még 40 lovát is elhajtották.

⁴⁾ Huvász vagy Huvánta honi nyelvünkben is használt arab női keresztnév, (Kuháh: tiszta), jelentése: Klára.

Az 1746. június 15-én Karátsonyi Kristóf és hozzátartozói részére kiállított czímerlevél teljes szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Tibi fideli nostro Christophoro Karácson Oppidi Nostri in haereditario Nobis Transylvaniae Principatu Armenopolitani Civi, et Senatori Salutem, et Gratiae Nostrae Caesareo-Regio-que Principalis incrementum. Quandoquidem te, fratres-que tuos Nicolaum, et Lucam, postquam ex Moldaviae Oppido Batesán dicto, relictis ibidem Domibus vestris, ac aliis rebus mobilibus universis in antelatum Principatum nostrum anno adhuc 1716-to migrassetis, isthicque in praedicto Oppido Armenopolitano vestrum fixissetis domicilium, et Schismate Orientalis Ecclesiae, Eutichianisque erroribus eiuratis, Vos Sacrae Romano-Catholicae Ecclesiae univissetis, studuissetisque etiam servitium nostrum inter reliquos eiusdem Oppidi Cives quaesturae deditos pari modo promovere, cum negotiationibus vestris utilitatem Aerarii nostri ad duo, tria florenorum milia quotannis ampliasset, teque inter Senatores, et in Judicem subinde eiusdem Oppidi assumptum, qua Senatorem a viginti annis, nec secus in ea, quam ut Judex gessisti, functione Consilia, operamque tuam in servitii nostri promotionem zelose, utiliterque convertisse, tum vero damni illius, quod a Pervianis in nostro Hungariae Regno anno 1735-to tumultuantibus Vobis ultra sex milia florenorum fuit illatum, non aliam quam, quae a Nostra fieri posset munificentia, refusionem consequi potuisse, fide digna nonnullorum Fidelium Nostrorum relatione acceperimus, in huius munificentiae Nostrae, quam a Clementia Nostra sperastis, consecutionem, multo magis vero fidelitatis, fideliumque vestrorum Nobis, Augustaeque Domui Nostrae quibusvis in occasionibus devote, et alacriter praestitorum praemium, ad peculiarem eorundem Fidelium nostrorum factam de Vobis commendationem Vos singulari hac nostra benignitate clementer duximus esse remunerandos, Vos imposterum quoque, Vestrosque posteros similia pari tenore, immo et maiora quovis tempore fidelia praestituros esse servitia nullae dubitantes,

Te proinde Christophorum Karácson, Coniugemque tuam Mariam Magdalenam, et filios tuos Deodatum, Simeonem, ac Jacobum, filiamque Catharinam, ac per te praedictos Fratres tuos Nicolaum et Lucam pariter Karácson, illiusque Coniugem Susannam, huius vero Huvantem, ac Filios Christophorum, Karácson, Martinum, et Nicolaum, Filiamque Mariam iam natos, et imposterum Divina ex Benedictione nascituros, tuos eorumque Haeredes, et Posteris utriusque sexus universos ex Caesareo, Regioque Principalis potestatis Nostrae plenitudine, et gratia speciali e statu, et conditione ignobili eximentes in caetum et numerum verorum Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus adnumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa Nostra Scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavis, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredes-

A Karátsonyi család címe.

que et posteritates eorumque utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eos exhibitae gratiae et clementiae, ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis signum haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare erectum quadripartitum in medio umbilicali distinctum, quod argenteo colore formatum balancem, duae vero a dextris coerulei coloris partes utrobique sirenem manu auream duplicem crucem tenentem, et rubri coloris partes a sinistris bovem subalbum cornubus aureis cornutum refe-

runt, et continent; Scuto incumbit galea Militaris craticulata clausa, quam contegit Diadema Regium gemmis, et unionibus ornatum, ex eoque brachium humanum cataphracto indutum manu gladium evaginatum caesim stringens prominet; a Cono galeae laciniae, seu lemnisci hinc caeruleo et argenteo, inde vero rubro et aureo mixtim coloribus ad Scuti latera defluunt, illudque pulcherrime ambiunt et exornant; quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium Literarum Nostrarum pictoris industria, genuinisque suis coloribus illustrata lucidius ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur, Tibi Christophoro Karácson, praescriptisque tuis, ac per te praedictis fratribus tuis Nicolao et Lucae pariter Karácson, horumque praescriptis, haeredibus item et posteritatibus eorundem, utriusque sexus universis gratiose danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut Vos a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, vel antiqua consuetudine uti sunt et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis titulo, quo vos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possitis ac valeatis, haeredesque et posteri vestri valeant atque possint.

Imo nobilitamus, damus et conferimus praesentium Sigilli Nostri Secreti impendentis munimine roboratarum per vigorem. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae die decima quinta Mensis Iunii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quadragesimo Nono, Regnorum vero Nostrorum Nono.

Maria Theresia m. pr.

Ladislaus Gyulaffi L. B. de Rátoth,

Sigismundus Csató m. pr.¹⁾.

A Karátsonyi család részére Mária Terézia királynő által 1749-ben adományozott címertehát a következő: a négyelt pajzs ezüstszívpajzsában mérleg, az első és negyedik kék mezőben arany kettőskeresztet tartó syren, a második és harmadik vörös mezőben fehér, arany szarvu ökör látható.

A Karátsonyi család grófi címere.

Sisakdísz: pánczélos jobb kar kivont kardot villogtat. Foszladékok jobbról kék-ezüst, balról vörös-arany.²⁾

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött Liber Regius ez évre vonatkozó kötetének 815. l. s. köv.

²⁾ E címet, melynek leírását Nagy I. (VII. 535.) és Siebmacher J. (IV. 287.) egyaránt tévesen adják, az országos levéltárban őrzött eredeti levél adata szerint, maga a címerteljesítő kérte. E levél így hangzik:

Sacratissima Caes. Regia Maiestas Domina!

Domina Naturaliter Clementissima!

Reflexione ad humillimam nuper e genu flexo ad Sacratissimas Palmas porrectum Memoriale meum in forma proiecti, adiungo etiam insigne quoddam Nobilitare. Supplicando demississime, quatenus illud pro Gentilitio pro me duobusque fratribus meis appro-

A Karátsonyi családnak, mely nem sokára a torontalmegyei beodrai uradalomra is királyi adománylevelet nyert s innen „beodrai“ előneve, ezen második címérét azonban alig egy százados használat után Karátsonyi Guidónak (szül. 1817. megh. 1885.) a család legdicsebb fiának a magyar haza és tudomány körül szerzett elévülhetlen érdemei kiszorították, hogy helyet engedjenek a még fényesebb grófi czimernek, mely a hazafias magyar-örmény családok közül ez egyetlen esetben jutott osztályrészül.

Karátsonyi Guidónak, ki különben is nejével, puchói és csókai Marczibányi Máriával, minden előhaladást célzó mozgalomban páratlan tevékenységet fejtett ki, halhatatlan érdemei hívták fel az uralkodó figyelmét, hogy őt, a nemcsak őseinél, de erényeinél fogva is nemcs férfiút törvényes utódaival egyetemben Bécsben 1859. február 7-én kelt legmagasabb elhatározásával előbb osztrák birodalmi grófságra emelje, mely méltóságát utóbb 1874. márczius 14-én Magyarországra is kiterjesztette.

A Karátsonyi családnak ezen, összes genealogiai műveinkben egyaránt közzétett grófi czimere a következő: Négyelt pajzs, a harmadik és negyedik mező közé beékelte mezővel és vágott szivpajzsos; ebben fönt vörös mezőben a koronás arany kétfejű sas, lent ezüst mezőben fekete mérleg. A nagy pajzs első és negyedik kék mezőben szemközt fordult koronás syren, melynek halfarka jobbra (balra) hajlik; baljában (jobbájában) balra (jobbra) ezüst kettős keresztet tart, jobbát (balját) csipőjére illeszti. A második vörös mezőben jobbra fordult, két hátsó lábán álló ezüst bika arany szarvakkal, patákkal és farkkal. A harmadik vörös mezőben egyenest álló,

bare Maiestas Vestra Sacratissima clementissime dignetur. Gratiam
Caesareo-Regiam precibus ad Deum iugiter fundendis remeriturus
eminorior

Maiestatis Vestrae Sacratissimae

humillimus perpetuoque fidelis subditus
Christophorus Karácson m. pr.

(Eredetije az országos levéltárban.)

szemközt fordult természetes medve, jobb első lábával egy kivont kard arany markolatát, baljában annak hegyét fogva, vízszintesen maga előtt tartja. Az ötödik befelé hajlott szélű beékelt ezüst mezőben ágaskodó, jobbra fordult kék párducz, torkából és füleiből kitörő tűzzel, jobbjaiban babérkoszorús kivont kardot tart, baljában levágott török főt. Öt sisak; sisakdiszek: 1. (középső) a sas; foszladékok: arany-vörös, ezüst vörös. 2. a medve; foszladék: ezüst-vörös. 3. a kinövő syren; foszladék: ezüst-kék. 4. a kinövő bika; foszladék; ezüst-vörös. 5. a kinövő párducz, mind miként a pajzsban; foszladék: ezüst-kék. Pajzstartók (telamon): jobbról koronás kétfarkú természetes oroszlán, balról koronás arany griff, mindkettő nyakán lelogó arany láncz. Jelmondat vörös szalagon arany betűkkel: „Pietate, Honore et Perseverantia.“ ¹⁾

Kis család.

Kis magyar-örmény nemes családnak, mely Kis Ernőt, az 1848/9. szabadságharcz vértanuját, az aradi Golgothán elvérzett hős honvédtábornokot büszkén nevezi szülöttjének, czímerverszerzői Kis Gergely, Lukács és Jakab erzsébetvárosi örmény kereskedők voltak, kiket a hazai kereskedelem előmozdítása körül kifejtett bokros érdemeik, nem különben a hét éves háború hadi költségeinek fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb pénzösszegük megjutalmazására Mária

¹⁾ Nagy I. (VII. 535.), Siebmacher J. (IV. 287.), Magyar Nemzeti Zsebkönyv (I. 135.) e grófi czimert szintén közlik. — Ha e czimert közelebbi bonczkés alá vesszük, azonnal feltűnik, hogy annak alapelemeit az ősi és az 1749-ben Mária Terézia által adományozott nemesi czimer képezi s így a már előttünk ismeretes habléány, merleg és ökör (bika) czimerképekkel itt is találkozunk. Új bővítést nyer azonban ezen grófi czimer az uralkodóház czimerképén, a kétféjű sason kívül első sorban, a czímerverszerző neje révén, a Marczibányi család czimeréből, melyből a harmadik vörös mező medvéje és másod sorban Grác város, hol a család egyik előkelő tagja mint első ötvös működött, czimeréből, honnan az ötödik ezüst mező párduczának czimerképét kölcsönzi.

Terézia királynő Bécsben 1760. október hó 7-én kiadott czímerlevelével megneemesített, nemcsi rangra emelvén Kis Gergelylyel együtt ennek nejét Hankovics Annát, Izsák, Miklós fiait és Kata, Mária leányait; Kis Lukácschal nejét Pap Arankát, Kis Jakabbal végül Hankovics Rebekát. A czímerlevél szövege következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Regnandi suavitatem nihil magis in Principibus, quam continui munificentiae actus commendarent, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Gregorii, Lucae et Jacobi Kis Civium, et Quaestorum Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium nostrorum insistendo et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse et impendisse perhibentur, eosdem Gregorium, Lucam, et Jacobum Kis, eorumque et quidem Annam Hankovics Gregorii, Aureliam Pap Lucae, et Rebeccam Hankovics Jacobi consortes, Liberosque Isaacum et Nicolaum Catharinam et Mariam Gregorii, et alterum Lucae iam natos, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Haeredesque et Posteror eorumdem utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plentiudine, Gratiaeque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpétuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis,

Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Gregorium, Lucam et Jacobum Kis, praefatosque eorum declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum palatiter bipartitum, priore sui parte argenteum, cui dimidia explicata nigra aquila, rostro et cruribus, seu armis aureis partitioni adhaerere visitur: posteriori vero parte coelestini coloris: argentea fascia discriminatum, superne tres stellas sexangulas aureas situ triangulari \therefore inferne denique Leonem aureum in posteriores pedes erectum, rictu hiantem, Lingua sanguinea protensa, cauda ad tergum reflexa repraesentans; Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata seu aperta, coronataque, situ ad dextram obliquo Nobilibus propria, Brachio humano rubra manica induto, et in vola nudata Framea praedito fastigiata. Phalerae seu Lemnisci dextrorsum aureae et caeruleae, sinistrorsum vero argenteae et nigrae a cono galeae in utrumque Scuti Latus venuste defluunt illudque exornant; prout haec omnia in capite seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur eisdem Gregorio, Lucae et Jacobo Kis, praefatisque eorum Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum vero-

Kis család czimere.

rum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulais, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

María Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A magyar-örmény Kis család a neki 1760-ban adományozott czímerlevél alapján tehát a következő czímert használja: a hasított pajzs jobb ezüst mezejében fekete sasnak kiterjesztett szárnyu jobb fele látszik, míg az ezüst gerendával vágott kék bal mezőnek felső felében három (1, 2), hatágu arany csillag, az alsóban pedig

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból,

ágaskodó jobbra néző arany oroszlán látható. Sisakdisz: arany leveles koronán nyugvó vörös mezbe öltözött jobb kar márkában kivont kardot villogtat. Foszladékok: jobbról kék arany, balról fekete ezüst.¹⁾

A Kis család, mely Kis Ernőben, a halhatatlan vértanúban, férfiágon kihalt, Erdélyből nem sokára Torontál vármegyébe is átszármazott s ott 1782-ben királyi adománylevél útján szerzé Elemér és Ittebe uradalmait.

Korbuly család (lomperdi).

E magyar-örmény nemes család czímerszerzője Korbuly Bogdán kolozsvári nemzeti színházi választmányi tag s utóbb intendans volt, kinek nem különben hitestársától, Bogdánfi Margittól született Géza fiának, Ida nevű leányának és valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékanak, részint első sorban a fentebb említett kolozsvári nemzeti színház érdekében, részint általában a magyar nyelv és színművészet fejlesztése körül kifejtett érdemeinek és áldozatkészségének megjutalmazására I. Ferencz József király Bécsben 1879. márczius hó 31-én kelt czímerlevelével a lomperdi előnév használatának engedélyezése mellett magyar nemességet adományozott. A czímerlevél szövege a következő:

Mi első Ferencz József stb. Emlékezetül adjuk, ezennel tudatván mindenckkel, kiket illet, hogy Mi személyünk körüli magyar Ministerünk előterjesztése folytán kegyelmes tekintetbe és figyelembe vevén hívünk Korbuly Bogdán kolozsvári nemzeti színház választmányi tag Felségünk és Felséges Uralkodó Házunk iránti tántorithatlan hűségét és azon érdemeit, melyeket Ő Felségünk és Felséges Uralkodó Házunk érdekében nemkülönben Magyarhon és társországai közjavára az idő különbözősége és alkalom szerint hazafias tevékenysége és áldozatkészsége, — továbbá a magyar nyelv és színművészet, de különösen a kolozsvári magyar nemzeti színház körül, a nyári színház épít-

¹⁾ E czímert közli Nagy Iván is i. m. VI. köt. 250. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 311. l.

tetése, a mutatkozó hiányoknak sajátjából eszközöltött pótlása, a ruha-, valamint a szer- és könyvtárnak új költséges szerekkel való gazdagítása, a művészi erők csoportosítása és az előadások technikai díszének fejlesztése által magának szerzett, nevezett Korbuly Bogdán és általa hitese neje született Bogdánfi Margittól származott Géza nevű fiát és Ida nevű leányát s Isten áldásából netán ezután születendő mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát, mind az imént említett kiváló érdemekért, mind pedig királyi kegyelmünk és kegyelmességünknel fogva, melylyel dicső emlékezetű Elődeink a boldogult magyar királyok példájára mind azt, ki Felségünk és Felséges Uralkodó Házunk és Magyarországnak szent koronája iránt szép, jó és nemes tettek által magának érdemeket szerezni és az erény ösvényét követni törekszik, jutalmazni és hathatos buzdításul a jutalom kitűnő és maradandó jelével és emlékével fődíszíteni szoktuk, királyi hatalmunkból és különös kegyelmünk és kegyelmességünkől Magyarországnak s társországai valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesi közé és sorába már 1878 évi pünkösdi hó 1-én kelt legfelsőbb határozványunkkal felveendőnek tartottuk, királyi kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságául neki még a Lompérdi előnév használhatását megengedvén, úgy hogy ezentúl jövődő örök időkhig fennevezett Korbuly Bogdán s mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadéka és maradéka a Lompérdi előnév használata mellett mindazon jogokkal élhessen és birhasson, melyekkel említett Magyarországnak és társországainak valóságos, igaz, régi és kétségtelen nemesi eddigelé törvény, vagy hajdani szokás szerint bármikép éltek és birtak, vagy élnek és birnak. Mely iránta tanusított legfelsőbb királyi kegyelmünk és kegyelmességünk bővebb tanuságául s a valóságos, igaz, kétségtelen nemesség örök időkhig fenmaradandó jeléül neki és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékának és maradékának következő czímert vagy nemesi díszjelt adtunk és engedtünk: Egy álló arany vitéz-vért, jobbra kék félszög vonal által keresztül húzva, melyen két arany gabona-kéve fek-

Korbuly család címere.

egyikében három arany búza-kalász van tűzve.

Kegyelmesen elhatározván és megengedvén továbbá, miszerint ezen címert vagy nemesi díszjelt jövődő örök-időig többször nevezett és ezentul már nemes lompér-di Korbuly Bogdán mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékaival együtt Magyarországunk s társországai valóságos, igaz, gyökeres és kétségtelen többi nemeseiként mindazon joggal, melylyel ugyanazok törvény vagy hajdani szokás szerint éltek és birtak vagy élnek és birnak, viselhesse és használhassa ezen valóságos, igaz és kétségtelen nemesi címmel, hogy Őt és mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékát és maradékát minden rendű, állapotu, hivatalu, méltóságu és tekintetű egyének felruházottnak s díszcsitettnek tartsák és ismerjék nemcsak akarjuk, de kegyelmesen parancsoljuk. Minek emlékeül és örök jeléül többször említett lompér-di Korbuly Bogdánnak s mindkét nembeli valamennyi törvényes ivadékának és maradékának apostoli magyar királyi függő pecsétünkkel megerősített jelen címeres nemesi kiváltság-levelünket tartottuk kegyelmesen kiadandónak és engedendőnek. Kelt a Mi őszintén kedvelt Hivünk nagyságos Báró Wenkheim Béla valóságos belső titkos tanácsosunk Szent-István magyar királyi jeles rendünk nagykeresztes vitéze, Lipótrendünk és az olasz királyi Szent-

szik, a vonal feletti mezőben, a vért balszögletében természetes színű álarcz alálebegő kék szalagokkal, az alsó mezőben pedig egyenesen felállított horgony látható. A vért felső főszélén koronázott nyílt lovagsisak nyugszik, jobbra, balra kék arany sisak takarókkal, a sisak konájából két aranyhegyű kékszinű bivalyszarv között egyenesen felállított fekete horgony emelkedik, — a két szarv felső nyílásának mind-

Móritz és Lázár rend nagykeresztese, a török császári 1-ső osztályu Medjidie rend birtokosa és Személyünk körüli magyar ministerünk kezei által Bécsben Ausztriában bőjtmás hava harminczegyedek napján, az Ur ezernyolcz-száz hetvenkilenczedik, Uralkodásunk harminczegyedek évében.

Ferencz József s. k. Báró Wenkheim Béla s. k.¹⁾

A lompérdi Korbuly magyar-örmény nemes-család címere tehát a következő: a két arany gabona kéve által díszített, kék jobb harántgerenda által két részre osztott arany címerpajzs felső részében természetes színű, alálebegő kék szalagokkal ellátott álarcz, alsó részében pedig egyenesen felállított fekete horgony látható. Sisakdisz: két aranyhegyű kékszinű és három arany buzakalászszal díszített bivalyszarv között arany leveles koronán egyenesen álló fekete horgony. Foszladékok: jobbról és balról egyaránt kék-arany.²⁾

Kövér család.

E magyar-örmény nemes családot, melynek legkiválóbb fia Ákontz-Kövér István, velencei örmény érsek volt³⁾, két ízben érte azon nagy kitüntetés, hogy egy-egy ága a hazai nemesek díszes koszorújába felvétellett. Kövér János és Kajetán, néhai Kövér Gergely fiai, gyergyószentmiklósi örmény kereskedők voltak az elsők, kiket a nagy kiterjedésű Kövér családból Mária Terézia királynő Bécsben 1780. május 24-én kelt címerlevelével összes hozzátartozóikkal u. m. Izsák Máriával, Kövér Jánosnak hitestársával, György, Teréz, Anna, Mária és Ripszime magzataival s mindkét címerszerző összes mindkét nembeli törvényes ivadékaival együtt a

¹⁾ A címerszerző birtokában levő eredetiből.

²⁾ E címer Nagy Iván és Siebmacher I. előtt egyaránt ismeretlen.

³⁾ Ákontz és Kövér ugyanazon egy magyar-örmény családnak csak különböző elnevezései.

hazai kereskedelem felvirágoztatása és előbb említett Kövér Jánosnak ép úgy, mint néhai atyjának gyergyószentmiklósi előbb tanácsnoki, utóbb birói minőségében szerzett bokros érdemei megjutalmazására nemesi rangra emelt. A nemesség adományozásánál kegyes figyelmére méltatta a dicső királynő azon fontos körülményt is, hogy mindkét czímerszerző azon Kövér Tódornak unokája, ki az 1703. évi háborús mozgalmak és zavaros viszonyok között Moldvába, előbbi tűzhelyére visszasiető gyergyói örménységet visszatérésre, az előbb vallott, Krisztusban csak egy természetet hirdető Eutyches tanától való elpártolásra és a római egyház hitelveinek elfogadására birta. --- 1804. augusztus 17-én pedig I. Ferencz király Bécsben kelt czímerlevelével Kövér Tódor, Kajetán, János, Simon és Antal fivéreknak adományozott nemességet és pedig nemcsak az 1795-ik évben Temesvármegyében széltében pusztító éhínség alkalmával szenvedő embertársaik szükségének enyhítésére általuk nemeskeblűen felajánlott nagyobb mennyiségű gabona mintegy viszonzásául, hanem hálás elismeréseül egyszersmind azon hadi érdemeknek is, melyeket egyikük mint az 1797-ik évi francia invasio visszaverésére Temesvármegyében is alakult nemesi fölkelő sereg egyik kimagasló tagja a szorongatott haza és trón megvédésében ismételten tanusított. Említett fivéreken kívül ez alkalommal Ferencz király nemesi rangra emelte Tódornak hitestársától, nemes Csiky Annától született Emmánuel, Antal, István, Gergely és Márton fiait, nem különben Mária, Kata, Sára, Teréz és Janka leányait; továbbá Kajetánnak nejétől, nemes Dániel Teréztől született Kajetán, Márton, Jenő fiait, Mária, Margit és Teréz leányait, végül Jánosnak hitestársával, nemes Csiky Rebekával nemzett János fiát, Erzsébet, Mária és Anna leányait s valamennyiök összes törvényes mindkétnemű utódait.

A Kövér János és Kajetán, nem különben hozzátartozóik részére Bécsben 1780. május 24-én kiállított czímerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis:

Quod, cum Nobis perspectum esset, Liberalitate et Clementia, qua munifici Principes Fideles subditos amplectuntur, horum benemerendi studium magis adhuc excitari, propriumque Nobis semper fuisset, eorum, qui publico utiles esse contendunt, studia, ac voluntates, et fovere libenter, et munifica complecti liberalitate; ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam Nobis propterea factam commendationem, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Ioannis et Cajetani Kövér de Gyergyó Szent Miklós, Gregorii quondam Kövér Filiorum, Civium et Quaestorum Oppidi in Transsilvania Gyergyó-Szent-Miklós, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum exigentia, tum vero mercaturam cum emolumento vectigalium Nostrorum exercendo exhibuisse et impendisse dicuntur; benignam praeterea habentes rationem illorum etiam servitiorum, quae Avus ipsorum Theodorus quondam Kövér, dum genti Armenac, e Transsilvania Anno Domini millesimo septingentesimo tertio ob turbine bellum in vicinam Moldaviam remigranti ad remeandum, suscipiendamque denuo Augustae Nostrae Domus tutelam, ad eiurandos item Eutychianae Haeresis errores, amplectendamque Catholicae Religionis veritatem Author Suasorque fuisse, producto coram Nobis Tabulae continuae Sedis Gyergyó testimonio induceretur, servitiorum item, quae praefatus Gregorius Kövér, Ioannis et Cajetani Genitor, ipseque etiam Ioannes diversa in Magistratu dicti Oppidi Gyergyó Szent Miklós officia, et signanter Senatoris, etiam Iudicisque munia laudabiliter sustinendo exhibuisse et praestitisse et respective exhibere ac praestare perhibentur, qualia et dictos Ioannem et Cajetanum, imo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros benigne confidimus; studia etiam et scientias, quibus Cajetanus Kövér ingenium suum ad res bene merendas non tam in Regia Nostra Claudiopolitana, quam in antiquissima, ac celeberrima Caesareo Regia et Archiducali Nostra Vindobonensi Universitate excolere, formareque in curis habuit, aliasque praestantes ipsius animi dotes in benignam considerationem sumentes; eos-

dem Ioannem et Cajetanum Kövér, Ioannisque Coniugem Maria Isaak, et Filium Georgium, Filiasque Theresiam, Annam Mariam, et Ripsime seu Rosaliam, iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Liberos, eorumque Haeredes et Posteris utriusque Sexus universos de supremæ potestatis Nostræ Caesareo-Regiæ ac Principalis plenitudine, Gratiæque speciali in coetum et numerum verorum et indubitatorum antelati Magni Principatus Nostri Transsilvaniæ, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Magni Principatus Nostri Transsilvaniæ, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteris utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostræ erga eosdem Ioannem et Cajetanum, praefatosque eorum declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectæ Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum, per insitionem a basi in caput ducta pyramidalis figura argentea tripartitum, ac prima quidem sui parte aureum, in qua Aquila nigra alis expansis, rostro patulo, et lingua rubicunda exerta, ad sinistram scuti oram conversa visitur; secunda vero parte caeruleum, tres continens stellas aureas sexangulas situ . . .

Kövér család czimere.

tertia denique pars constat ex spicula pyramidalis superius iam descripta,

quae proceram exhibet arborem pinum, secus quam graditur in solo graminoso candidus Aries, animositatis symbolum, cornibus et ungulis auro tinctis; Scuto incumbit situ recto locata Galea tornearia, auro coronata clathrataque, purpura suffulta, auro reducta, torque ac monili pariter aureis circumducta; Apicem inter bina cornua aurea ornante brachio cataphractura armato, frameam stringente, capulo aureo conspicuam; Lacinae autem hinc atrae et aureae, illinc caeruleae et argenteae scuti latera decenter ac venuste illustant; prout haec omnia in capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Ioanni et Cajetano Kővér, praefatisque eorum gratiose danda duximus et concedenda, decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Magni Principatus Nostri Transsilvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Magni Principatus Nostri Transsilvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibuscunque exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum ac expeditionum generibus sub merae, verae, sincere et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Prae eminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac va-

leant Haeredesque et posteriores utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die vigesima quarta Mensis Maii, Anno Domini millesimo septingentesimo octuagesimo, Regnorum vero Nostrorum Quadragesimo.

Maria Theresia m. pr. Thadaeus Baro a Reischach m. pr.

Alexander Horváth m. pr.¹⁾

A Kövér János és Kajetán fivérek részére 1780-ban adományozott czímer tehát a következő: Álló ék által három részre vágott pajzs jobb arany mezejében kiterjesztett szárnyu balra néző egyfejű fekete sas, a bal kék mezőben három (2, 1) hatágu arany csillag, végül az ék alatti ezüst mezőben zöld talajon nyulánk fenyő mellett jobbra haladó, arany szarvú hófehér kos látható. Sisakdísz két arany szarv között arany levélkoronán nyugvó pánczélos jobb kar aranymarkolatu görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról fekete-arany, balról kék-ezüst.²⁾

A Kövér Tódor, Kajetán, János, Simon és Antal fivérek, nem különben családtagjaik részére I. Ferencz császár-király által 1804. augusztus 17-én adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Franciscus Secundus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum humillimam supplicationem atque intercessionem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitiorum meritis fide-

¹⁾ Kövér László békésvármegyei központi főszolgabíró birtokában levő eredetiből.

²⁾ E czímert, melyet Nagy I. i. m. agyon hallgat, közli Siebmacher I. is i. m. IV. köt. 341., I. de a foszladékok színét jobbról, nem különben a czímeradományozás évét (1760) tévesen adja.

lium Nostrorum Theodori, Cajetani, Ioannis, Simeonis et Antonii omnium Kővér Fratrum utpote Germanorum et uterinorum, quae Iidem Anno Millesimo Septingentesimo Nonagesimo quinto in promovendo Bono publico, praecipue Occasione ingruentis in Comitatu Temessiensi Famis, ad evitandum Populi Provinciae eiusdem discrimen seposito omni lucro suo, cum notabili pretii falcidia naturalibus prompte succurrendo, non secus et Anno Millesimo Septingentesimo Nonagesimo Septimo atrocis illius ad notorietatem interventae Domus Nostrae Austriacae per Gallos invasionis Limitum, unus ex ipsis in persona semet ad Insurrectionalem militiam statuendo, postquam idem per attactum Comitatum in secundarium Equitum Magistrum renunciatus exstisset, utiles suas Operationes possibili modo impendendo, se et alias etiam Sacrae praelibati Regni Nostri Hungariae Coronae Augustaeque Domui Nostrae Austriacae fideliter et constanter exhibuerunt et impenderunt ac in futurum etiam pari Fidelitatis et constantiae fervore (uti Nobis de ipsis benigne pollicemur) exhibituri sunt, ac impensuri; Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et Munificentia Nostra Caesareo Regia, qua quosque de Nobis Augustaque Domo Nostra et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae Studiosos, antecessorum Nostrorum Divorum condam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum Monumenta quae ad maiorum quaeque praestanda eos incitare possent decernere consuevimus, Eisdem Theodorum, Cajetanum, Ioannem, Simeonem et Antonium omnes omnino Kővér, ac per eos et quidem per Theodorum Filios Emanuele, Antonium, Stephanum, Gregorium et Martinum, Filiasque Mariam, Catharinam, Saram, Theresiam et Ioannam ex consorte sua Anna Csiky; per Cajetanum Filios aequae Cajetanum, Martinum et Eugenium, Filiasque Mariam, Margaretham et Theresiam ex Consorte sua Theresia Daniel; per Ioannem autem Filium Ioannem, Filiasque Elisabetham, Mariam et Annam ex Consorte sua Rebeca Csiky susceptos et progenitos (Simone cum Consorte sua Catharina Csiky, et Antonio cum

consorte sua Margaretha Lengyel prolibus destitutis) Haeredesque et posteros suos utriusque Sexus universos iam natos, ac in futurum Dei benedictione legitime nascituros, in consequentiam benignae Resolutionis per Augustissimum condam Imperatorem Hungariae Regem Iosephum II. Patrum Nostrum pie recordationis desideratissimum de dato Decimae Nonae Martii Millesimi septingentesimi octuagesimi quarti clementer elargitae e statu et conditione ignobili, in qua hactenus perstitisse dicuntur, de Regiae potestatis Nostrae plenitudine, et gratia speciali eximentes, in Coetum et numerum verorum antiquorum et indubitatorum praememorati Regni Nostri et partium eidem adnexarum Nobilium duximus adnumerandos coop- tandosque et adscribendos, annuentes et ex certa Nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus om- nibus illis Gratiis, Honoribus, Indultis, Privilegiis, Liber- tatibus, Iuribus, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri, antiqui et indubitati praedicti Regni Nostri Hungariae Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de iure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisii utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posterii ipsorum utrius- que Sexus universi valeant atque possint. In cuius qui- dem Nostrae erga ipsos exhibitae Gratiae et Clementiae, ac liberalitatis Testimonium, veraeque et indubitatae No- bilitatis Signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia:

Kővér Tódor czimere.

Scutum videlicet Militare erectum qua- dripartitum priore ac posteriore sui parte rubrum exhibens, quatuor fas- cias undulatas dextro diagonales ar- genteas, quibus superinducitur Gri- phus aureus divaricatis posterioribus pedibus erectus, lingua rubicunda ex- ta, alis post tergum expansis, cauda- que inter pedes reflexa, anteriorum pedum dextris falcibus evaginatam fra- meam vibrans, in superiori area sinis- trorsum, in inferiori vero dextrorsum respiciens. Secunda porro ac tertia sui

parte coeruleum continens Pellicanum candidum exstructo super basi viridi nido insidentem, ac pullos suos sanguine e pectore vulnerato elicitos pascentem, in illa dextrorsum, in hac vero sinistrorsum conversum. Scuto incumbit Galea tornearia coronata clatrataque seu aperta purpura suffulta, auro reducta, torque ac monili circumducta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria Gripho Scutario inter Jugum alarum aquilinarum horisontaliter sectarum, ac Scuti tincturas ita, ut Metallum metallo et Color colori opponatur alternantium emergente fastigiata. Laciniis seu lemniscis, hinc aureis et coccineis, illinc vero argenteis et coeruleis a cono Galeae in Scuti oras large defluentibus Scutumque ipsum decenter ac venuste exornantibus; Quemadmodum haec omnia in principio seu Capite praesentium Litterarum Nostrarum pictoris edocta manu, propriisque ac genuinis suis coloribus clarius depicta, lucidius ob oculos intuentium posita esse conspicerentur, Eisdem Theodoro, Cajetano, Ioanni, Simeoni et Antonio omnibus Kövér, ac per Theodorum attactis Filiis suis Emanueli, Antonio, Stephano, Gregorio et Martino Filiabusque Mariae, Catharinae, Sarae, Theresiae et Ioannae; per Cajetanum vero filiis aequae Cajetano, Martino et Eugenio Filiabusque suis Mariae, Margarethae et Theresiae; per Ioannem autem Filio aequae Ioanni, Filiabusque Elisabethae, Mariae et Annae haeredibusque et Posteris suis utriusque Sexus universis iam natis et in futurum Dei benedictione legitime nascituris danda duximus et conferenda decernentes et certa Nostra Scientia animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis, Indultis, Libertatibus et Immunitatibus, quibus iidem de Iure vel antiqua consuetudine usi sunt ac gavisi, utunturque et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis, ac aliis omnibus ac singulis, ac quibusvis Nobilitaribus et Militaribus

Exercitiis, nec non Sigillis, Vellis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulturis, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ, vetustæ ac indubitatae Nobilitatis Titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Gradus, Dignitatis, Honoris et Praeeminentiae hominibus insignitos, et ornatos, dici, nominari, haberi et reputari volumus et mandamus, ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et posteri ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint; imo nobilitamus, damus, conferimus, et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes Litteras Nostras privilegiales Secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae utimur independenti communitas Iisdem Theodoro, Cajetano, Ioanni, Simeoni et Antonio omnibus Kővér, ac per Theodorum Filiis suis Emanueli, Antonio, Stephano, Gregorio et Martino, filiabusque Mariae Catharinae, Sarrae, Theresiae et Ioannae; per Cajetanum vero filiis aequae Cajetano, Martino et Eugenio Filiabusque Mariae, Margarethae et Theresiae; per Ioannem autem filio aequae Ioanni, filiabusque Elisabethae, Mariae et Annae, Haeredibusque ac posteris suis utriusque Sexus universis iam natis et in futurum Dei benedictione legitime nascituris gratiose dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis Nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Comitis Josephi Erdődy de Monyorókerék Montis Claudii et Comitatus Varasdiensis perpetui Comitiss, prout et Arcis Civitatisque eiusdem nominis Haereditarii Capitanei, Camerarii Nostri et Actualis Intimi Status Consiliarii per Regnum Nostrum Hungariae Ianitorum Regalium Magistri, Comitatus Nitriensis Supremi Comitiss ac Pro-Cancellarii Nostri Regii Hungarico Aulici, in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae die decima septima Mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Octingentesimo Quarto, Regnorum Nostrorum Romani, Hungariae, item Bohemiae et Reliquorum Anno Decimo tertio. Reverendissimo, Reverendis item ac Venerabilibus in Christo Patribus (Archi-Episcopatu Strigoniensi vacante)

Comite Ladislao Kollonich de Kollegrad Colocensis et Bacsensis canonice unitarum Metropolitanarum Ecclesiarum Archiepiscopo, Andrea Bacsinszky Graeci Ritus Catholicorum Munkácsiensis, Matthaeo Francisco Kerticza Bosnensis seu Diakovariensis et Syrmienensis, Maximiliano VerhovácZ Zagrabienensis, Francisco Xav. Fuchs Nitriensis, Ioanne e Comitibus de Reva Scepusiensis, Ignatio Darabant Graeci Ritus Catholicorum Magno-Varadiensis, Ioanne Jessich Segniensis et Modrussienensis seu Corbavienensis, Nicolao Milassin Albaregalensis, Silvestro Bubanovics G. R. Cath. Crisiensis, Iosepho Mártonffy de Csik-Mind-Szent Transylvanienensis, Gabriele Szerdahelyi de Nyitra-Szerdahely Neosoliensis, Ladislao Kőszeghi Csánádiensis, Francisco Szany Rosnavienensis, Francisco Miklóssy Magno-Váradienensis, Sedibus Vacziensi, Agriensi, Quinque-Ecclesiensi, Iaurinensi, Vesprimiensi et Szabariensi vacantibus, Iosepho Pierer de Hodos consecrato Tinniniensis, Iosepho Vilt consecrato Belgradienensis et Szamandrienensis, Comite Sigismundo Keglevics de Buzin Electo Maariensis, Iosepho Petheő Electo Drivestensis Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Serenissimo item Archiduce Austriae Domino Iosepho Regni Nostri Hungariae Palatino, et Locumtenente Nostro Regio, nec non Spectabilibus ac Magnificis Francisco Szent-Iványi de Eadem, Iudice Curiae Nostrae Regiae, Comite Ioanne Erdődy de Monyorókerék, Regnorum Nostrorum Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae Bano, Comite Iosepho Brunszvik de Korompa Tavernicorum, Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Curiae, Comite Francisco Zichy de Vasonkeő Pincernarum, Comite Iosepho Georgio de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár Dapiferorum, Comite Michaeli de Nádasd perpetuo Terrae Fogaras Agasonum, Comite Francisco Szécheny Sárvári Felső Vidék Cubiculariorum, antelato Comite Iosepho Erdődy de Monyorókerék Ianitorum Nostrorum Regalium per Hungariam Magistris, Illustrissimo S. R. I. Principe Nicolao Eszterházy de Galantha Nobilis Turmae Nostrae Praetorianae Capitaneo et praelibato Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Comite Poseniensi, caeterisque quám-

plurimis saepedicti Regni Nostri Hungariae Comitatus tenentibus et Honores.

Franciscus m. pr. Comes Josephus Erdődy m. pr.
Ioannes Barthodeiszky m. pr.¹⁾

Kövér Tódor, Kajetán, János, Simon és Antal, továbbá utódjaik czímere e szerint a következő: Négyelt pajzs, melynek első és negyedik, balról jobbra haladó hullámzatos, négy ezüst gerendával megrakott vörös mezében ágaskodó bal (jobb) arany griff jobbujában kivont kardot villogtat; a második és harmadik kék mezőben zöld talajra helyezett fészében ülő fehér pelikán vérével táplálja kicsinyeit. Sisakdísz két sas-szárny között, melyek jobbika vörös-arany, a bal pedig ezüst-kék, koronából kinövő jobb arany griff kivont karddal. Foszladékok jobbról: vörös-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Kristóf-Jakabfy család.

Ezen az erdélyi részeken kívül leginkább Arad- és Csanád vármegyékben elterjedt magyar-örmény nemes családnak, mely ma már kizárólag csak a Jakabfy nevet használja, czímerszerzői Kristóf-Jakabfy Miklós és Simon szamosújvári örmény kereskedők voltak, kiket a hazai kereskedelem előmozdítása körül kifejtett bokros érdemeik, nem különben a hétéves háború hadi költségeinek fedezésére a kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb pénzösszegük megjutalmazására Mária Terézia királynő Laxenburgban 1760. május 8-án kiadott czímerlevelével megnemésített, nemesi rangra emelvén Kristóf-Jakabfy Miklóssal együtt Kristóf, Jakab és Antal fiait, nem különben Anna, Ripszime, Maria, Khemal, Chászháthun³⁾ és Kata leányait; Kristóf-Jakabfy Simonnal pedig nejét,

¹⁾ I. Ferencz királyunk 1804. október 26-án kelt és Kövér Ferencz aradi tisztségviselő birtokában levő eredeti átiratából.

²⁾ E czimerről Nagy I. és Siebmacher I. i. m. mit sem tudnak.

³⁾ Khemal vagy Khamal, nem különben Chászháthun nyelvünkben ismeretlen örmény női keresztnévek, előbbi jelentése után »Hallgatag, Szende,« utóbbit »Szép, csinos asszony« (chasz = szép, csinos; chathun = asszony) szavakkal adhatnók vissza.

Issekutz Mánuságot (Violát), Kristóf, Miklós, Tódor, Jakab és Antal fiait, Mária és Kata leányait, nem különben mindkét czímerszerző fivér valamennyi törvényes mindkét nembeli utódját és ivadékát.

A Kristól-Jakabfy Miklós részére 1760. május 8-án kiállított czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum Nobis eorum, qui publico quacunq[ue] demum honesta ratione utiles esse contendunt, studia, ac voluntates tam fovere libenter, quam munifica complecti Liberalitate proprium semper fuisse; ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate, et fidelibus servitiis Nicolai Kristof alias Jakabfy, Quaestoris Armeni, et Civis Oppidi Nostri in Transsilvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualia ve ipsum, immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus, eundem Nicolaum Kristof alias Jakabfy, eiusque Liberos, filios utpote Christophorum, Jacobum et Antonium, ac filias Annam, Reb-simam, Mariam, Chamal, Csischatun et Catharinam, iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Haeredesque et Posteros eiusdem utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque

deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint, ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eundem Nicolaum Kristof alias Jakabfy praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum

*Kristóf-Jakabfy család
csimere.*

caeruleum fascia argentea, inscriptis tribus stellis sexangulis rubeis decorata, et per medium ducta in duas areas partitum, in quarum superiori emergit leo naturali suo colore depictus, in inferiori autem conspiciuntur tres Balthei dextrodiagonales aurei. Scutum ipsum premit Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, inter iugum alarum expansarum fascia scutaria cum una stella signatarum caeruleum Leone scutario simili fasti-

giata; Laciniis seu lemniscis dextrorsum aureis et caeruleis, sinistrorsum verum argenteis, et coccineis a summitate Galeae in scuti latera venuste decurrentibus ac utrasque oras sive margines ipsius scuti exornantibus; prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur eidem Nicolao Kristof, alias Jakabfy, praefatisque eius Gratiose danda duximus et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et

indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg, Die Octava Mensis Maii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr. Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Kristóf-Jakabfy Simon részére ugyancsak 1760. május 8-án Mária Terézia királynő által kiállított címerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit univer-

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

sis, quod cum Nobis eorum, qui publico quacumque demum honesta ratione utiles esse contendunt, studia, ac voluntates tam fovere libenter, quam munifica complecti liberalitate proprium semper fuisset, ideo cum ad nonnullorum Fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus servitiis Simonis Kristóf alias Jakabffy, Quaestoris armeni et civis oppidi nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero Negotiationi, cum emolumento vectigalium nostrorum insistendo et signanter in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, qualiaue ipsum, immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus, eundem Simonem Kristof alias Jakabffy et coniugem eius Mánuság Issekutz eorumque liberos, filios utpote Christophorum, Nicolaum, Theodorum, Jacobum et Antonium, ac filias Mariam et Catharinam, iam natos, et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, horumque haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili, clementer eximendo in coetum et numerum verorum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri, Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium duximus annuerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa Scientia nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae, aliorumque regnorum, ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure et ab an-

tiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque ac posterī eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga eundem Simonem Kristof alias Jakabffy praefatosque ipsius, declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum caeruleum, fascia argentea inscriptis tribus stellis sexangulis rubeis decorata et per medium ducta in duas areas partitum, in quarum superiori emergit Leo naturali suo colore depictus, in inferiori autem conspiciuntur tres Balthei dextro diagonales aurei, scutum ipsum premit Galea tornearia clatrata, seu aperta coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, inter iugum alarum expansarum fascia scutaria cum una stella signatarum caeruleum Leone scutario simili fastigiata; Laciniis, seu Lemniscis dextrorsum aureis et caeruleis sinistrorsum vero argenteis et coccineis a summitate Galeae in scuti latera venuste decurrentibus ac utrasque oras, sive margines ipsius scuti pulcherrime ambientibus, et exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium literarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Simonī Kristof alias Jakabffy praefatisque eius, gratiose danda duximus, et conferenda decernentes, et ex certa scientia nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium, sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum nostrarum haereditariorum Nobiles natura, Iure et ab antiquo utun-

tur fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et Nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, Domibus, et sepulcris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, sinceræ et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, Honoris, Dignitatis, et præceminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in ævum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et posteri eorundem utriusque sexus universi valeant, atque possint; immo nobilitamus, damus et conferimus harum nostrarum maioris et authentici sigilli nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg, die octava Mensis Maii, Anno domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Kristóf-Jakabfy család a neki adományozott címerlevél alapján tehát a következő címert használja: A három hatágu vörös csillaggal megrakott, ezüst gerenda által vágott kék pajzs felső mezejében a vágóvonalból kinövő természetes színű, jobbra néző oroszlán, az alsóban pedig három párhuzamosan haladó jobb arany haránt gerenda látható. Sisakdisz két kiterjesztett, egy-egy hatágu vörös csillaggal megrakott ezüst gerenda által két részre osztott kék szárny között koronából kinövő jobbra fordult oroszlán. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

¹⁾ Jakabffy Zoltán kupai nagybirtokos birtokában levő hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I. (i. m. V. köt. 286. l.) és Siebmacher I. (i. m. IV. köt. 264. l.) e címert szintén közlik; utóbbi azonban téved, midőn a Mária Terézia királynő által 1760. okt. 9-én nemesi rangra emelt Jakabfy Kristófot, kinek címerlevelével »Jakabfy család« cím alatt már fentebb külön foglalkoztunk, a Kristóf-Jakabfy család tagjaként szerepelteti s így e családot a nagy királynő részéről három címerlevéllel megajándékozottnak lenni állítja. — A Kristóf-Jakabfy

Lászlófy család.

Ezen magyar-örmény nemes családot szintén két ízben érdemesítette a fejedelmi kegy azon kitüntetésre, hogy egy-egy ágát a hazai nemesek díszes sorába iktatta. Lászlófy Izsák örmény származású kapitány volt az első, kit a Lászlófy családból III. Károly király Bécsben 1712. év november 20-án kelt czímerlevelével, nejével és László fiával, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival együtt, részint a csak kevéssel előbb véget ért és a haza felszabadulását eredményező török háborúk alkalmával, részint utóbb mint a Vaskapunál elhelyezett nemzeti sereg egyik kiváló századparancsnoka a trón és haza megvédésében tanusított vitéz érdemeinek s a felséges uralkodóház iránt ismételten kimutatott tántoríthatatlan hűségének megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1758. deczember 12-én pedig Mária Terézia királynő ugyancsak Bécsben kelt czímerlevelével Lászlófy Deodátnak, szamosújvári örmény kereskedőnek, a csak előbb említett Lászlófy Izsák unokaöccsének adományozott nemességet és pedig nemcsak a honi kereskedelem felvirágoztatása és előmozdítása körül szerzett érdemeinek elismeréseül, hanem mintegy hálás viszonzásul is azon nagyobb összegnek, melyet czímerszerző hadi czélokra a hadi kincstárnak nagylelkűen felajánlott. A dicső királynő ez alkalommal nemesi rangra emelte a czímerszerző Lászlófy Deodáton kívül nejét, Simai Máriát, Emmánuel és Antal fiait, Kata leányát s valamennyi törvényes mindkét nembeli ivadékát is.

A Lászlófy Izsák és hozzátartozói részére Bécsben 1712. év november 20-án kelt czímerlevél szövege a következő:

család részére adományozott második czímernek, — mely Siebmacher állítása szerint az általunk közlöttől csak annyiban tér el, hogy »a felső mező oroszlánja kétfarkú, az alsó mező kék, a sisakdiszt képező két szárny fekete és csillaggal nincs megrakra, foszladékok kék-arany, vörös-arany« — okmányilag semmi nyoma. — A Kristóf Jakabfy család czímerénél végül megemlíthetem, hogy annak felső mezeje részére a czímerfestő — az országos levéltár adata szerint — ezüst egyszarvut (monoceros argenteus) tervezett, a rany szarvast (cervus aureus) festett, a czímerlevél fogalmazványába, sőt magába a czímerlevélbe is, azonban mégis természetes színű oroszlán került.

Nos Carolus Sextus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos, cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum singulariter Maiestati nostrae propterea factam humillimam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis Isaaci Lászlófy natione Armeni, quae ipse tam tempore belli contra Turcas, quam praeteritis, novissime sopitis, motibus in militia nationali in haereditario nostro, Nobisque imprimis charo Principatu Transylvaniae unius Companiae Capitaneus, multis suae vitae periculis, expensis et damnis pro temporum varietate occasionumque exigentia in omnibus rebus et negotiis fidei et industriae suae concreditus, fideliter hactenus exhibuisse et impendisse actuque in Servitiis nostris militaribus apud portam ferream perseverare perhibetur, qualia et in posterum non modo continuaturum, quin et augmentaturum Eum nullo dubitamus, Eundem igitur Isaacum Lászlófy Libertinum Capitaneum Armenum eiusque Coniugem, filiumque Uladislauum, haeredesque et Posterios utriusque sexus universos hactenus natos et in posterum quoque e legitimo thoro nascituros de potestatis nostrae Caesareo-Regiae plenitudine et gratia speciali in coetum et numerum verorum indubitatorum charae Nobis Transylvaniae, Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum haereditariarum Nobilium duximus annumerandos cooptandos et adscribendos, Annuentes et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipse a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati charae Nobis Transylvaniae, dicti Regni nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisii utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possit, ac valeat, Haeredesque et Posterii eius utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga Eum exhibitae Gratiae et Clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis Signum, haec arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum

Lászlófy cs. címere.

flavi coloris, cuius campi fundo evaginatus gladius, cuspidē sursum erecta, incumbit, cui vicissim duo sclopetā, ramo laureo virente transversim alligata sunt, gladii vero cuspidi impositum Diadema regium aurei coloris, gemmis et unionibus decenter redimitum visitur; supra Scutum iterum aliud Diadema maius, inferiori alias simile positum, dictum scutum superne contegens, ipsum vero scutum instar lemniscorum laurea genuini sui coloris pulcherrime cingitur, prout haec omnia in capite seu principio praesentium Literarum Nostrarum, docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita esse cernuntur, Eidem Isaaco Lászlófy praefatisque eius ac haeredibus, et posteris utriusque sexus universis Gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus nostri Transylvaniae partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus; nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ et indubi-

tatac Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, conditionis, honoris, dignitatis, et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus ac mandamus ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posterì eorum utriusque Sexus universi valeant, atque possint; immo Nobilitamus, damus et conferimus harum nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die Vigesima Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo et Duodecimo, Regnorum vero Nostrorum Secundo.

Carolus m. pr.

Comes Sigismundus Kornis m. pr.

Andreas Szentkereszti m. pr.¹⁾

A Lászlófy Deodát és hozzátartozói részére Bécsben 1758. év december 12-én kiállított czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Nos probe cognitum haberemus Regum ac Principum praecipuam esse laudem, ita imperare et praeesse populis, ut curarent simul, ne quorum causa Ipsi regnant, eorundem desint felicitati, et ornamento. quin potius agerent, ut dum omnia Ipsorum serviunt Maiestati, in omnium et ipsi commoda intenti sint, credantque suam se Gloriam auxisse semper quoties benefaciendo in alios effundi voluissent, ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus servitiis Deo d a t i Lászlófy Matthiae, cuius, ut fertur, Germanus frater Isaacus ob praestita servitia pariter Nobilitate per Serenissimum Principem, Desideratissimum Genitorem et Praedecessorem Nostrum decoratus exstiterat, geniti Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani Civis et Inhabitoris, quae idem Nobis,

¹⁾ Gábrus Zakhar hátrahagyott iratai között levő hiteles másolatból.

Augustae Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, qua Negotiationem cum emolumento vectigalium Nostrorum exercendo, qua ad Publicas necessitates iuxta Status et facultatis suae possibilitatem concurrento, tum signanter in modernis gravioribus circumstantiis ad Aerarii Nostri rationes certam aeris parati summam offerendo exhibuisse et impendisse perhibetur, qualia ipsum immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum, Benigne confidimus, Eundem Deodatum Lászlófy et coniugem Eius Mariam Simai, Filiosque Emanuelem et Antonium ac Filiam Catharinam iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros liberos eorumque Haeredes et Posteros utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis Plenitudine Gratiaque speciali e statu et conditione Ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes, et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gauderepossint ac valeant Haeredesque et Posterii utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga Eundem Deodatum Lászlófy Praefatosque Ipsius declaratae Benignitatis Signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis insignia: Scutum scilicet Militare erectum flavi coloris, cuius campi Fundo evaginatus gladius cuspidē sursum erecta incumbit, cui vicissim duo Sclopeta ramo Laureo virente transversim

alligata sunt; gladii vero cuspidi impositum Diadema Regium aurei coloris gemmis, et unionibus decenter redimitum visitur, super scutum iterum aliud Diadema maius. inferiori alias simile positum, dictum scutum superne contegens, ipsum vero scutum instar lemniscorum Laurea genuini sui coloris pulcherrime cingitur, prout haec omnia in capite seu principio Praesentium Literarum Nostrarum docta manu et arte Pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur; Eidem Deodato Lászlófy praefatisque Eius gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque Eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Tansylvaniae, Partiumque Eidem incorporatarum necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles Natura, Iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus necnon Sigillis, Velis, Cortinis, Auleis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint; immo nobilitamus, damus et conferimus, Harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli

nostri impendentis munimine roboratarum vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die Duodecima Mensis Decembris, anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo Octavo, Regnorum vero Nostrorum Decimo Nono.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Adalbertus Somlyai de Csiksomlyó m. pr.¹⁾

A Lászlófy család a neki adományozott két czímerlevél alapján tehát a következő czímert használja: A pajzs arany mezejében függőlegesen elhelyezett kivont egyenes kardhoz, melynek fölfelé álló hegye drágakövekkel dúsan megrakott arany levélkoronát tart, zöld babérgallyal két keresztbe helyezett fegyver van erősítve. Sisakdisz helyett csak a czímerpajzsban előfordulónál nagyobb arany levélkorona szerepel, a foszladékokat pedig a czímerpajzst két oldalról övedző babérgallyak helyettesítik.²⁾

Lázár család.

Ezen magyar-örmény nemes családnak, melynek nevét legkiválóbb sarjadékának, Lázár Vilmosnak, az „aradi tizenhárom“ egyikének 1849. október 6-án kiontott vére hazánk történetének évlapjaira kitörülhetlen betűkkel jegyezte föl, szintén két ága képezi a hazai nemesek díszes lánczolatának egy-egy szemét. Lázár János erzsébetvárosi tanácsos és a örmény kereskedők főbirája, kit Mária Terézia már egy ízben, midőn mint meghatalmazott követ az erzsébetvárosi polgárok részéről alattvalói hódolattal felajánlott pénzüsszeget a trón zsármolyára letette és a város kiváltságainak megerősítését

¹⁾ Gábrus Zakhar hátrahagyott iratai között levő hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. előtt e család egyaránt ismeretlen levén, czímerét egyikük sem közli. — Lászlófy Izákon, az első czímerverszerzőn kívül — az országos levéltár adatai szerint — testvéröccse Pál is, mindketten a moldovai származású Kapitán László (a Lászlófyak előbb Kapitán, vagy Kapatánok voltak) fiai, a török háboru alkalmával hősiességének nem egy tanújelét adta.

kérte, arczképével diszített arany nyaklánczczal ajándékozott meg; egy más alkalommal pedig, midőn ugyancsak ő hitsorsosai nevében többed magával a minden oldalról szorongatott trón gyámolítására újabb pénz-segélyt nyújtott át, aranyéremmel tüntetett ki, — volt az első, kit a nagy kiterjedésű Lázár családból ugyanazon nagy fejedelelnő Bécsben 1746. október 3-án kelt czímerlevelével részint a hazai kereskedelem nagymérvű felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek megjutalmazására, részint hivatalnoki minőségében tanusított hű szolgálatainak és tántorithatlan alattvalói hűségének s ragaszkodásának elismeréseül fejedelmi kegyének újabb részesévé tett és nejével, Kopasz Zsuzsával, János és Lukács fiaival, Margit, Mánuság (Viola), Anna Mária és Anna Margit leányaival, nem különben mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt a hazai nemesek sorába iktatott. — 1816. márczius 17-én pedig I. Ferencz király Bécsben kelt czímerlevelével L á z á r L á z á r, aradmegyei első aljegyző és temesmegyei táblabírónak adományozott nemességet és pedig nemcsak azért, hogy ez által a kötelmeit lankadhatlan buzgalommal és odaadással teljesítő hivatalnokot megjutalmazza, hanem, hogy a nemesi fölkelő sereg szervezése és annak a szükségességekkel való ellátása körül nemcsak Aradmegyében, hanem Erdélyben, nevezetesen a Székelyföldön, kifejtett önfeláldozó tevékenységét is elismerje és hálásan viszonzza, annyival is inkább, mert már a czímerszerző néhai atyja, Lázár Mózes, a gyergyószentmiklósi kereskedőtársaság előbb jegyzője, utóbb tanácsnoka és végül főbírája több mint husz éven keresztül részint a kereskedelem felvirágoztatása, részint a közjó előmozdítása körül magának elévülhetlen érdemeket szerzett. Lázár Lázáron, a czímerszerzőn kívül ez alkalommal I. Ferencz király nemesi rangra emelte hitestársától, Andrányi Annától született Kálmán János és Gergely fiait, Aranka, Czezil és Janka leányait s valamennyi mindkét nembeli törvényes utódait és ivadékait.

A L á z á r J á n o s részére 1746. október 3-án Bécsben kelt czímerlevelé szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Tibi Fideli Nostro I o a n n i
L á z á r in haereditario Nobis Transylvaniae Principatu

Oppidi Elisabethopolitani Senatori, et Negotiatorum Armenorum pro tempore Iudici Primario, Salutem et Gratiae meae Caesareo-Regioque Principalis incrementum. Since-ram, enixisque studiis, ac servitiis in Nos, Augustamque Domum Nostram testatam Fidelium Nobis subditorum devotionem quanta prosequamur benignitate, luculentum id quoque exhibet documentum, quod te a Communitate Armenorum Elisabethopolitanorum ad demissam honorarii Maiestati Nostrae ab iisdem oblata praesentationem, et simul eorundem Privilegiorum Confirmationis petitionem Deputatum, in eius praesentationis actu Torque aureo pendenti nostra effigie insignito donare, dein vero cum tu quoque cum quibusdam Armenorum familiis ex memorato Principatu ad venerandam Maiestatem Nostram huc venientibus, ad Nostrae benignae manus osculum admissus fuisses, eadem etiam occasione aureo numismate in eam significationem, quanta devotam illius charae Nobis Armenae Gentis in praeattacto honorario testatam erga Maiestatem Nostram attentionem benignitate suscepimus, nostraeque in illam propensae clementiae, et altissimae protectionis thesseram benignissime donare et clementissimo nostro affari colloquio, dignatae simus; et attentis insuper fidelitate, fidelibusque servitiis tuis aliis etiam in occasionibus praestitis, prout nuncupanter, te a triginta duobus annis quaestum exercendo, insolutis fideliter nostris teloniis, aerario Nostro hac tua industria utilitatem ad quadraginta quinque millium florenorum summam excurrentem attulisse, ac in tuis, quae intra prae memoratam Gentem Armenam gessisti, primo Senatoris, dein Primarii Iudicis officiis Servitia nostra, cum plena omnibus nostris in dicto Principatu Dicasteriis facta satisfactione, procurasse, et in eadem Gente pro servitiorum Nostrorum emolumento conservanda omnem tuam operam, et studia convertisse demisse Nobis exponis, etiam ad Nobilitarem gradum, et honorem, ex singulari Nostra, ad Nonnullorum fidelium Nostrorum factam de te commendationem, habita in te reflexione clementer evexerimus, nullae dubitantes, quin tanto ardentiori adhuc studio, ac devotione fidelia in posterum quoque servitia exhibiturus et impensurus sis,

quanto te singularibus hisce, raroque obtingere solitis clementiae Nostrae donis affectum, indeque obstrictum esse senseris. Te proinde Ioannem Lázár, Coniugemque tuam Susannam Kopasz, ac filios Ioannem et Lucam, Filiasque Margaretham, Menusagam, Annam Mariam, et Annam Margaretham iam natos, et in posterum Divina ex benedictione nascituros, eorundemque Haeredes, et Posterios, utriusque Sexus universos ex Caesareo-Regioque Principalis potestatis Nostrae plenitudine, et gratia speciali e statu et conditione ignobili eximentes in coetum et numerum verorum Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariorum Nobilium duximus adnumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes, et ex certa Nostra Scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus. praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditariorum nobiles natura, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavis, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteritates eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius

Lázár cs. cémere.

quidem Nostrae erga eos exhibitae gratiae et clementiae, ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae nobilitatis signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare erectum quadratum rubri coloris, cuius basim solum cespite virens occupat, in eoque homo toto corpore cataphracto capiteque casside tectus, erectus stare, et dextra manu crucem, sinistra vero balancem tenere visitur; supra scutum est galea militaris craticulata clausa, quam contegit Diadema Regium gemmis et unionibus ornatum, et ex isto

homo scutarius dextra manu gladium evaginaturn cesim, sinistra vero crucem tenendo per medium eminet; a cono galeae laciniae, seu lemnisci hinc viridi, inde vero rubro mixtim utrinque argenteo coloribus ad Scuti latera defluunt, illudque pulcherrime exornant, prout haec omnia in principio, seu capite praesentium Literarum Nostrarum pictoris industria, genuinisque suis coloribus illustrata lucidius ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur, Tibi Ioanni Lázár, tuaeque coniugi, praefatisque tuis haeredibus, et posteritatibus utriusque sexus gratiose danda duximus et conferenda, Decernentes et ex certa Nostra Scientia, animoque deliberato concedentes, ut Vos a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi utunturque et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulacis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincere et indubitatae Nobilitatis titulo, quo vos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac Vos in aevum uti, frui et gaudere possitis ac valeatis, haeredesque et posterì vestri valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus praesentium Sigilli Nostri secreti impendentis munimine roboratarum per vigorem. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die tertia Mensis

Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quadragesimo Sexto, Regnorum vero Nostrorum Sexto.

Maria Theresia m. pr. C. Ladislaus Gyulaffi L. B. de Rátóth.

Iosephus Kozma m. pr.¹⁾

A L á z á r J á n o s és hozzátartozói részére adományozott nemesi czímer tehát a következő: Vörös mezőben zöld talajon álló s teljesen páncélba öltözött, sisakos vitéz jobbjában keresztet, baljában pedig egyensúlyban levő mérleget tart. Sisakdisz : koronából kinövő s a czímerképpel azonos, páncélos vitéz vágásra kész jobbjában kivont görbe kardot, baljában pedig keresztet tart. Foszladékok : jobbról zöld-ezüst, balról vörös ezüst.²⁾

A L á z á r L á z á r részére 1826. márczius 17-én Bécsben kiállított czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Franciscus Primus etc, Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis: Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum humillimam supplicationem, atque Intercessionem, Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis et consideratis intemerata fide, et fidelitate, fideliumque ac utilium servitiorum meritis Fidelis Nostri L á z á r i L á z á r, Comitatum Aradiensis quidem Primarii Vice-Notarii, Temessiensis vero Tabulae Iudiciariae Assessoris, quae Idem exemplo Genitoris sui Moysis quondam Lázár privilegiati armeno Mercantilis in Magno Nostro Principatu Transylvaniae Gyergyó-Szent-Miklósiensis Fori, primo quidem Notarii, ex post vero iurati Senatoris, ac etiam Iudicis Primarii muneribus per viginti, et amplius annos usque dies vitae, omni cum Sedulitate functi, et in promotione Boni publici singularem dexteritatem, atque promptitudinem cum sublevamine miserae Contribuentis Plebis coniunctam exhibentis, et qua quaestum exercens, amplum tricesimale altissimo Aerario Nostro Regio emolumentum procurantis, ductus peculiari sui cum Commendatione, laudabilique Zelo in publico servitio sibi compa-

¹⁾ Az országos levéltárban ezévről szóló Liber Regius 659—665. ll.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e családdal és czímerrel nem foglalkoznak.

rare studuit; Is enim cumprimis penes Causarum Nostrarum Regalium Directoratus Officium per continuos duos annos constitutus commissos sibi Labores omni cum Solertia, exactitudine, et fidelitate perfecit, post modum in Comitatu Aradiensi penes notariale officium praeter singularem in expediendis sibi delatis negotiis accuratiam zelosae scripturarum confectioni cum plena Publici satisfactione operam impendit, atque taliter improtocollationum, ac aliorum id genus Conceptuum expedita appositione facilem se se exhibuit, et per trium mensium spatium in qualitate Honorarii Notarii ea insignia habilitatis, et capacitatis specimina edidit, ut primo ad actuale Secundarii, dein primarii Vice-Notarii Officium promoveri meruerit, in quibus proin muneribus suis tanto zeli exemplo, ac in diem magis qualificata notarialis facilitatis dexteritate functus est, ut sub longius durante, iam etiam fatis cedentis Ordinarii Notarii aegritudine ad plenam publici satisfactionem singulari Zelo, praeclaroque habilitatis specimine, huius quoque stationem suppleverit, enata taliter Ordinarii Notarii reali vacantia pari facilitatis cum exemplo, eximia item accomodationis suae cum laude actu ordinarii Notarii vices gerat, atque adeo praeter pluribus annis testatam Improtocollationum promptitudinem, omnigena Conceptuum, ac Correspondentiarum altioribus Dicasteriis, aliisque Regni Tribunalibus, et Iurisdictionibus expediri solitarum fertilitate semet omnimode commendatum reddidit; non minori Zelo, et fidelitate, praeter et extra notarialium suorum obsequiorum Sphaeram sub durante Bello Gallico, qua ex parte antelati Comitatus Aradiensis politicus Commissarius penes Capitale militare annonariatus Officium Aradiense iam in Collectione, et administratione tam diaetaliter defixorum, quam et benevole oblatorum subsidiorum, iam etiam frugum aerarialium strenuae Commolitionis, non saltem ad Plenum publici, verum etiam militarium magazinalium officialium contentum insigne Curam adhibuit; Occasione porro generalium Regni Insurrectionum Nobilitarium cumprimis praeclaro tutandae salutis publicae zelo animatus, non tantum unum, Equo, ac aliis militaribus apparatibus instructum Insurgentem

Equitem solerti sua Cura, et Expensis ad Insurrectionalem Equitatus saepefacti Comitatus Aradiensis Cohortem statuit, verum etiam ad coordinandam eandem Nobilem Insurrectionem Commissarii quoque munere egregie functus est, occasione qua, dum prima antelati Comitatus in Equitatu Insurgens Cohors incunctanti suo apparatu instrueretur, delatam sibi. pro Equitatu isthoc necessarios apparatus militares accelerandi Commissionem, requisitorumve militarium, et Campestrium, sub manu sua Commissariali asservatorum distributionem, ea promptitudine, dexteritate, zelo, et fervore executus est, ut non indulgens suae, ac respectivorum opificum nocturnae etiam quieti, Curae suae concreditas equestrium militarium apparatusum species pro antedicta insurrectionali Cohorte citra omnem fatigiorum quantumvis ultra officii sui sphaeram praestitorum compensationem singulari omnino laude manipulaverit, taliterque per efficacem hanc subventionem, indefessam item operam, singularem suum zelum, et amorem prosperitatis Regis, et Patriae abunde manifestaverit, dederitque fidelitatis, dexteritatis, ac probitatis suae peramplum documentum, alterius denuo, et repetitum insurgentis Cohortis per Status et Ordines praefati Comitatus Aradiensis benevole collatae occasione: praeter, et ultra enumerata sua extra serialia servitiorum obsequia, novo patriotico suo zelo Personam quoque suam, vitam itaque, et sanguinem tranquillitati publicae, Terraeque Principi, et Patriae immolans, ad antedictam secundam Insurrectionis Cohortem, primarii superioris Locumtenentis Charactere condecoratus, functus etiam eousque fuit, donec gravi morbo correptus huic suae Stationi valedicere debuit, alma postmodum Pace revecta, indefesso, conduplicato item Conatu promovendis rebus publicis studens, reducis totius Insurgentis Militiae armorum, aliorumque militarium, et Campestrium Requisitionum, quin in notarialibus omni semper laude, integra item obsequiorum plenitudine executis laboribus, et scripturistico suo officio incumbentibus Expeditionibus, ullum unquam defectum observari sivilisset, duobus integris annis peculiari solertia, obsequio, et accuratia, ipsum pro tali suo munere emensum salarium

quoque renuendo, Commissarium egit; ac insuper praeter merita sua in antelato Regno Nostro Hungariae sibi praeclare comparata, pari zelo, et promptitudine perprius etiam in Magno Nostro Transylvaniae Principatu iunctis Fratrum suorum viribus quantumvis Orphanorum, quantumvis etiam novercis mercantiae aerumnis debilitatorum non saltem pro sublevamine militarium Viduarum ipso fervente sub Bello alacriter succurrit, verum etiam ad Insurrectionem Transylvanicam, signanter ad rationem Sedium Csik-Gyergyó, et Kászon statutae Insurrectionalis Equitatus Centuriae deposito quatuor Equorum pretio ex patriotico zelo subvenire contendit, hacque ratione ultra octodecim annorum decursu in publicis officiis praeclara semper promptitudinis suae specimina pro publici, altissimi-que servitii Nostri Regii emolumento edere, fidelisque Patriae Civis Partes explere adnissus est. Sed et alias etiam pro Locorum et temporum varietate, atque occasionum exigentia, fidelia non minus et utilia servitia ardenti zelo exhibuit ac impendit, et in futurum quoque (uti Nobis de Ipso firmiter, ac benigne pollicemur) laudabilium Conatuum suorum documenta pari devotionis, et Constantiae ardore exhibere, et impendere non cessabit. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia, et munificentia Nostra Caescreo-Regia, qua quosque de Nobis Augusta-que Domo Nostra Austriaca, et Republica Christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosos, antecessorum nostrorum Divorum quondam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quae ad maiora quaequae praestanda eos incitare possent discernere consuevimus Eundem Lazarum Lázár ac per Eum duos Filios suos Colomannum Ioannem, et Gregorium, Filiasque suas Aureliam, Caeciliam et Ioannam ex Consorte sua Anna Andrényi susceptos, et progenitos, Haeredesque et Posterios suos utriusque Sexus Universos in futurum Dei benedictione legitime nascituros, de Regiae Potestatis Nostrae plenitudine, et gratia speciali in coetum et numerum verorum, antiquorum, et indubitatorum prae- memorati Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum Nobilium duximus adnumerandos, cooptan-

dosque et adscribendos, annuentes, et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipse a modo in posterum futuris, et perpetuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus, Indultibus, Privilegiis, Libertatibus, Iuribus, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus caeteri, veri, antiqui, et indubitati praedicti Regni Nostri Hungariae, Partiumque eidem adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de Iure, vel antiqua Consuetudine usi sunt, et gavis, utunturque, et gaudent, uti, frui et gaudere possit, ac valeat, Haeredesque, et Poster, Ipsius utriusque Sexus universi valeant, atque possint; In cuius quidem Nostrae erga Ipsum exhibitae gratiae et clementiae, ac Liberalitatis Testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis signum, haec Arma, seu Nobilitatis Insignia:

Lázár Lázár cs. czímere. Scutum videlicet militare erectum, in inferiori sui parte sinuatim cuspidatum, horizontali Linea in duas areassectum, quarum superior aurea area repraesentat Caput Caprinum nigrum cornibus sursum tendentibus; inferiorem vero aream rubri coloris occupant tres muratae Turres apertis Ianuis. Caput Scuti premit galea tornearia coronata, clatrataque seu aperta, purpura suffulta, auro reducta, torque, ac monili circumducta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus concedi solita; Coronae Cubitu insistit Brachium coeruleo vestitu indutum, vola calamum dextrorsum oblique tenens. Laciniis, seu lemniscis hinc aureis, et rubris, illinc vero argenteis, et coeruleis per utrumque scuti Latus a cono Galeae placide defluentibus, Totumque decenter condecorantibus. Quemadmodum haec omnia in Principio, seu Capite praesentium Nostrarum Literarum Pictoris edocta manu, propriisque ac genuinis suis coloribus clarius depicta, lucidius ob oculos intuentium posita esse conspicerentur, Eidem Lázáro Lázár ac per Eum antelatis duobus Filiis suis Colomanno Ioanni, et Gregorio, Filiabusque suis Aureliae, Caeciliae et Ioannae Haeredibusque

et posteris suis universis in futurum Dei benedictione legitime nascituris danda duximus, et conferenda, decernentes, et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipse a modo in posterum, futuris, et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum, et indubitatorum praelibati Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Praerogativis, Indultibus, Libertatibus, ac Immunitatibus, quibus eidem de Iure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis, ac aliis omnibus, et singulis, ac quibusvis Nobilitaribus et militaribus Exercitiis, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexilis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulturis, generaliter vero in quarumlibet rerum, et expeditionum generibus, sub merae, verae, sinceræ, vetustæ, ac indubitatae Nobilitatis Titulo, quo Eum ab omnibus cuiuscunque Status, Gradus, Dignitatis, Honoris, ac Praeeminentiae Hominibus insignitum, et ornatum dici, nominari, haberi, et reputari volumus, et mandamus, ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui, et gaudere possit, ac valeat, Haeredesque et Posterī Ipsius utriusque Sexus universi valeant, atque possint. Imo Nobilitamus, damus, conferimus, et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes Litteras Nostras Privilegiales Secreto Sigillo Nostro Maiori, quo ut Rex Hungariae Apostolicus utimur, in pendenti communis Eidem L a z a r o L á z á r ac per Eum prænominatis duobus Filiis Colomanno Ioanni, et Gregorio, Filiabusque suis Aureliae, Caeciliae, et Ioannae, Haeredibusque et Posteris suis utriusque Sexus universis in futurum Dei benedictione legitime nascituris gratiose dandas duximus et concedendas. Datum per Manus Cognati Nobis sincere dilecti Illustrissimī Principis Francisci Koháry de Csábrágh, et Szitnya, perpetui in Murány, aurei Velleris Equitis, Comitatus Hontensis Perpetui, et Supremi Comit̃is, Camerarii, et Actualis Intimi Status Consiliarii Nostri, per Regnum Nostrum Hungariae Curiae Nostrae Regiae Magistri,

nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae, prout et I. Ordinis S. Stephani Regis Apostolici Cancellarii, in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae die decima septima mensis Martii, Anno Domini Millesimo Octingentesimo Vigesimo sexto, Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae et reliquorum anno Trigesimo quinto. Reverendissimis, Illustrissimis, Reverendis item ac Venerabilibus in Christo Patribus Principe Alexandro Rudnay de Eadem, et Divék-ujfalu Strigoniensis, Petro Klobusiczky de Eadem Colocensis et Bácsiensis canonice unitarum Metropolitanarum Ecclesiarum Archiepiscopis (Archiepiscopatu Agriensi vacante), Maximiliano Verhovác de Rakitovecz Zagrabiensis, Ioanne Bapt. Iessich Segniensis, et Modrusiensis, seu Corbaviensis, Ladislao Kőszeghy de Remete Csanadiensis, Samuele Vulcán graeci ritus Catholicorum Magno-Varadinensis, Iosepho Kluch Nitriensis, Constantino Stanich graeci ritus Catholicorum Crisiensis, Emerico Carolo Raffay Bosnensis seu Diakováriensis et Syrmienensis, Iosepho Vurum Magno-Varadiensis Latini-Ritus, Alexio Potsy graeci ritus Catholicorum Munkátsiensis, Gregorio Tarkovits graeci ritus Catholicorum Eperiessiensis, Ignatio L. Barone Szepessy de Négyes Transylvaniensis, Stephano Cseh Cassoviensis, Iosepho Kopácsy Veszprimiensis, Comite Francisco de Paula de Nádasd perpetuo Terrae Fogaras Vaciensis, Iosepho Bélik Scepusiensis, Iosepho Belánszky Neosoliensis, Andrea Böle Sabariensis, Francisco Látsák Rosnaviensis, Antonio Iuranits Iaurinensis (Episcopatibus Albaregaliensis, Quinque-Ecclesiensis, et Szathmáriensis vacantibus), Comite Ladislao Csáky de Keresztszegh consecrato Tinniniensis, Alexandro Alagovich electo Rosnensis, Antonio Fridmánszky electo Scopiensis, Michaelae Antonio Paintner electo Noviensis, Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Serenissimo item Archi-Duce Austriae Domino Iosepho Regni Nostri Hungariae Palatino, et Locumtenente Nostro Regio, nec non Spectabilibus ac Magnificis Comite Iosepho Brunszvik de Korompa Iudice Curiae Nostrae Regiae, Comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh et Nadaska Regnorum Nostrorum Dalmatiae,

Croatiae et Slavoniae Bano, Comite Antonio Cziráky de Eadem et Dienesfalva Tavernicorum, Comite Michael de Nadasd perpetuo Terrae Fogaras Ianitorum, Illustrissimo Principe Nicolao Eszterházy de Galantha Nobilis Turmae Nostrae Praetoreae Hungaricae Capiteo, antelato illustrissimo Principe Francisco Koháry de Csábrágh et Szitnya perpetuo in Murány Curiae Nostrae Regiae, Comite Antonio Amade de Várkony perpetuo in Marczaltheő agazonum, Ignatio L. Barone Eötvös de Vásáros-Námény Pincernarum, Comite Michael jun. de Nadasd perpetuo Terrae Fogaras Cubiculariorum, Comite Stephano Illésházy de Eadem Dapiferorum Nostrorum Regalium per Hungariam Magistris, Illustrissimo Principe Iosepho Pálffy ab Erdőd Comite Poseniensi, caeterisque quam plurimis saepefati Regni Nostri Hungariae Comitatus tenentibus et Honores.

Franciscus m. pr. Princeps Franciscus Koháry m. pr.
C. Franciscus de Nadasd m. pr.¹⁾

L á z á r L á z á r és utódjainak czímere a részükre kiállított czímerlevél alapján tehát a következő: A vágott pajzs felső arany mezejében fekete kecskefő, alsó vörös mezejében pedig három kőtorony látható. Sisakdisz: koronán könyöklő és kék mezbe öltözött jobb kar író tollat tart. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.²⁾

A magyar-örmény származásu nemes Lázár család egyik ága e század folytán a torontálmegyei Écska uradalomra királyi adománylevelet is nyert s innen „écska i” előneve.

Lengyel család.

E magyar-örmény nemes család czímerverszerzőinek erzsébetvárosi három örmény kereskedőt u. m. Lengyel Lukács és András fivéreket, néhai Lengyel Márton

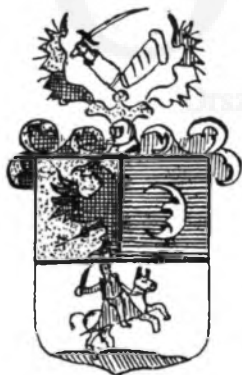
¹⁾ Végh Aurel kir. tanácsos és aradi kincstári jószágigazgatónak, a czímerverszerző Lázár Lázár unokájának, birtokában levő eredetiből.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e családot és czímet hasztalan keresnéd.

fiait, és Lengyel Tamást, az előbbieik unokafivérét, vallja, kiket Mária Terézia királynő Bécsben 1780. május hó 24-én kelt címerlevelével a hazai kereskedelem felvirágoztatása és előmozdítása körül szerzett érdemeik elismerésül összes hozzátartozóikkal és pedig Lengyel Jenővel és Mártonnal, Lengyel Lukácsnak; Lengyel Lukács-, Márton-, Ábrahám-, Anna Mária- és Annával, Lengyel Tamásnak magzatjaival s mindhárom címer-szerző valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival és utódjával együtt a hazai nemesek sorába vett fel. Ezen címerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam intercessionem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Lucae et Andreae Lengyel de Ebesfalva, Martini quondam Lengyel Filiorum, ut et Patruelis ipsorum Thomae Lengyel de eadem Ebesfalva, Civium et Quaestorum Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum exigentia, tum vero Mercaturam cum emolumento vectigalium Nostrorum exercendo, exhibuisse ac impendisse perhibentur, qualiaive ipsos et deinceps, imo maiora quoque exhibituros et impensuros esse benigne confidimus, eosdem Lucam et Andream, Filios Martini quondam Lengyel, ut et Patruelem ipsorum Thomam Lengyel, nec non Lucae filios, ex Nobili sua Coniuge Catharina Daniel susceptos Eugenium et Martinum, Coniugesque tam Andreae, Annam Mariam Issekutz, alioquin antea etiam Nobilem, quam Thomae Lengyel, Ripsimen Csiki, huius filios Lucam, Martinum et Abrahamum, Filiasque Annam Mariam, et Annam, iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Liberos, eorumque Haeredes et Posteris utriusque sexus universos de supremac Potestatis Nostrae Caesareo-Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum et indubitatorum

antelati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterius utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Lucam, Andream et Thomam Lengyel, praefatosque eorum declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum, horizontaliter bipartitum, superiori sui parte palatiter seu perpendiculariter sectum, priori parte aureum, dimidiatam sustinens aquilam nigram, ala expansa, rostro pedeque croceis, Lingua rubicunda exerta; Posteriori parte coeruleum, crescentem Lunam argenteam, ostentans. Inferiori demum scuti parte argenteum, sinistrorsum cursitantem equitem Hungarum exhibens, equo albo in

Lengyel család czímere.

campo viridi vectum, amictu Patrio rubeo, auro reducto, nodato fibulatoque vestitum, ornatum sindone, et ocreis aureis, caput mytra seu pileo itidem rubeo, Martis pellibus circumducto tectum ac stricta framea minacem. Scuto incumbit situ recto locata Galea tornearia, Auro coronata clathrataque, Purpura suffulta, auro reducta, Torque ac Monili pariter aureis circumducta, cuius inter Iugum Alarum aquilinarum, Scuti

tincturas alternantium, et ita partitarum, ut metallum metallo, et color colori opponantur, Apex est Brachium cataphractura armatum, frameam stringens capulo aureo conspicuam; Laciniis hinc atris et aureis, illinc coccineis, et argenteis scuti latera decenter, ac venuste exornantibus: prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu, et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Lucae, Andreae et Thomae Lengyel, praefatisque eorum gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Magni Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Magni Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibuscunque exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulacis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli

Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Quarta Maii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Octogesimo, Regnorum vero Nostrorum Quadragesimo.

Maria Theresia m. pr. Thadaeus Baro a Reischach m. pr.
Alexander Horváth m. pr.¹⁾

A Lengyel család nemesi czímere tehát a következő: A vágott pajzs felső hasított részének jobb oldali arany mezejében fekete sasnak kiterjesztett szárnyu és kinyújtott körmű jobb fele látszik; a bal oldali kék mezőben pedig növekvő ezüst hold tündöklík; az alsó ezüst mezőben végül zöld talajon fehér lóvan balra vágató magyar lovas görbe kardját villogtatja. Sisakdísz két nyílt sasszárny között, melyek jobbika arany-fekete, a bal pedig vörös-ezüst, koronán nyugvó pánczélos jobb kar kivont görbe karddal. Foszladékok: jobbról fekete-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

Lukács család.

Ezen magyar-örmény nemes család felé, mely a magyar hazának már eddig Lukács Béla és Lukács László személyeiben két jeles minisztert, a nem rég elhunyt Lukács Györgyben pedig kiváló államtitkárt adott, szintén két ízben fordult a fejedelmi kegy áldást-hozó napjának melege, midőn egy-egy ágát a hazai nemesek diszes sorához csatolta. Lukács Lukács, Lázár és Izsák fivérek, néhai Lukács Miklós fiai, erzsébetvárosi örmény kereskedők voltak az elsőik. kiket a nagykiterjedésű Lukács családból Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt czimerlevelével anyjukkal, született Pertik Rózával, nem különben összes hozzátartozóikkal és valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaikkal együtt a hazai kereskedelem felvirá-

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. i. m. és Siebmacher I. i. m. e családnak és czimernek nem adnak helyet, a mi annál meglepőbb, mert ez utóbbi nyolcz ily nevű családról tesz különben említést.

goztatása körül szerzett érdemeiknek és az épen akkor folyó hétéves háború költségeinek fedezésére önkényt felajánlott pénzadományuk megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1762. július 26-án pedig ugyanazon dicső királynő Bécsben kelt czímerlevelével Lukács Jakab szintén erzsébetvárosi örmény kereskedőnek ugyanazon érdemek hálás elismeréseül adományozott nemességet. A czímerszerzőn kívül ez alkalommal Mária Terézia nemesi rangra emelte Lukács Jakabnak hitestársát, Tódor Margitot, Tivadar, Gergely, Lukács és János fiai, Mária, Anna, Sákhar¹⁾ és Ripszime leányait, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékát.

A Lukács Lukács, Lázár és Izsák fivérek, nem különben hozzátartozóik részére Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum in iis, quae praesentibus subditorum commodis ad futuram quoque aetatem pro Bono et Honore Posterorum transmittendis facere praeferrerent, Regalis nostra occupari munificentia non cessaret, ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Lucae, Lazari et Isaaci Lukács, Quaeorum Armenorum et Civium Oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostorum insisterendo, signanter autem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibentur, qualiave ipsos, immo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros Benigne confidimus eosdem Lucam, Lazarum et Isaacum Lukács eorumque iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Haeredes ac Posteris utriusque sexus

¹⁾ Sákhar honi nyelvünkben ismeretlen örmény nő keresznév, melyet jelentése után »Cukros« szóval fordíthatunk.

universos, ac per eos matrem quoque ipsorum Rosaliam Pertik, Nicolai quondam Lukács relictam Viduam, de supremæ potestatis Nostræ Regiæ ac Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis scmp̄ temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterī eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostræ erga eosdem Lucam, Lazarum et Isaacum Lukács præfatosque eorum declaratæ Benignitatis Signum, veraeque et perfectæ Nobilitatis testimonium hæc Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum

Lukács cs. czimere.

videlicet militare erectum Saphirini coloris, Cantherio argenteo e Scuti lateribus ad eius Caput producto discriminatum, infra quem Pelicanus argenteus nido e fruticibus arborum structo insistens rostro pro more pectus feriens et elcito sanguine proprio tres Pullos recreans conspicitur: a superiori ex utroque Cantherii latere assurgunt duo sibi mutuo obversi Leones aurei, rictu hiantes, lingua exerta, cauda pone tergum proiecta, hic quidem anteriorum pedum dextris falculis Ramum Palmae, ille vero districtam frameam tenentes,

in apice Cantherii fulgente stella sexangula aurea. Scutum ipsum tegit Galea tornearia clathrata, seu aperta coronataque, situ ad dextram obliquo Nobilibus propria, emergente Leone scutariis simili, sed dextri pedis falculis prehensis et Palma et Framea conspicuo. Laciniis a summitate Galeae hinc aureis et caeruleis, illinc vero argenteis et pariter caeruleis in latera scuti venuste defluentibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eisdem Lucae, Lazaro et Isaaco Lukács, praefatisque eorum gratiose danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis. Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verac, sincerac et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Homnibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posterii eorundem utriusque sexus universi

valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum Vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nestrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾)

A Lukács Jakab és családtagjainak 1762. július 26-án adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum animus noster condendis Beneficentiae operibus tam distineri libenter, quam occupari semper cum voluptate consvevisset; Ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam Commendationem nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus servitiis Jacobi Lukács, Quaestoris armeni et Civis Oppidi nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae idem Nobis, augustaeque Domui nostrae cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento Vectigalium nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii nostri Rationem certam pecuniae Summam offerendo, et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualiave ipsum imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse benigne confidimus, eundem Jacobum Lukács, et Coniugem eius Margaretham Thodor, Filiosque Theodorum, Gregorium, Lucam, et Joannem, ac Filias Mariam, Annam, Sákár, et Horobszime iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, eorumque Haeredes et Posteris utriusque sexus universos de supremae Potestatis nostrae Regiae, ac Principalis Plenitudine, Gratiaque speciali e Statu et Conditione ignobili clementer eximendo

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

in Coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, coop- tandos, et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omni- bus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorpora- tarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum haere- ditiarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui, ac gaudere possint, et valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem nostrae erga eundem Jacobum Lukács praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium, haec Arma, seu nobilitatis In- signia: Scutum videlicet militare erectum Saphirini coloris Cantherio argenteo e Scuti lateribus ad eius Caput pro- ducto discriminatum, infra quem Pelicanus argenteus nido e fruticibus arborum structo insistens rostro pro more Pectus feriens, et elcito sanguine proprio tres pullos recreans conspicitur, a superiori ex utroque Cantherii Latere assurgunt duo sibi mutuo obversi Leones aurei, rictu hiante, Lingua exerta, Cauda pone tergum proiecta, hic quidem anteriorum pedum dextris Falcibus Ramum Palmae, ille vero districtam Frameam tenentes, in Apice Cantherii fulgente Stellâ sexangula aurea; Scutum ipsum tegit Galea tornearia clathrata seu aperta coronataque situ ad dextram obliquo Nobilibus propria emergente Leone scutariis simili, sed dextri pedis Falcibus prehensis, et Palma et Framea conspicuo: Laciniis a summitate Galeae hinc aureis et caeruleis, illinc vero argenteis et pariter caeruleis in Latera scuti venuste defluentibus; prout haec omnia in Capite seu Principio praesentium literarum nos- trarum docta manu, et arte Pictoris genuinisque suis co-

loribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Jacobo Lukács prae-fatisque ipsius gratiose danda duximus, et conferenda, decernentes et ex certa Scientia Nostra animoque delib-erato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobil-
litis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum nostrarum haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri, et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus; nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis, et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre, et gestare, ac iis in Aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haereditaque et Posteris eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint; imo nobilitamus, damus et conferimus harum nostrarum maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis Munimine roboratarum Vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate nostra Vienna Austriac Die Vigesima sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Joannes Georgius Vest m. pr.¹⁾

¹⁾ Lukács Antal, kaszaperi nagybirtokos birtokában levő hiteles másolatból.

A magyar-örmény nemes Lukács család a neki két ízben osztályrészül jutott címerlevél alapján tehát a következő nemesi címert használja: a kék pajzs mindkét oldaláról kinyuló ezüst ékpolya alatt fészkeben ülő ezüst pelikán vérével táplálja három kisedét; az ékpolya fölött pedig, melynek hegyén egy hatágu aranycsillag tündöklök, két ágaskodó arany oroszlán, melyek közül a jobb felől levő jobbában pálmaágot, a bal görbe kardot tart, áll szemközt. Sisakdísz koronából kinövő jobb arany oroszlán pálmagalylyal és kivont görbe karddal. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.¹⁾

Márkovics család (kis-terpesti).

E nemes család címerszerzői Márkovics Antal és Emanuel fivérek, csanádmegyei táblabírák, néhai Márkovics Adeodát, előbb Szamosújvár városi tanácsnok, utóbb nagyváradi postamester fiai voltak, kiket V. Ferdinánd király Bécsben 1839. október 3-án kelt adománylevelével (donationalis) — tekintetbe véve ép úgy az atyának, mint említett fiainak a közpályán, s különösen Márkovics Antalnak, mint Csanádmegye biztosának a pusztító epemirigy (kolera) megszüntetése körül tanusított ernyedetlen és önfeláldozó tevékenységét, — a biharmegyei kis-terpesti uradalomnak 8180 ft. 2 $\frac{1}{2}$ kr. összeg árán történt megvétele alkalmából a „kis-terpesti“ előnév használatának engedélyezése mellett hozzátartozóikkal u. m. Vincze-János, Márton-Sándor, Antal-Károly-Rezső és Anna-Józsa-Petronellával, Márkovics Antalnak hitestársától, László Máriától született gyermekeivel s mindkét címerszerző fivér valamennyi mindkét nembeli törvényes utódaival együtt nemesi rangra emelt. E királyi adománylevelél így hangzik:

¹⁾ Nagy I., ki eltekintve attól, hogy a foszladékok színét helytelenül adja, a címeradományozás évét is tévesen teszi 1761-re, i. m. VII. köt. 200. l. nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 382. l. szintén közlik a Lukács család címerét.

Nos Ferdinandus Primus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum humillimam supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis et consideratis integra fide, fidelibusque ac utilibus servitiis Fidelium Nostrorum Antonii et Emanuelis Fratrum amborum Markovics, Comitatus Csanádiensis Tabulae Iudiciariae Assessorum, quae iidem vestigiis denati Genitoris sui Adeodati condam Markovics, dum viveret Postae Magistri Magno Varadini, qui non modo in hac officii Postae Magistri sphaera, verum etiam praegesto antea munere Senatoris liberae regiaeque Civitatis Nostrae Transylvanien-sis Szamos-Ujvár, omnes officii sui partes zelose una ac fideliter explevit, presso pede insistentes, Ipsi quoque signanter autem antelatus Antonius Markovics, qui tempore grassantis morbi cholera in qualitate Commis-sarii politici Comitatus Csanádiensis, delata sibi gravi provincia omni cum soertia et dexteritate defunctus est, sed et secus ambo, pro temporum ratione et occasionum exigentia, laudabili bonum commune promovendi conatu praestiterunt, ac quemadmodum Nobis de ipsis benigne pollicemur, in futurum quoque pari fidei, fidelitatis et constantiae ardore, Nobis et Augustae Domui Nostrae Austriacae semet devotos et gratos exhibere non desinent, Possessionem Kis-Terpest, Comitatus Bihariensi ingremiatam, iam dudum ad Iurisdictionem Sacrae Regni Nostri Hungariae Coronae devolutam, totum item et omne Ius Nostrum Regium, si quod possessioni huic etiam aliter inhaereret, aut eadem, et idem Nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Terris videlicet arabilibus, cultis et incultis, Agris, Pratis, Pascuis, Foenetis, Foenilibus, Silvis, Nemoribus, Montibus, Collibus, Vallibus, Vineis, Vinearumque promontoriis, Iure etiam Montano, aquis, Fluviis, Piscinis, Piscaturis, Pisciumve clausuris, Paludibus, et aquarum decursibus, Hortis, Molis, Molendinis, et eorundem locis Braxatoriis, Educillis item et Macellis, genera-

liter vero quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, et eandem Possessionem Kis-Terpest dicto Comitatu Bi-hariensi ingremiatam de Iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, cum suis metis et limitibus, in metalibus literis occasione resignationis attacti Boni confectis, datumque decimae quartae Maii, millesimi octingentesimi trigesimi sexti prae se ferentibus, et Resignatorio Instrumento in Archivo Nostro Camerali asservato sub D. adjacentibus, uberius designatis et deductis erga effective altissimo Aerario Camerali Nostro Regio illatam memoratae possessionis Kis-Terpest in octo mille centum octuaginta florenis, duobus item et dimidio Crucigeris Monetae Conventionalis subsistentem aestimationalem summam iisdem fratribus Antonio et Emanueli ambobus Markovics, eorundemque sexus Masculini haeredibus perennaliter, Fraeminei vero sexus Descendentibus Iure dumtaxat inscriptitio, ad vires videlicet supra expositae octo mille centum octuaginta florenorum et duorum ac medii crucigerorum C. M. aestimationalis summae valoris, item utilium aedificiorum et meliorationum non ex soli natura provenientium, sed sumtibus procuratarum, suoque tempore debite legitimandarum, detractis praevie, si quae per Impetrantes, aut eorum successores Bono huic superinducta fuerint oneribus, benigne dederimus, donaverimus et contulerimus; ac insuper humillima eorundem supplicatione ea propter Nobis facta, benigne inclinati in signum uberioris erga Eosdem Antonium et Emanuelem ambobus Fratres Markovics, Gratiae et Clementiae ac Munificentiae Nostrae Caesareo-Regiae praedicatum quoque De Kis-Terpest iisdem Haeredibusque et posteritatibus eorundem legitimis utriusque sexus universis, una benigne contulerimus, et concesserimus, immo damus, donamus, conferimus, concedimusque Iure quo supra utendi, possidendi, pariter et habendi (salvo Iure alieno praesertim Ecclesiarum Dei) harum Nostrarum secreto sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae Apostolicus utimur, in pendenti communitarum vigore et testimonio Literarum, quas Nos in formam Privilegii Nos-

tri Regii redigi faciemus. dum eadem Nobis in specie fuerint reportatae; Et siquidem supra nominati fratres Antonius et Emanuel Markovics iam de Kis-Terpest ac per eos legitimi Ipsorum Haeredes et posterius utriusque sexus universi iam nati, et in futurum Dei Benedictione legitime nascituri, signanter prioris Antonii videlicet Markovics e Consorte sua Maria László progeniti tres filii: Vincentius Ioannes, Martinus Alexander, et Antonius Carolus Rudolphus, filia item Anna Josepha Petronella virtute praesentium Nostrarum benignarum Literarum Donationalium in Coetum et Numerum verorum ac indubitatorum praelibati Regni Nostri Hungariae Partiumque eidem adnexarum Nobilium iuxta Titulum 4. partis primae suapte cooptarentur et adscriberentur, ac a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus, Indultis, Privilegiis, Libertatibus, Iuribus, Praerogativis et Immunitatibus, quibus reliqui veri, antiqui et indubitati repetiti Regni Nostri Hungariae partiumque eidem adnexarum Nobiles, hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua consuetudine uti sunt et gavisi, utunturque et gaudent, usuri, fruituri, et

Markovics cs. czimere. spectum erectos, anteriorumque pedum altero stellam sex radiorum argenteam sursum tenentes, alterum vero sibi invicem porrigentes exhibet, inferior autem coelestini coloris area, Apicarium argentatum solo prasino superpositum defert Apiculis aureis circa illud sparsim volitantibus. Ipsi porro scuto superincumbit Galea

Tornearia clathrata, seu aperta, purpura suffulta, auroque reducta ac monili et torque Collum ambiente aurea pendulo decora, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, Regioque diademate, virum militarem cataphractura argentea munitum, caput casside tectum, et manu sinistra latus fulcientem, dextra vero districto Gladio minacem, Lumborum tenuis, proferente redimita, Laciniis, seu Lemniscis hinc aureis et rubris, isthinc argenteis, et coeruleis, a Cono Galeae ad latera scuti mixtim, ac symmetrice defluentibus, totumque decenter exornantibus; Quemadmodum haec omnia in principio, seu capite praesentium Literarum Nostrarum Privilegialium pictoris edocta manu et artificio, propriisque et genuinis suis coloribus clarius depicta, lucidius ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur; iisdem Antonio et Emanueli ambobus Fratribus Markovics de Kis-Terpest, ac per eos Haereditibus et posteris Ipsorum legitimis utriusque sexus universis iam natis et in futurum Dei benedictione legitime nascituris, danda duximus et conferenda, decernentes, et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem luribus, praerogativis, indultis, Libertatibus et Immunitatibus, quibus iisdem natura vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, ubivis in proeliis, certaminibus, pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Monomachiis, ac aliis omnibus et singulis quibusvis Militaribus et Nobilitaribus exercitiis, nec non sigillis, velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae, vetustae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo Eos ab omnibus cuiuscunque Status, Gradus, Honoris, Dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, et mandamus, ferre, gestare ac illis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant,

Haeredesque et posteri ipsorum legitimi utriusque sexus universi valeant, atque possint. Datum per manus Fidelis Nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Antonii Comitis Majláth de Székely, Camerarii et act. int. Status Consiliarii Nostri, per Regnum Nostrum Hungariae Dapiferorum Regalium Magistri, Comitatus Zempliniensis supremi Comitis, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae Regiae, prout et Ins. Ord. S. Stephani Regis Apostolici Cancellarii, in Imperiali Urbe Nostra Vienna Austriae, die tertia Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Octingentesimo Trigesimo Nono, Regnorum Nostrorum Hungariae Bohemiae et reliquorum anno Quinto.

Ferdinandus Primus m.p. Antonius Comes Majláth m. pr.
Carolus Pauly m. pr.¹⁾

A kisterpesti Márkovics család címere tehát a következő: A vágott pajzs felső vörös mezejében két ágaskodó, szembenéző, arany oroszlán első lábával egy hatágu ezüst csillagot tart; az alsó kék mezőben pedig zöld talajon álló ezüst méhkasba azt körülörpdeső arany méhek sietnek. Sisakdísz: koronából kinövő, ezüst páncélba öltözött vitéz jobbában kivont kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst²⁾.

Mártonfi család.

E nemes család címerszerzője Mártonfi Kristóf, szamosújvári örmény kereskedő volt, kit nejével Miklósi Terézzel, Kajetán fiával és Róza leányával, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek, különösen pedig az éppen akkor dúló hétéves háború költségeinek fedezésére a hadi kincstárba

¹⁾ Aradvármegye 1839-ik évi közgyűlési jegyzőkönyvének 1604—ik száma alatt őrzött hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e család és címere nem fordul elő.

önkényt beszolgáltató nagyobb pénzadománya megjutalmazásul Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július hó 26-án kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod cum regnandi suavitatem actibus munificentiae inesse compertum haberemus; ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Christophori Mártonfi, quaestoris Armeni et civis oppidi nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualia ve ipsum, imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse benigne confidimus, eundem Christophorum Mártonfi, consortemque eius, Theresiam Miklósi, ac filium Caietanum et filiam Rosaliam, iam natos et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros liberos, eorundemque haeredes et posteros utriusque sexus universos, de supremæ potestatis Nostrae regiae et principalis plenitudine, gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniæ, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum, nobilium duximus annuerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniæ, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, alio-

rumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterum eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Christophorum Mártonfi, praefatosque ipsius declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae nobilitatis testimonium haec arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum coeruleum, quod ipsum cuspis rotundata rubea a capite ad pedem ducta, ex utroque latere aureo crispato ornata, seu fimbria adhaerente conspicua findit, in pectore stellam quinque radiorum auream exhibens; scuto superimposita cernitur galea tornearia clathrata, seu aperta coronataque ad dextram obliqua, nobilibus dari consueta, inter duas expansas alas minio tinctas stella scutaria fastigiata, a summate, seu cono galeae laciniis, seu lemniscis ad dextram aureis et coccineis, ad sinistram vero coeruleis et pariter aureis in scuti latera venuste defluentibus, prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Christophoro Mártonfi, praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, par-

Mártonfi cs. czimere.

tiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, tentoriis, clypeis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi ac reputari volumus mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posteri eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo nobilitamus, damus, ac conferimus harum Nostrarum Maioris et Authenticici sigilli Nostri independentis munimine roboratarum vigore, et testimonio Litterarum mediante. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die vigesima sexta mensis Julii, anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Joannes Georgius Vest m. pr.¹⁾

A Mártonfy család czímere tehát a következő: A kék pajzsban függő, arany csipkeszegélyű, vörös éket ötágu aranycsillag díszíti. Sisakdész: két nyílt vörös szárny között koronán tündöklő ötágu aranycsillag. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-arany.²⁾

~~~~~ Novák család.

E nemes család czímerverszerzői Novák Kristóf, Jakab, Márton és Emánuel fivérek,¹⁾ szamosújvári

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e. családot figyelemükre nem méltatják.

¹⁾ A czímerverszerző négy Novák fivérnek a királynőhöz intézett és az országos levéltárban őrzött 1753-ik évi levele megis-

örmény kereskedők voltak, kiket Mária Terézia királynő Bécsben 1753. július 30-án kelt czímerlevelével a hazai kereskedelem előmozdítása körül szerzett érdemeiknek megjutalmazására összes hozzátartozóikkal u. m. Kristóf Máriával, Novák Kristófnak, — Ötves Annával, Novák Jakabnak, — Tódor Ilonával, Novák Mártonnak, — és Dániel Annával, Novák Emanuelnek hitestársával s mind a négy czímerszerző fivér valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt nemesi rangra emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit univ-
 sis, Quod cum rediviva Maiorum Nostrorum Exempla No-
 bis praeluceant imitanda, quanta videlicet illi cura et sol-
 litudine subiectos sibi Populos rexerint, quantoque be-
 nignitatis Testimonio, de fide et constantia probatos fue-
 rint prosecuti, Nos etiam eorum vestigiis insistentes, ad
 id Nostras intendimus curas, ut ii, qui ad umbras alarum
 Nostrarum confugient, suavi munificentiae Nostrae uber-
 tate consolentur, nemoque fidelium ac utilium subditorum
 Nostrorum a scabello Maiestatis Nostrae inconsolatus dis-
 cedat, eo semper connisae, ut benignitate Nostra plures
 etiam excitati curas, et studia ad fidei, fidelitatisque ac servi-
 tiorum Principi, Patriaeque debitorum exercitium convertant;
 Ideoque cum ad nullorum Fidelium Nostrorum intercessio-
 nem Nostrae propterea humillime factam Maiestati, tum vero
 attentis, et benigne consideratis fidelitate, fidelibusque servi-
 tiis Fidelium Nostrorum Christophori, Iacobi, Mar-
 tini et Manuelis Novák, Quaestorum Armenorum, in
 haereditario Nostro Transylvaniae Principatu, Privilegiati
 Oppidi Armenopolis Civium, et Incolarum, quae Ipsi Nobis,
 Augustaеque Domui Nostrae pro status sui ratione fide-

mertet bennünket egyszersmind a czímerszerzők atyjának és a ha-
 zai magyar-örmény Novák családnak őseivel, Novák Jakabbal
 is, ki ősi hitének megóvása végett elhagyva Oláhországot, előbbi
 lakhelyét, hazánkba költözött. A levél ide vonatkozólag így hang-
 zik: »Patria nostra, seu nativo solo, Valachia conservandae ortho-
 doxae religionis causa cum patre nostro Jacobo quondam Novák,
 non ultimae sua aetate conditionis negotiatore extorres facti...«

liter, et constanter summisque conatibus exhibuerunt, ac impenderunt, quibus haud abludentes imposterum etiam sollicitudines ipsos exhibituros ac impensuros non ambigimus; eosdem igitur quatuor Fratres Christophorum, cum Maria Kristóf, Iacobum cum Anna Ötves, Martinum cum Helena Tódor et Manuelem Novák cum Anna Dániel, sic nuncupatis coniugibus suis, eorumque Liberos iam natos ac deinceps Divina ex benedictione nascituros, Haeredes item, ac Posteros utriusque sexus universos, ex gratia speciali deque supremæ Caesareo-Regiæ et Principalis Nostræ potestatis plenitudine e statu ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum, ac indubitatorum dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut vos a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Praerogativis, Privilegiis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, necnon Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natura, iure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possitis, ac

valeatis, Haeredesque et posterii Vestri utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostræ erga Vos declaratae benignitatis Signum veraeque et indubitatae Nobilitatis Testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare in duas aequales areas horizontaliter sectum, in quarum inferiori coelestini coloris area super monticulum triiugem candida columba erecte stare, rostroque ramulum virentem tenere; in superiore vero rubro bilanx

Novák cs. címere.

argentea ab aurea cruce pendere conspiciuntur; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam Diadema Regium gemmis, atque unionibus decenter redimitum contegit, huicque columba scutariae similis pariter ramulum ore sursum tenens pedibus insistit; E conis porro galeae laciniae sive lemnisci diversi coloris ab utraque parte defluentes oras, sive margines scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in Capite, sive principio Litterarum praesentium industria Pictoris manus lucidius expressit, oculisque intuentium clarius usurpanda exhibuit, Eisdem Christophoro, Iacobo, Martino et Manuelli Novák praefatisque coniugibus eorum, nec non Liberis, Haeredibusque, ac Posteris utriusque sexus universis benigne danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut Vos a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum, et indubitatorum dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, et Immunitatibus, quibus illi natura, iure vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus, et Nobilitaribus, nec non Sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter in quarumlibet rerum, et expeditionum generibus, sub merae, verae, sinceræ, et indubitatae Nobilitatis iure et titulo, quo eos insignitos et ornatos ab omnibus cuiuscunque status, gradus, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae sint, dici, nominari, haberi et reputari volumus, et iubemus, ferre ac gestare iisque in aevum uti, frui et gaudere possitis ac valeatis, Haeredesque et Posterī Vestri utriusque sexus universi valeant, atque possint. Imo Nobilitamus, annumeramus, cooptamus, et adscribimus, damus item, et conferimus, annuimusque et decernimus harum Nostrarum Maioris et Aulici Sigilli Nostri impen-

dentis munimine roboratarum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die trigesima Mensis Iulii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo quinquagesimo tertio, Regnorum vero Nostrorum decimo tertio.

Maria Theresia m. pr.

Comes Ladislaus Gyulaffy L. B. de Rátóth. m. pr.

Iosesphus Kozma de K. Szent-Lélek. m. pr.¹⁾

A nemes Novák család czímere tehát a következő: a vágott pajzs felső vörös mezejében arany keresztről függő s egyensúlyban álló ezüst mérleg diszlik; az alsó kék mezőben pedig zöld hármashalmon ágaskodó és jobbra néző fehér galamb csőrében zöld galyat tart. Sisakdisz a címerképpel azonos, csőrében zöld galyat tartó, fehér galamb. A foszladékok színe határozottan nincs adva.²⁾

Novák Kámill gyulai kir. törvényszéki elnök érdemei a nemes Novák család által a képviselt ágát 1887. október 15-én a »szentmiklósi« előnév használatához is juttatták.

Országos Széchényi Könyvtár

Patrubán család.

E magyar-örmény nemes család címerszerzője Patrubán Márton Márk, erzsébetvárosi tanácsos volt, kit Mária Terézia királynő Bécsben 1758. december 12-én kelt címerlevelével a hazai kereskedelem előmozdítása körül szerzett bokros érdemeinek megjutalmazására és az épen akkor dúló hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárba önkényt beszolgáltató nagyobb pénzösszeg hálás viszonzásául összes hozzátartozóival: nejé-

¹⁾ Aradmegye 1834-ik évi közgyűlési jegyzőkönyvének 289. száma alatt található másolatából.

²⁾ Míg Nagy I. i. m. e családot címerével együtt mellőzi, addig Siebmacher I. i. m. IV. köt. 456. l. a címerleírások kívül túlbuzgóságában még a foszladékok színéről is (jobbról: kén-arany. balról: vörös-ezüst) regél.

vel, Verzár Margittal és ettől született fiaival u. m. Lukácssal, Istvánnal, az erdélyi udvari kancellaria hivatalnokával, — Antallal, a római „de propaganda fide”-ről nevezett papnevelő intézet növendékével — és Mártonnal, nem különben Mária és Anna leányaival, végül valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival együtt, nemesi rangra emelt. Az említett, erre vonatkozó címerlevél így hangzik :

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum Nos in exercendis Liberalitatis et Munificentiae operibus eorum potissimum habere rationem soleamus, qui studiis non sibi tantum proficuis, verum Publico etiam promovendo commodo utilibus operam dare atque ita sobrie vigilando, et honeste agendo, quibus mediis ipsa quoque Fidelitas declarari, sustinerique amat, de Nobis benemereri consuevissent, ideo cum ad nonnullorum Fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus servitiis Martini Marci Patruban, oppidi nostri in Transylvania Elisabethopolitani Senatoris, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, qua negotiationi cum emolumento vectigalium nostrorum insisterendo, qua ad publicas necessitates, pro statu et facultate sua concurrendo, tum signanter in modernis gravioribus circumstantiis ad aerarii Nostri rationes certam aeris parati summam exhibuisse, et impendisse perhibetur, et qualia ipsum imo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum Benigne confidimus, eundem Martinum Marcum Patruban et coniugem eius Margaretham Verzár, ac filium Lucam, coniugemque huius Catharinam Issekutz, et filios Iosephum, Gregorium ac Martinum, filiasque Mariam et Annam; item Stephanum apud Cancellariam Nostram Regiam Transylvanico-Aulicam in quintum annum Accessistam ab industria, capacitate, studioque benemerendi commendatum, nec non Antonium, Romae in Collegio Urbano de Propaganda Fide in praesens Alumnum et Martinum, filiasque Mariam

et Annam, iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros Liberos, eorumque Haeredes et Posteris utriusque sexus universos de supremæ Potestatis Nostræ Regiæ et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo, in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus adnumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Prærogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariæ aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteris eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostræ erga eundem Martinum Marcum Patruban, præfatosque ipsius declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectæ Nobilitatis testimonium hæc Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum scilicet militare erectum coelestini coloris, cui superinductus est Balteus dextro-

Patrubán cs. czímere.

diagonalis argenteus, inscriptis tribus ordine volantibus alaudis, naturaliter effigiatis, comitatus ad dextram seu inferiorem scuti partem Grue pariter naturalis coloris super solo prasino pedum sinistro consistente, dextro vero in signum vigilantiae prehensum unguiculis lapidem in altum tenente et rostro ectypon salutis humanæ aureum gestante; ad sinistram seu superiorem scuti partem autem quatuor nummis Byzantinis in rhombi formam locatis. Scuto superincumbit Galea tornearia

clathrata, seu aperta, situ pro more obliquo Nobilibus propria, Regio diademate duas explicatas alas caeruleas, quarum singulae duo nummi scutarii impressi visuntur, proferente ornata, Laciniis dextrorsum aureis et caeruleis, sinistrorsum vero argenteis et pariter caeruleis, a cono Galeae in scuti latera decore fluitantibus, prout haec omnia in capite seu principio Praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem, Martino Marco Patruban, praefatisque eius Gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum ac indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, Iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus et Nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulacis, annulis, vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerac et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint, immo nobilitamus, damus et conferimus Harum Nostrarum ma-

ioris et authentici sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die duodecima Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo Octavo, Regnorum vero Nostrorum Decimo Nono.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Adalbertus Somlyai de Csik-Somlyó m. pr.¹⁾

A nemes Patrubán család czímere tehát a következő: A jobb és egymás után repülő három pacsirtával meg-
rakott ezüst harántgerenda által két részre osztott kék
címerpajzs jobb alsó felében zöld talajon bal lábán álló,
jobbra fordult, természetes színű daru csőrében arany
keresztet, felemelt jobb lábának karmaival pedig követ
tart; a pajzs bal felső felében négy (1, 2, 1) kelet-római
arany érem diszlik. Sisakdisz: két nyílt, két-két egymás
fölött álló arany éremmel meg-
rakott, kék szárny. Fosz-
ladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Pattantyus család.

E magyar-örmény nemes családnak, melynek szü-
löttjei ma részint e néven, részint Ábrahám vezetéknév
alatt ismeretesek, ¹⁾ címerszerzője danczkai Pattan-

¹⁾ Az erzsébetvárosi Patrubán család birtokában levő hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I., ki a címeradományozás évét tévesen teszi 1759-re és a jobb ezüst harántgerendában előforduló három pacsirtát »vadgalamb vagy vércsék«-nek nézi, i. m. IX. köt. 156. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 485. l. szintén foglalkoz-
koznak a Patrubán családdal és közlik címerét, mely, minthogy
egyik címerképében a család román eredetű nevére (románul pa-
tru = négy, banu = érem, pénz; tehát Patrubán = négy pénz)
is vonatkozással van, az u. n. »beszélő címerek« egyike.

¹⁾ Az Ábrahám nevet, mely a szamosújvári tanácsnak
1835. május 19-én 470. sz. alatt kiállított bizonyítványa értelmé-
ben, különben is a Pattantyus család örmény vezetékeve volt,
először a címerszerző Pattantyus Jakab két unokája: Ábrahám
Emanuel és Arisztaces használják.

tyus Jakab, Fogaras várának pattantyusa volt, kit hasonnevű fiával és összes törvényes fiutódaival együtt, hasznos és hű szolgálatainak elismerésül Apafi Mihály erdélyi fejedelem Gyulafehérvárt 1680. december 13-án kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímerlevél így hangzik:

Nos Michael Apaſi, Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes: memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis; quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Dominorum consiliariorum Nostrorum, signanter vero Spectabilis ac Generosi Gregorii de Bethlen, Consilarii Nostri intimi, sedis Siculicalis Udvarhely, ac arcis Nostrae Fogaras, Districtusque eiusdem Capitanei utrobique supremi, et fidelis Nobis sincere dilecti singularem Nobis propterea factam intercessionem, tum vero attentis, et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis strenui Jacobi Pattantius de Danczka, quae ipse in omnibus rebus et negotiis fidei et industriae ipsius concreditis, fideliter exhibuit et impendit ac in posterum etiam pari fidelitate exhibiturum, et impensurum se pollicetur, Eundemque igitur Jacobum Pattantius Tormentorum et quarumdam Bombardarum in arce Nostra Fogaras et comitatu Albensi Transylvaniae existente habitatum Eiculatorum, ac per eum Jacobum similiter Pattantius filium, ex speciali gratia et potestatis Nostrae principalis plenitudine, e statu et conditione, in qua nati sunt, et hactenus exstiterunt, eximendos ac in coetum, et numerum verorum, natorum, indubitatorum, insignitorumque regni Nostri Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum nobilium annumerandos, aggregandos, et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus, acceptamus, et adscribimus praesentium per vigorem decernentes expresse, ut a modo deinceps successivis semper temporibus idem Jacobus Pattantius, ac per eum Jacobus similiter Pattantius, filius suus iam natus, haeredesque et posteritates ipsorum masculini sexus universae pro veris, natis et indubitatis nobilibus habeantur et reputentur. In signum autem huiusmodi verae et perfectae nobilitatis eorum haec arma seu

nobilitatis insignia: Scutum videlicet triangulare rubri coloris, in cuius campo sive area homo quidam integer coerulea veste, rubro quidem pileo et pallidis coturnis indutus fortiter stare, dextra baculum eiactorium a dimidio ad finem usque zona ardenti circumseptum, sinistra vero manibus gladium nudum sursum porrectum tenere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt, et exornant; prout haec omnia in capite sive principio praesentium litterarum docta manu et arte pictoris clarius expressa et depicta esse cernuntur, animo deliberato, et ex certa scientia liberalitateque Nostra principali praefato Jacobo Pattantius, ac per eum Jacobo similiter Pattantius filio suo iam nato, haeredibusque et posteritatibus ipsorum masculini sexus universis gratiose dedimus, donavimus, et contulimus, annuentes et concedentes, ut ipsi praescripta arma sive Nobilitatis insignia more aliorum verorum, natorum et insignitorum Nobilium armis utentium ubivis in proeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, nec non sigillis, vexillis, cortinis, velis, aulaeis, annulis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, et sincerae Nobilitatis titulo, quo eos ab universis, et singulis, cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis et praeeminentiae homines existant, insignitos dici, teneri, nominari, et reputari volumus ferre et gestare, omnibusque et singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus ac praerogativis, quibus caeteri veri, nati, et indubitati praedicti regni Nostri Transylvaniae, partiumque Hungariae nobiles, et milita-

Pattantius cs. czimere.

res homines quomodocunque de iure, et ab antiqua consuetudine utuntur, fruuntur, et gaudent, perpetuo uti, frui et gaudere valeant, atque possint. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes litteras Nosttras pendentis et authentici sigilli Nostri munimine robotratas memorato Jacobo Pattantyus, ac per eum Jacobo similiter Pattantyus, filio suo iam nato, haeredibusque et posteritatibus ipsorum masculini sexus universis clementer gratiose dandas duximus et concedendas. Datum in civitate Nostra Alba-Julia, die decima tertia mensis Decembris, anno Domini millesimo, sexcentesimo octuagesimo.

Michael Apafi m. pr. Franciscus Lugasi secretarius m. pr.¹⁾

E nemes család címere tehát a következő: A pajzs vörös mezejében zöld talajon szemközt álló kék mezbe öltözött, vörös kalpagu²⁾ vitéz leeresztett jobbában égő kanoczczal ellátott pattantyut tart, felemelt baljában pedig kivont görbe kardot villogtat. Sisakdísz: csak az azt fődő arany levélkorona. Foszladékok színe határozattan nincs adva.²⁾

A Pattantyus családnak Apafi Mihály erdélyi fejedelem által adományozott ezen nemeslevelét megerősítette V. Ferdinánd király is 1846. év január 16-án.

Placsintár család.

Szülő és magzatok magasztos érdemei egyaránt közreműködtek abban, hogy a fejedelmi kegy a tekintélyes Placsintár család felé is, mely a honi örménység között kezdettől fogva kiváló vezérszerepet játszott, forduljon s így e család egyik első szemét alkossa azon ma már hosszú lánczolatnak, melyet a magyar-örmény ne-

¹⁾ A Gábrus Zakhar hátrahagyott iratai között levő hiteles másolatból.

²⁾ E családdal és címerével Nagy I. i. m. nem foglalkozik; Siebmacher I. i. m. (IV. 485.) pedig csak azt jegyzi meg: »Es domicilirt ein gleichnamiges Geschlecht noch gegenwärtig in Siebenbürgen.«

mes családok diszes neve alatt ismerünk. Placsintár János-nak, a dicső atyának, — ki kevéssel az örményeknek e hazába 1672-ben történt beköltözése után már, mit sem törődve saját életének veszélyeztetésével s kislelkűen nem aggódva hon hagyott kiskorú gyermekei miatt, Bécsnek falai alatt 1683-ban az ostromló törökökkel szemben hősiességének oly fényes tanújelét adta, — nyomdokaiba lépett két fia, Placsintár Lukács és Bogdán, szamosújvári tanácsosok voltak azok, kiket III. Károly király Bécsben 1737. augusztus 23-án kelt címerlevelével részint atyjuk említett vitézségének megjutalmazására, részint saját érdemeik hálás elismerésül is, nemesi rangra emelt. Említett két címerszerző fivér ugyanis ép úgy, mint egykor atyjuk Bécs alatt, Besztercze vidékén küzdött vitézül a lázadók ellen; egyikük pedig, Lukács, a Peró János-féle 1735-ik évi békésmegyei felkelésről Hankót, az aradi várparancsnokat nemcsak értesítette és annak a szolgálai által foglyul ejtett két felkelőt átszolgáltatta, hanem a kiküldött katonaságot a felkelők kinyomozására is vezette és a felkelés elnyomásában nem kis tevékenységet fejtett ki. III. Károly ez alkalommal a két címerszerző fivéren kívül a hazai nemesek sorába iktatta mindkettő összes hozzátartozóit is u. m. Placsintár Lukács hitestársát, Jakobovits Rózát; Jakab, Lázár, János és András fiait, Mária és Anna leányait; Placsintár Bogdán feleségét, Mëndrul Máriát, Dávid, Joákim és Kristóf fiait, Anna és Kata leányait, nem különben mindkét címerszerző valamennyi törvényes utódját és ivadékát. A két Placsintár fivér és hozzátartozóik részére Bécsben 1737. augusztus 23-án kelt címerlevelével így hangzik:

Nos Carolus Sextus, Dei Gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum inter Excellentes Regnandi Virtutes, quibus ad amplianda decoris, et dilatanda felicitatis Regnorum pomeria Principes niti consueverunt, haud immerito laudetur munifica eorum erga Cives de se, et Patria benemeritos effusa Benignitas, utpote cuius adminiculo

iam inde ab antiquis temporibus adusque praesentem Saeculorum periodum, non modo conservata, sed et summum roboris et splendoris attigisse fastigium conspiciuntur Regna, et qua singulorum animi ad eorum, quos benefactis palmam gloriae iam meruisse intuentur. vestigia certatim imitanda, et praeclara quaevis facinora tanto audentius edenda, altero quasi stimulo excitantur; Nos etiam laudabilia Maiorum Nostrorum exempla sequentes haud postremam in eo Nostram collocamus curam, ut subditi Nostri de Fide et meritis Nobis commendati benigna liberalitatis, et munifica Affectus Nostri dispensatione dignam se benefactorum remunerationem recepisse gratulentur; Ideoque cum ad demissam nonnullorum Fidelium Nostrorum intercessionem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis, et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis tam propriis Lucae et Deodati, vulgo Bogdan Placsintár, Fratrum Germanorum Oppidi Nostri in haereditario Nobis Transylvaniae Principatu Armenopolis Primariorum Civium, et Senatorum, quam vero Genitoris ipsorum Ioannis quodam Placsintár, quae ipsi Nobis, ac Augustae Domui Nostrae cum alias pro diversis occasionibus gnaviter exhibuerunt, tum signanter memoratum Joannem Placsintár obsidente ultimo Archi-Ducalem hanc Nostram Civitatem Viennam Barbaro, sub huius moenibus Fidelitatis suae testimonium vitae ipsius dispendio exarasse, relictis tenera in aetate praefatis Luca et Deodato Filiis, hos vero postquam Domicilium in Transylvania fixissent, aliquo tempore cum Militia Nostra in Libera Regiaque ibidem Civitate Nostra Bistritziensi adversum Rebelles non sine vitae periculo, absque omni stipendio militasse, et denique alterum horum Lucam, dum ante biennium in Regno Nostro Hungariae Comitatu Békésiensi Militia Nostra extero Bello plerumque distenta a quibusdam seditiosis Tumultus nefarie excitatus fuisset, duos illorum sua et famulorum opera captos, ad Fidelem Nostrum Praesidii, et Confiniorum Aradiensium tum Commendantem Generalem, Vigiliarum Praefectum ab Hankó detulisse, atque adeo perniciosum istum motum opportune denunciassse, Militiaeque Nostrae contra eosdem seditiosos expeditae non

solum Comitem, sed et viae Ductorem, imo recessum tegendis Tumultuantibus institutorum solertem Indagatorem in ipso etiam conflictu, ubi seditiosi profligati sunt alacriter pugnandum et voce, et manu adfuisse, Fidelemque se, ac utilem tam in significando tempestive, quam sopiendo provide illo Tumultu exhibuisse, Nobis demisse expositum, et Testimonialibus respective congruis comprobatum est, ac in posterum etiam dictos Lucam et Deodatum Placsintár utilia Nobis, Augustaeque Domui Nostrae, ut et Patriae suae exhibituros, et impensuros servitia, suaeque Fidelitatis quibusvis in casibus luculenta edituros specimina, benigne confidimus: Eisdem igitur Lucam et Deodatum, vulgo Bogdanum Placsintár, Eorumque Coniuges, illius quidem Rosam Jacobovits, nec non Filios Jacobum, Lazarum, Joannem et Andream, Filiasque Mariam et Annam; huius vero Mariam Mèndrul, ut et filios Davidem, Joachimum et Christophorum, Filias item Annam et Catharinam, hosce iam natos, ac in posterum nascituros Liberos, Haeredesque et Posteriores utriusque Sexus universos ex Gratia Speciali, deque Supremae Potestatis Nostrae Caesareo, ac Regio-Principalis plenitudine, e statu in quo nati sunt civico eximentes, in coetum et numerum verorum, et indubitatorum Haereditarii Nobis Transylvaniae Principatus, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, et adscribendos, Annuentes et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concendentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus caeteri veri, et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, lure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui, et gaudere possint, ac valeant eorundemque praescripti Haeredes et Posteriores utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga Eisdem exhibitae Gratiae, et Clementiae, ac Libe-

ralitatis Testimonium, veraeque ac indubitatae Nobilitatis Signum haec Arma seu Nobilitatis Insignia : Scutum videlicet Militare erectum flavi coloris, cuius fundum cespes viridis occupat, in cuius campo, seu area vir quidam coeruleo caetera Hungarico indutus amictu, caput vero rubro tectus pileo, ac Equo albi coloris ad dextram scuti oram currenti insidens, dextra minacem evaginatum stringere, sinistra vero manuum froeni habenas moderari conspicitur; supra scutum Galea militaris clausa, et craticulata est posita, quam contegit Diadema Regium gemmis atque unionibus decenter ornatum, cuius

Placsintár cs. czimere.

apici brachium humanum ab humeris resectum nudatum, pariter minacem Turcico capiti infixum tenens, cubito-tenus inniti cernitur; a summitate vero, seu cono Galeae laciniae, sive lemnisci diversi coloris defluentes, marginem scuti ex utraque parte ambiunt, et exornant, prout haec omnia in principio seu capite praesentium Litterarum Nostrarum Pictoris arte, et industria genuinis suis coloribus illustrata, ac ob oculis intuentium posita lucidius conspiciuntur, lisdem Lucae, et Deodato, seu Bogdano Placsintár, Eorumque Coniugibus, illius quidem Rosae Jacobovits, nec non Filiis Jacobo, Lazaro, Joanni et Andreae, Filiabusque Mariae et Annae; huius vero Mariae Mëndrul, ut et Filiis Davidi, Joachimo et Christophoro, Filiabus item Annae et Catharinae, hisce iam natis ac in posterum nascituris Liberis, Haeredibusque et Posteris, utriusque Sexus universis Gratiose danda duximus et conferenda, Decernentes, et ex certa Nostra Scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, et indubitatorum dicti Principatus Nostri Transylvaniae, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, et Provinciarum Nostrarum Haere-

ditariarum Nobilium, sub iisdem Juribus, Praerogativis, et Immunitatibus, quibus Ipsi natura, Iure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulacis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus, et Sepulchris, generaliter in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis Titulo, quo Eos ab omnibus cuiuscunque Status, Gradus, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque, ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui, et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem praescripti, utriusque sexus universi valeant, atque possint. Immo nobilitamus, damus, et conferimus praesentium Maioris et Aulici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore, et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Tertia Mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Trigesimo Septimo, Regnorum vero Nostrorum Romani Vigesimo Sexto, Hispanici Trigesimo Tertio, Hungarici et Bohemici autem Vigesimo Septimo.

Carolus m. pr.

B. Joannes Jos. Bornemisza de Kászon m. pr.
Josephus Kozma m. pr.¹⁾

A nemes Placcsintár család címere tehát a következő: A pajzs arany (sárga) mezejében zöld talajon, fehér lovon, kék mezbe öltözött, vöröskalpagos, jobbra vágató magyar vitéz jobbában kivont görbe kardját villogtatja, míg baljával a kantárt tartja. Sisakdísz: koronán könyöklő meztelen jobb kar aranymarkolatu görbe kardját, melynek hegyére egy levágott törökfő van tűzve, villogtatja. A foszladékok színe határozatlan nincs adva.²⁾

¹⁾ Aradmegye 1845-ik évi közgyűlési jegyzőkönyvének 1840. száma alatt levő hiteles másolatból.

²⁾ Nagy I., ki azonban a címeradományozás keltét tévesen adja, i. m. IX. köt. 310. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 506. l. szintén közlik e címer leírását.

Rácz család.

E magyar-örmény nemes család czímerszerzője Rácz Jakab, szamosújvári örmény kereskedő volt, kit Mária Terézia királynő Bécsben 1762. július 26-án a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeinek megjutalmazására és az épen akkor folyamatban levő hétéves háború költségeinek fedezésére a kincstárnak részéről önkényt felajánlott pénzösszeg hálás clismeréseül, hozzátartozóival u. m. hitestársával, Mojzes Katával, nem különben Joakim és János fiaival, Anna, Mária és Borbála Juliánna leányaival s valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt a hazai nemesek diszes sorába ígtatott. Az erről szóló czímerlevél így hangzik.

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum ingenita Nobis munificentia fovendis ornamdisque subditis nostris nullo tempore non adesse consuevisset, ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Majestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Iacobi Rácz, Quaestoris Armeni et Civis Oppidi nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo et signanter quidem in moderni belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualive ipsum immo et maiora deinceps quoque exhibiturum et impensurum esse Benigne confidimus, eundem Iacobum Rácz, consortemque eius Catharinam Mojzes, ac filios Ioachimum et Ioannem, filiasque Annam, Mariam et Barbaram Iuliannam iam natos et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros, eorumque haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis Plenitudine Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubita-

torum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere possint ac valeant. In cuius quidem Nostrae erga eundem Iacobum Rácz, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum argenteum, in quo nigri equi caput cum suo collo sparsis iubis, ore hiantem et lingua rubicunda exerta praesentatur, adhaerente capite Scutario rubeo, in cuius medietate visitur aurea Rosa pentaphylla, Lilio argenteo a Lateribus comitata. Ipsi scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria emergentibus duobus Bubali cornibus horizontaliter bipartitis: dextro superius aureo, inferius minio, sinistro vero

Rácz cs. czimere.

inferius argenteo et superius atro colore distinctis. Phaleris dextrorsum aureis et coccineis, sinistrorsum vero argenteis et atris a summitate seu Cono Galeae in Scuti latera venuste decurrentibus; Prout haec omnia in capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Iacobus Rácz, praefatisque ipsius gra-

tiose danda duximus et conferenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepuchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincere et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Sexta Mensis Iulii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Secundo. Regnorum vero Nostrorum Vigesimo Secundo.

Maria Theresia m. p. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
I. Georgius Vest. m. pr.¹⁾

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

A nemes Rácz család e czimerlevél alapján tehát a következő nemesi czímet használja: a vízszintesen egyenetlenül osztott pajzs alsó nagyobbik ezüst mezejében nyakastul levágott, kiöltött vörös nyelvű, lebegő sörényű, jobbra néző, fekete löfej látható; a felső keskenyebb vörös mezőben (pajzsfőben) pedig két ezüst lilium között ötszirmu aranyrózsa diszlik. Sisakdisz: két bivalyszarv, melyek közül a jobb arany-vörös, a bal pedig fekete-ezüst. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról fekete-ezüst.¹⁾

Simay család.

Ezen magyar-örmény nemes családot, mely kiváló magzatainak elévülhetlen érdemei révén a betelepült örmenység között, a magyarhoni épugy mint az erdélyi részekben, kezdettől fogva vezérszerepet játszott, egy év alatt kétszer érte azon nagy kitüntetés, hogy egy-egy ágát a fejedelmi kegy a hazai nemesek diszes sorába juttatta. Simay Lukács, szamosujvári örmény kereskedő volt az első, kit nejével, Hankovics Máriával, fiával Mártonnal és ennek nejével, Gáspár Katával; fivérével Salamonnal, ennek nejével, Pászákász Ripszimével és Miklós fiával, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt, részint a hazai kereskedelem előmozdítása körül szerzett érdemeinek megjutalmazására, részint az épen akkor dúló hétéves háboru költségeinek fedezésére nagylelkűen felajánlott pénzadományának mintegy viszonzásaul Mária Terézia királynő Bécsben 1760 május 26-án kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. Kegyes figyelmére méltatta a dicső királynő ez alkalommal azon különös körülményt is, hogy czimerszerző ősei voltak azok, kik vallásos érzülettől áthatva és annak sugallatát követve mind a maguk, mind hitsorsosaik lelki vigaszára

¹⁾ Nagy I., ki a sisakdiszt képező két bivalyszarvat, miként ezt ő már a Gáspár és Issekutz családok czimcrenék leírásánál is tette, elefánt orrmányoknak nézi, i. m. IX. köt. 659. l., nem küben Siebmacher l. i. m. IV. köt. 537. l. szintén közlik e czímet.

saját költségükön Szamosujvárt nemcsak díszes kőtemplomot építtettek, hanem azt javadalommal dúsan el is látták.¹⁾ — Ugyanazon 1760. október 7-én pedig hasonló érdemek elismeréseül Mária Terézia királynő Bécsben kelt czímerlevelével néhai Simay Gergely szamosujvári örmény kereskedő négy fiának: Simay Tódor, Márton, Izsák és Salamonnak, ugyanottani kereskedőknek, özvegy édes anyjuknak, szül. Frankul Katalinnak és törvényes utódaiknak adományozott nemességét.

A Simay Lukács és hozzátartozói részére Bécsben 1760. május 26-án kiállított czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum proprium Nobis esset et remunerari eos, qui opus dignum praemio praestitissent, et eorum fovere conatus liberalitate, quibus benemerendi adesset voluntas; ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestat!, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Luc a e Simai, quaestoris Armeni et oppidi Nostri in Trassylvania Armenopolitani civis, quae idem Nobis, Augustaeque domui Nostrae, cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum signanter in vectigalium Nostorum per negotiationem augendis emolumentis, et praesertim in modernis belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationes una cum germano suo fratre, Salomone Simai, aequae negotiatore et inhabitatore praefati oppidi, certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur, qualia ipsum, immo et maiora in

¹⁾ Ezen templom alatt a Simay Salamon, szamosujvári örmény polgár költségén 1723-ban épült s az építkező keresztnévéről mai napig is Salamon-nak nevezett örmény templom értendő, mely a hivek nagy számának befogadására alkalmasabb főtéri nagytemplom elkészültéig egyszersmind évtizedekes keresztl plébánia-templom is volt. A szentélyében levő és az alapítót hozzátartozóival együtt ábrázoló freskóképek megtekintésre méltók. Ujabb időben élénk mozgalom indult meg a legrégebb örmény templom stilszerű restaurálására.

posterum quoque alacriter exhibiturum et impensurum confidimus, eundem *Lucam Simai*, Nobis ex eo etiam, quod praedecessores ipsius in memorato oppido religionis impulsu zelo templum e lapidibus exstruendum propriis curassent impendiis. dotassentque, commendatum, et conjugem eius, *Mariam Hankovits*, filiumque *Mart!num*, una cum consorte *Catharina Gáspár*, iam natum et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros liberos, horumque haeredes et posteros utriusque sexus universos, ac per eum antelatum fratrem ipsius germanum, *Salomonem Simai*, consortemque huius *Herebsimam Paszakas*, ac filium *Nicolaum* iam natum et deinceps quoque e legitimo thoro nascituros liberos, horumque haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae regiae et principalis plenitudine, gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transsylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, privilegiis, et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transsylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterum eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem *Lucam Simai*, praefatosque ipsius declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae nobilitatis testimonium haec arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum horizontaliter bipartitum, superiore sui parte coccineum, in quo duae candidae columbae ad mutuum obtutum conversae (singula ramum olivae aureum

Sinay cs. czimere.

latera scuti large defluentibus, illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Lucae Simai, ac per eum dicto ipsius fratri Salomoni Simai, praefatisque eorundem haeredibusque ac posteris utriusque sexus universis gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis,

tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterī eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die vigesima sexta mensis Maii, anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. p. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Simay Tódor, Márton, Izsák és Salamon fivére, nem különben családtagjaik részére ugyan-csak Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevél pedig így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum proprium Nobis esset et remunerari eos, qui opus dignum praemio praestitissent, et eorum fovere conatus liberalitate, quibus benemerendi adesset voluntas; ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Theodori, Martini, Isaaci et Salomonis Simai, filiorum quondam Gregorii Simai, quaestorum Armenorum et oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani civium, quae iidem Nobis Augustaeque domui Nostrae, cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, signanter autem in moderni belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

praestando exhibuisse et impendisse perbibentur, qualiave ipsos, immo et maiora deinceps quoque exhibituros et impensuros benigne confidimus, eosdem Theodorum, Martinum, Isaacum et Salomonem Simai, eorumque iam natos et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros haeredes et posteros utriusque sexus universos, ac per eos matrem quoque ipsorum, Catharinam Frankul, Gregorii quondam Simai relictam viduam, de potestatis Nostrae regiae et principalis plenitudine, gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, privilegiis, et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterii eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Theodorum, Martinum, Isaacum et Salomonem Simai, praefatosque eorum declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae nobilitatis testimonium haec arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum horizontaliter bipartitum, superiore sui parte coccineum, in quo duae candidae columbae ad mutuum obtutum conversae (singula ramum olivae aureum rostro tenente) stare visuntur; in inferiore coerulei coloris area templum aequè candidum cum adsita turri pinnata, per quam aditus ad templum aureis tegulis tectum et in pinna cruce patula aurea condecoratum cernitur. Scuto superincumbit galea tornearia clathrata, seu aperta, situ pro more ad dextram obliquo nobilibus pro-

pria, iugo alarum aquilinarum expansarum nigro fastigiata; laciniis dextrorsum aureis et coccineis, sinistrorsum vero argenteis et coeruleis, a summitate galeae in latera scuti large defluentibus, illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Theodoro, Martino, Isaaco et Salomoni Simai, praefatisque eorum, gratiose danda duximus et conferenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterius eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Immo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici sigilli Nostri independentis munimine roboratarum vigore et testimonio

Litterarum mediante. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die septima mensis Octobris, anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Simay család czímere a közlött két címerlevél alapján tehát a következő: A vágott pajzs felső vörös mezejében két, egymással szembe néző fehér galamb csőrében arany olajágot tart; az alsó kék mezőben pedig arany cseréppel fődött, szentélye fölött arany kereszttel ékeskedő, tornyos, fehér kőtemplom látható. Sisakdisz: két nyílt fekete sas-szárny. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Szarukán család.

E magyar-örmény nemes család czímerszerzői Szarukán Dávid, János, Márton és Lukács, szamosújvári örmény kereskedők voltak, kiket Mária Terézia királynő Laxenburgban 1760. június 24-én kelt címerlevelével részint a hazai áru — épugy, mint marhakereskedelem előmozdítása körül kifejtett érdemeik megjutalmazására, részint az épen akkor dúló hétéves háború költségeinek fedezésére a hadi kincstárnak önkényt felajánlott nagyobb pénzsegélyük hálás elismeréseül nemesi rangra emelt. A dicső királynő ez alkalommal a négy czímerszerzőn kívül a fejedelmi kegy részeséivé tette nevezettek összes hozzátartozóit is, u. m. Szarukán Dávid hitvesét, Zachariás Máriát, László, Kristóf és János fiait, Anna, Mánuság, Chászcháthun,³⁾ Teréz és Czeczil leányait; Szarukán János nejét, Zárogevic Gertrudot és Anna leányát; Szarukán Márton nejét, Lukács Máriát,

¹⁾ Ar országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. i. m. X. köt. 186. l. és Siebmacher I. i. IV. köt. 580. l. szintén közlik e czímet; az alsó mezőben előforduló templom arany cserepei helyett azonban mindketten vörös fedélről regélnek.

³⁾ Ezen örmény női keresztnévet már fentebb tárgyaltuk.

Gergely és Jakab fiait, Mária, Anna, Kata és Teréz leányait; Szarukán Lukács feleségét, Jakabfy Annát, Antal Miklós és Kajetán fiait, Czeczil leányát s mindnégy czímer-szerző valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékát. Az erre vonatkozó czímerlevél szövege így hangzik:

Mos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum perspectum Nobis esset Liberalitate et Munitentia, quam Principes ornandis impendunt subditis, non iucundam modo, sed perpetuam quoque reddi Imperii memoriam; ideo cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum demissam Nobis propterea factam commendationem, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Davidis, Joannis, Martini et Lucae Szarukán, Civium et Quaestorum oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum exigentia, tum vero mercaturam quaestumque pecuarium cum emolumento vectigalium Nostrorum exercendo, signanter autem in moderni belli, quod gerimus, circumstantiis ad aerarii Nostri rationes certam aeris parati summam offereundo et praestando exhibuisse ac impendisse perhibentur, qualia ipsos et deinceps, imo maiora quoque exhibituros et impensuros esse benigne confidimus, eosdem Davidem, et coniugem eius, Mariam Zachariás, filiosque Ladislaum cum huius consorte Mánuság Csomák et filio Davide, Christophorum et Ioannem, ac filias Annam, Theodori Lázár Consortem, Mánuság, Ioannis András relictam viduam, Csischátun, Theresiam et Ceciliam; item Ioannem et coniugem eius Gertrudem Zarogevics, filiamque Annam; nec non Martinum et coniugem eius Mariam Lukács filiosque Gregorium et Iacobum, et filias Mariam, Christophori Karácson coniugem, Annam, Catharinam et Theresiam; Lucam denique Szarukán et eius coniugem, Annam Jakabfy, filiosque Antonium, Nicolaum et Caietanum, ac filiam Ceciliam, iam natos et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros liberos, eorumque haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae regiae et prin-

cipalis plenitudine, gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum haereditariarum nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et posterius eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Davidem, Ioannem, Martinum et Lucam Szarukán, praefatosque eorum declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum transverse sectum, superiore sui parte argenteum emergente Leone rubro, qui pedum anteriorum falculis prehensam caudam pavonis complicitam sustentat, decoratum; inferiorem coeruleam partem ornat crux aurea per coronam Regiam auro pariter et gemmis conspicuam transmissa. Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria Regio Diademate caudam pavonis scutariae similem proferente redimita; Laciniis seu phaleris hinc argenteis et coccineis, illinc vero aureis et coeruleis a summitate galeae ad utrumque scuti latus semet diffundentibus, illudque ipsum decenter

Szarukán cs. czimere.

ac venuste exornantibus; prout haec omnia in capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, iisdem Davidi, Ioanni, Martino et Lucae Szarukán, praefatisque eorum gratiose danda duximus et concedenda, decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, praerogativis immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi ac reputari volumus mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et posterii eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint; imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in castro Nostro Laxenburg, die vigesima quarta mensis Iunii,

anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo,
Regnorum vero Nostrorum vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Adalbertus Somlyai m. pr.¹⁾

A nemes Szarukán család czímere tehát a következő: A vágott pajzs felső ezüst mezejében a vágóvonalból kinövő jobb vörös oroszlán természetes színű pávafarkot tart; az alsó kék mezőben pedig arany levélkorona közepére tűzött arany kereszt tündöklök. Sisakdísz: a címerképpel azonos, arany koronán nyugvó pávafark. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-arany.²⁾

~~~~~

Szentpéteri család.

E magyar-örmény nemes család czímerszerzője Szentpéteri Kristóf, erzsébetvárosi örmény kereskedő volt, kit Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt címerlevelével részint a hazai kereskedelem előmozdítása körül szerzett érdemeinek megjutalmazására, részint az épen akkor dúló hétéves háboru költségeinek fedezésére a hadi kincstárnak nemeslelkűen felajánlott pénzsegélye hálás elismeréseül összes hozzátartozóival u. m. hitestársával, Kopasz Sárával, János, Antal, Péter, Szálvátor, Domonkos és István fiaival, Anna és Kata leányaival, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt a hazai nemesek díszes sorába iktatott. E címerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum Munificentiae fructus ita praesenti aetati sua se commendent dulcitudine, ut ad Posterorum quoque delectandam memoriam iucunda quadam vi praediti esse dignoscantur, ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostro-

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. i. m. X. köt. 495. l., Siebmacher I. i. m. IV. köt. 617. l. szintén közlik e címernek leírását; mindketten azonban pávafark helyett csak öt pávatollról beszélnek; utóbbi ezen felül még a foszladékok színét (vörös-ezüst, kék-ezüst) is tévesen adja.

rum demissam commendationem Nostrae propterea factam
Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et
fidelibus servitiis Christophori Szentpéteri, Civis
et Quaestoris Oppidi Nostri in Transylvania Elisabetho-
politani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae
cum alias pro temporum, et occasionum varietate, tum
vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum
insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circum-
stantiis ad Aerarium Nostrum certam pecuniae summam
offerendo et praestando exhibuisse et impendisse perhibetur,
Eundem Christophorum Szentpéteri Coniugemque eius Saram Kopasz et filios Ioannem et eius
coniugem Apolloniam Csiki, filiosque Christophorum,
Davidem et Petrum, ac filias Mariam, et Annam, ex
priore sua consorte Eva Csiki; Antonium, Coniugemque
eius Annam Issekutz, et filiam Saram; Petrum, eiusque
Coniugem, Veronicam Márton; Salvatorem, Dominicum,
Stephanum, ac filias Annam et Catharinam, iam natos
et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro
nascituros, Haeredesque et posteros eorundem utriusque
sexus universos, de supremae Potestatis Nostrae Regiae
et Principalis plenitudine, Gratiacque speciali e statu et
conditione ignobili clementer eximendo, in Coetum et
Numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus
Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum,
nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum,
Ditionum et Provinciarum Nostrarum Haereditiarum
Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscri-
bendos, annuentes et ex certa Scientia Nostra, animoque
deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futu-
ris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis,
Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque,
quibus caeteri, veri et indubitati dicti Principatus Nostri
Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec
non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum,
Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum
Nobiles Natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et
gaudent, uti, frui et gaudere possint, ac valeant, Haere-
desque et Posterii eorundem utriusque sexus universi

valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Christophorum Szentpéteri, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia : Scutum videlicet Militare erectum candidum seu coloris argentei, in quo vir militaris Hungarus rubro vestitu, aureis nodis et fibulis, nec non simili cingulo ornatus, et ad pedes flavis cothurnis indutus, a latere pendente framaea, caput pileo rubro a tergo defluo, mardurina pelle reducto tectus, manuum sinistra latus fulciens et dextra duas claves indecussim positas sustinens, stare visitur; Scutum ipsum tegitur Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque situ pro more ad dextram obliquo, Nobilibus propria iugo

Szentpéteri cs. címere.

alarum aquilinarum nigro complicato, cuius meditullio stella sexangula aurea cernitur inscripta, fastigiata; Laciniis seu lemniscis ad dextram aureis et rubris, ad sinistram vero argenteis et pariter rubris, a summitate Galeae in scuti latera decore dependentibus, illaque pulcherrime ambientibus et exornantibus; prout haec omnia in capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Christophoro Szentpéteri, praefatisque eius Gratiose danda duximus, et conferenda, decernentes, et ex certa Scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri, veri et indubitati praefati Principatus Nostri

Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum. Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditarium Nobiles, Natura, Iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint; imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr. Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Szentpéteri család czímere tehát a következő: az ezüst pajzsban vörös, arany zsinorral disztett mezbe öltözött, sárga csizmájú, prémkalpagos magyar vitéz, kinek baljáról kardja lóg alá, jobb kezében két keresztbe helyezett kulcsot tart, míg balját csipőjén nyugtatja. Sisakdísz: két egymásra helyezett és egy hatágu arany csillaggal megrakott, fekete sas-szárny. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról vörös ezüst.²⁾

¹⁾ Aradvármegye 1822. évi közgyűlési jegyzőkönyvének 1252. száma alatt őrzött másolatából.

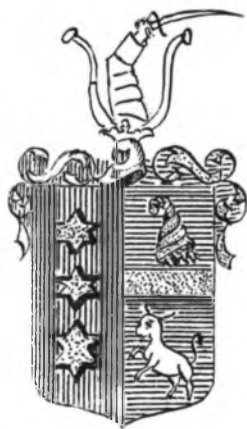
²⁾ E czímert, mely a mennyei kulcsokat őrző Szent Péterre való vonatkozásánál fogva szintén az u. n. beszélő czímerek egyike, Nagy I. i. m. X. köt. 661. l. és Siebmacher I. i. m. IV. köt. 632. l. szintén közlik. Előbbi azonban téved, midőn a sisakdísz leírásánál kiterjesztett sas-szárnyakról regél.

Török család.

E magyar-örmény család czímerszerzője Török Tódor, erzsébetvárosi örmény kereskedő volt, kinek Mária Terézia királynő Laxenburgban 1756. május 24-én kelt czímerlevelével részint a hazai áru — ép úgy, mint marha-kereskedelem előmozdítása körül szerzett érdemeinek megjutalmazására, részint a csanádmegyei nemesi felkelő sereg toborzása alkalmával tanusított hasznos szolgálatainak elismeréseül magyar nemességet adományozott. A nagy királynő ez alkalommal nemesi rangra emelte a czímerszerzön kívül annak nejét, Miklós Katát, János és Péter fiai, Anna, Mária és Kata leányait, Izsák és Krisztof fivéreit, nem különben valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékát. A czímerlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes; quibus expedit universis: quod cum Nos probe sciamus nihil apud Reges et Principes Liberalitate, ac Munificentia vel frequentius, vel antiquius esse debere, quo et eorum fama, gloriaque latius propagaretur, et subditorum animi ad industriam melioribus studiis exercendam, fidelitatemque ferventius colendam inflammarentur, idque Nobis etiam seu ingenua Benignitate, seu Praedecessorum Nostrorum Gloriosissimae Recordationis Imperatorum, ac Regum exemplo proprium esset, iisdem ut argumentis fideles subditos incessanter fovere, atque complecti gestiamus, ideo cum ad nonnulorum fidelium Nostrorum intercessionem et commendationem nostrae propterea humillime factam Maiestati, tum vero attentis et benigne consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis Theodori Török, Oppidi Nostri in Haereditario Nobis Transylvaniae Principatu Elisabethopolitani Civis, et Inhabitoris, quae is Nobis, Augustaeque Domui Nostrae tum aliis in occasionibus pro suo modulo, tum vero a viginti septem, et amplius annis, prae lucente semper vitae morumque probitate, omnis ferme generis mercibus ex Archiducali Civitate Nostra Vienna adducendis, pecuario item quaestui vel in summa foeni penuria cum notabili vectigalium Nostrorum, dictique Principatus emolumento continuo insudando et in Comi-

tatu etiam Csanádiensi tempore praesertim Insurrectionis, et alias pro exigentia summi servitii Nostri praestanda fideliter praestando exhibuisse, et impendisse perhibetur, eundemque in posterum quoque pro status sui ratione grata, et utilia servitia, constantemque fidelitatem exhibiturum, et impensurum esse Benigne confidimus, eundemque itaque Theodorum Török, Coniugemque eius Catharinam Miklós, filios item Ioannem, et Petrum, ac filias Annam, Mariam, et Catharinam iam natos, et in posterum Divina ex Benedictione nascituros, ac per eum fratres ipsius germanos: Isaacum et Christophorum, horumque pariter Liberos natos et nascituros, Haeredesque eorum, ac Posterios utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu, et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus caeteri veri et in-

‘Török cs. czimere.

dubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque ac Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Theodorum Török, praefatosque ipsius declaratae Benignitatis signum, veraeque et perfectae Nobili-

tatis Testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum palatiter bipartitum dextrorsum rubeum tres situ palari locatas aureas stellas sexangulares exhibens, sinistrorsum autem coeruleum, percurrente medium aurea fascia in duas areas distributum, quarum superior cornu copiae aureum, inferior vero candidum bovem saltitantem repraesentat. Ipsum Scutum premit Galea tornearia clathrata, seu aperta, Regio diademate redimita situ ad dextram obliquo, inter duo Bubali cornua, quorum prius cocco et argento, posterius vero auro et cyano partitim tinctum est, emergente brachio humano districtam frameam in vola tenente fastigiata. Laciniis a summitate Galeae in Scuti latera hinc rubris et argenteis, illinc vero coeruleis, et aureis large venustequae fluitantibus, ac utrasque oras, sive margines ipsius scuti pulcherrime ambientibus et exornantibus; prout haec omnia in capite, seu Principio Praesentium Literarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita esse cernuntur, eidem Theodoro Török, ac per eum fratribus ipsius germanis Isaaco et Christophoro praefatisque eorundem Haereditibus, ac Posteris utriusque sexus universis Gratiose danda duximus et conferenda decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac ali-

is quibusvis exercitiis militaribus ac nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorumdem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus ac conferimus Harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri Impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg, Die Vigesima Quarta Mensis Maii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo Sexto, Regnorum vero Nostrorum Decimo Sexto.

Maria Theresia m. p.   Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Török család czímere tehát a közlött czímerlevél alapján a következő: A hasított pajzs jobb vörös mezeje három, egymás fölé helyezett hatágu aranycsillaggal van megrakva; míg az arany polyával vágott kék bal mezőnek felső felében nyílásával lefelé fordított arany bőségszarv, az alsóban pedig ugrándozó jobb ezüst ökör látható. Sisakdísz: két bivalyszarv között, melyek jobbika ezüst-vörös, a bal pedig kék-arany, pánczélos jobb kar kivont görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-arany.²⁾

---

¹⁾ Az országos levéltárban levő eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I. i. m. és Siebmacher I. i. m. e családot és czímerét nem ismerik; a mi annál feltűnőbb, mert ez utóbbi egy-maga művében különben husz nemes Török családról emlékezik meg.

Verzár család.

Ezen tekintélyes és az Erdélybe letelepült hazai örménység között egykor vezérszerepet játszó nemes család czímerszerzői Verzár Márton, Szamosújvár városának kiérdemült birája és kereskedő, nem különben Verzár Gergelynek, az előbb említett Márton korán elhunyt fivérének három fia u. m. János, Péter és Oxendiusz,¹⁾ szintén ugyanottani kereskedők voltak, kiket részint előbbinek birói minőségében tanúsított hasznos és hű szolgálatai, részint mindnégyüknek a hazai kereskedelem felvirágoztatása körül szerzett érdemeik és az épen akkor dúló hétéves háború költségeinek fedezésére a hadi kincstárba önkényt beszolgáltatót nagyobb pénzadományuk hálás elismeréseül összes hozzátartozóikkal u. m. Kárimisz Ripszimével, Márton hitestársával; István, Joákim, György, Oxendiusz, Mánuság (Viola) és Máriával, ugyanannak magzatjaival; továbbá Medgyesi Anna-Máriával, Verzár János feleségével s valamennyiük összes mindkét nembeli törvényes utódjaival együtt, Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt czímerlevelével nemesi rangra emelt. E czímeradományozásnál kegyes figyelmére méltatta a nagy királynő a négy czímerszerző azon két rokonának érdemeit is, kik mindketten mint nemzeti egyházuk sziklaszilárd apostolai és hazájuknak hű fiai mindkettő iránt érzett köteles tiszteletük, szeretetük és tántoríthatlan ragaszkodásuknak oly fényes tanujelét adták. E két férfiú egyike Verzár Oxendiusz püspök,²⁾ az erdélyi örmény hierarchia leáldozó napja, a czímerszerzők ősenek testvérbátyja volt, ki mély tu-

¹⁾ Oxendiusz a latin Auxentius-nak megfelelő örmény férfi-keresztnev. A három Verzár fivér atyjának neve és a másik czímerszerző, Verzár Mártonhoz való rokonai viszonya kitűnik említett fivéreknél Mária Terézia királynőhöz intézett és az országos levéltárban őrzött 1760. évi eredeti leveléből.

²⁾ Verzár (Verzereskul) Oxendiusz püspök, az erdélyi örménység hittérítő apostola, született 1655 körül, 1696. október 6-án mint alladi felszentelt püspök és apostoli helynök kezdette meg működését, meghalt 1715. márczius 10-én. Lásd: bővebb életrajzát az »Armenia« II. évf. (1888) 65. lap.

dománynyal párosult szeplőtelen életével tündöklő világitó toronyként maga körül oly fényt árasztott, mely messze-lövő sugaraival nemcsak rokonságának, közeli környezetének, hanem az összes hazafias örménységnek egét is bearanyozta; a másik pedig Verzár Lukács szamos-újvári örmény főesperes-plebános, ugyancsak a négy címerszerző közeli rokona volt, ki a gondjaira bízott kisdéd nyáj vezetése s hitéletének fejlesztése körül szerzett magának bokros érdemeket. „Egyháznak és hazának egyaránt hű fia legyen minden magyar-örmény!” erre buzdít bennünket is az összes egyházi és hazafias érdemek e két világitó eszményképe s ezt sugják füleinkbe a Verzár család címerének szent keresztet s levágott török főn taposó vitézt ábrázoló címerképei.

A Verzár Márton és hozzátartozói részére Bécsben 1760. október 7-én kelt címerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum propria Principibus esset distribuendorum gloria Beneficiorum, idque Nos etiam inde a Regiminis exordio curandum Nobis proposuissemus, ut ne condendis Beneficentiae operibus ullo tempore deessemus, ideo cum ad nonnullorum Fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis Fidelitate et fidelibus serviitiis Martini Verzár, Civis et Quaestoris Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate in sua Communitate, cuius ipse ludicem quoque egisset, sui partes muneris diligenter obeundo, tum vero Negotiationi inter primarios dicti Oppidi Quaestores cum emolumento Vectigalium Nostrorum insistendo, signanter autem in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse, id vero etiam, quod Oxendium Verzár Episcopali dignitate praefulgentem, Orthodoxae Religionis suos apud Tribules tutandae promovendaeque Zelatorem eximium, ut qui ad

Aulam quoque Magni Imperatoris Leopoldi Avi et Prae-
decessoris Nostri Desideratissimi pro parte suorum in Re-
bus Sacris Deputatum egisset, Propatruum habuisse; al-
terum vero etiam Ecclesiastico honore conspicuum Lu-
cam pariter Verzář, Archidiaconum et antelati Oppidi
Parochum pluribus annis cum solatio fidelium ibidem fun-
gentem propinqua et ipsum Cognatione attingere perhi-
beretur, in Benignam sumentes Reflexionem, eundem
Martinum Verzář, Coniugemque eius Herebsimam
Kárimisz, et filios Stephanum, Ioachimum, Georgium et
Oxendium, ac filias Mánuság et Mariam iam natos et
in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nasci-
turos; eorumque Haeredes et Posteris utriusque sexus
universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Prin-
cipalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et condi-
tione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum
verorum et indubitatorum antelati Principatus Nostri Tran-
sylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni
Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac
Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duxi-
mus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes, et
ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut
ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper tem-
poribus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Prae-
rogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indu-

Verzář cs. czímere.

bitati dicti Principatus Transylvaniae,
Partiumque eidem incorporatarum, nec
non Regni Nostri Hungariae, aliorum-
que Regnorum, Ditionum ac Provin-
ciarum Nostrarum Haereditariarum
Nobiles natura, iure et ab antiquo
utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui
et gaudere possint ac valeant, Haere-
desque et posteri eorum utriusque
sexus universi valeant atque possint.
In cuius quidem Nostrae erga Eundem
Martinum Verzář, praefatosque
ipsius declaratae Benignitatis Signum,
veraeque et perfectae Nobilitatis Testi-

monium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum Baltheo dextro-diagonali coccineo inscriptis tribus stellis sexangulis aureis conspicuo, in duas areas partitum, quarum inferior argentea, virum militarem Hungarum amictu rubeo, fibulis et nodis aureis ornato, similisque coloris cingulo praecinctum, chlamide e collo pendente, caput pileo aequae rubeo ad latus sinistrum reflexo et ora pelle mardurina reducta tectum, pedum sinistro solo prasino, dextro vero resecto capiti Turcico insistentem; manuum sinistra latus fulcientem, dextra vero districtam frameam recenti cruore infectam sustentantem exhibere visitur; in superiore coerulei coloris area Gryphus aureus in posteriores pedes erectus cauda intra hos reflexa, alis expansis, rostro hiantem, et lingua rubicunda exerta anteriorum pedum dextris falculis prehensam nudatam frameam vibrare, sinistris vero crucem patulam auream ostentare cernitur; ipsum Scutum premit Galea tornearia clathrata seu aperta, coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, inter iugum alarum aquilinarum explicatarum nigrum, cruce pariter aurea patula fastigiata; Laciniis, seu Phaleris hinc argenteis, et coccineis, illinc vero aureis, et coeruleis, a summate Galeae in latera Scuti venuste defluentibus, ac utrasque oras, sive margines ipsius Scuti pulcherrime ambientibus et exornantibus, prout haec omnia in Capite seu Principio Praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte Pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa, lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Martino Verzár, praefatisque Eius, Gratiose danda duximus et conferenda, decernentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariorum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis Immunitatibusque, quibus cae-

teri, veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, Iure, et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus, et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus, sub merae, verae, sinceræ, et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos, et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus, mandamusque, ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et posterum eorumdem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus, Harum Nostrarum maioris et authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante, Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A Verzár János, Péter és Oxendiusz, nem különben családtagjaik részére ugyancsak 1760. október 7-én kiállított címerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum propria Principibus esset distribuendorum gloria Beneficiorum, idque Nos etiam inde a Regiminis exordio curandum nobis proposuissemus, ut ne condendis Beneficentiae operibus ullo tempore deessemus, ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam com-

---

¹⁾ Aradvármegye 1830. évi közgyűlési jegyzőkönyvének 774. száma alatt levő hiteles másolatából.

mendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et fidelibus serviitiis Ioannis, Petri, et Oxendii Verzá r, Civium et Quaestorum Oppidi Nostri in Transylvania Armenopolitani, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate, tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, signanter autem in moderni Belli circumstantiis ad aerarii Nostri rationem certam pecuniae summam offerendo et praestando exhibuisse et impendisse, id vero etiam, quod Oxendium Verzá r Episcopali dignitate praefulgentem, orthodoxae Regilionis suos apud Tribulles tutandae, promovendaeque zelatorem eximium, ut qui ad Aulam quoque Magni Imperatoris Leopoldi Avi et Praedecessoris Nostri desideratissimi pro parte suorum in rebus sacris deputatum existet Abpatrum habuisse; alterum vero etiam Ecclesiastico Honore conspicuum, Lucam pariter Verzá r Archi-Diaconum et antelati Oppidi Parochum pluribus annis cum solatio fidelium ibidem fungentem propinqua et ipsum cognatione attingere perhiberentur, in Benignam sumentes Reflexionem, eosdem Ioannem cum coniuge sua Anna-Maria Medgyesi, Petrumque, et Oxendium Verzá r, Haeredesque et Posteror eorum iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo Thoro nascituros utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum et indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes, et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri ac indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni

Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et posteri eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eosdem Ioannem, Petrum et Oxendium Verzá, praefatosque ipsorum declaratae Benegnitatis signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum Baltheo dextro-diagonali coccineo inscriptis tribus stellis sexangulis aureis conspicuo in duas areas partitum, quarum inferior argentea virum militarem Hungarum amictu rubeo, fibulis et nodis aureis ornato, similisque coloris cingulo praecinctum, chlamide a collo pendente; caput pileo aequo rubeo ad latus sinistrum reflexo, et ora pelle mardurina reducta tectum, pedum sinistro solo prasino, dextro vero resecto capiti Turcico insistentem, manuum sinistra latus fulcientem, dextra vero districtam frameam recenti cruore infectam sustentantem exhibere visitur; in superiore coerulei coloris area Gryphus aureus in posteriores pedes erectus cauda intra hos reflexa, alis expansis, rostro hiante, et lingua rubicunda exerta, anteriorum pedum dextris falculis prehensam nudatam frameam vibrare, sinistris vero crucem patulam auream ostentare cernitur. Ipsum scutum premit Galea tornearia clathrata seu aperta. coronataque, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria inter iugum alarum aquilinarum explicatarum nigrum cruce pariter aurea patula fastigiata; laciniis, seu phaleris hinc argenteis et coccineis, illinc vero aureis et caeruleis a summitate galeae in latera scuti venuste defluentibus, ac utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambientibus et exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu et arte pictoris, genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eisdem Ioanni, Petro et Oxendio Verzá, praefatisque eorum gratiose danda duximus et conferenda decernentes, et ex certa scientia Nos-

tra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Iuribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis Exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus sub merae, verae, sinceræ et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorumdem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus Harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Septima Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr.   Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Verzár család címere tehát a következő: a jobb, három hatágu aranycsilaggal megrakott, vö-

¹⁾ Nuriđsán János, szamosujvári kereskedő birtokában levő eredetiből.

rös harántgerenda által két részre osztott címerspajzs alsó jobb ezüst mezejében zöld talajon szemközt álló vörös, arany zsinorral díszített, mezbe és mentébe öltözött, prémkalpagos magyar vitéz jobb kezében kivont, friss vértől pirosuló kardját villogtatja, balját csipőjén, felemelt jobb lábát pedig levágott turbános törökfőn nyugtatja; a felső bal kék mezőben végül kiterjesztett szárnyu, ágaskodó arany griff jobb lábának karmaival kivont kardot, baljában pedig arany keresztet tart. Sisakdisz: két nyílt fekete sas-szárny között koronán tündöklő aranykereszt. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-arany.¹⁾

Vikol család.

E magyar-örmény nemes család címerszerzője Vikol A d e o d á t, erzsébetvárosi pénztárnok és jegyző volt, kit Mária Terézia királynő Bécsben 1760. október 7-én kelt címérlevelével a közpályán kifejtett hasznos szolgálatai és a hazai kereskedelem előmozdítása körül szerzett bokros érdemeinek elismeréseül, nevével Ötvös Kátával, Kristóf, János és József fiaival, Mária leányával s valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékaival együtt nemesi rangra emelt. E címérlevél szövege a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum liberalitatis potissimum, ac munificentiae radiis principum illustrari dominatus consuevissent, idque Nobis etiam ingenitum esset, ut prona semper in fovendos ornandosque subditos ferremur manu, ideo cum ad nonnulorum fidelium Nostorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Deo d a t i Vikol, regii perceptoris et notarii oppidi Nostri in Transylvania Elisabethopolitani, quae idem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum praeattacta munia pro servitii Nostri et communitatis suae bono, cuius apud aulica dicasteria Nostra procurandorum negotiorum causa bis

¹⁾ Nagy I. i. m. XII. köt. 157. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 712. l. e címert szintén közlik.

iam mitti, expediturque meruisset, etiam obeundo, tum vero mercaturae cum emolumento vectigalium Nostrorum operam dando exhibuisse et impendisse perhibetur, eundem Deodatum Vikol, et coniugem eius Catharinam Ötvös, filiosque Cristophorum ex priore consorte sua, Maria Szentpéteri, Ioannem et Iosephum, ac filiam Mariam ex moderna praefata, iam natos et in posterum Divina benedictione e legitimo thoro nascituros, eorundemque haeredes et posteros utriusque sexus universos, de supremae potestatis Nostrae regiae et principalis plenitudine, gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum, ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur, et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant. haeredesque et posterum eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Deodatum Vikol, praefatosque ipsius declaratae benignitatis signum, veraeque et perfectae nobilitatis testimonium haec arma, seu Nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum coeruleum, in cuius fundo aquis diluvii diffusis arca Noë auro adumbrata supernatare, tecto insidente columba candida rostro, quod utique et pedes minio tincti sunt, viridem olivae ramum deferente et alas ad volandum expandente, visitur. Scuto superincumbit galea tornearia, clathrata, seu aperta, coronataque, situ pro more ad dextram obliquo, nobilibus propria, inter iugum alarum aquilinarum

Vikol cs. czimere.

expansarum nigrum columba scutaria fastigiata; laciniis dextrorsum aureis et coeruleis, sinistrorsum vero argenteis et aequae coeruleis a summitate galeae in scuti latera venuste dependentibus, illaque pulcherrime ambientibus et exornantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, eidem Deodato Vikol, praefatisque

cuius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobilium sub iisdem iuribus, privilegiis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque status, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, haeredesque et

posteriores utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum maioris et authentici sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die Septima mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrorum Vigesimo.

Maria Teresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

A nemes Vikol család címere tehát a következő: A pajzs kék mezejében Noénak a vizözön hullámain haladó arany bárkáján jobbra fordult, repülésre kész, fehér galamb csőrében zöldelő olajgalyat tart. Sisakdisz: két, nyílt fekete sasszárny között a címerképpel azonos, csőrében olajágot tartó fehér galamb. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról kék-ezüst.²⁾

Zachariás család.

E nemes család címerszerzői néhai Zachariás János, erzsébetvárosi örmény kereskedő örökösei voltak, kiket u. m. hitestársát, szül. Ötvös Katát, János, Lukács és Tamás fiait, nem különben Julia és Anna leányait s valamennyi mindkét nembeli törvényes ivadékát Mária Terézia királynő, — tekintetbe véve a nem rég elhunyt férj, illetőleg atya hű szolgálatai által tanusított érdemeiket is, — az erzsébetvárosi Apafy Mihály-féle nemesi kuriának, melyet ennek későbbi birtokosa, Pap Samu előbb 300 frt erejéig Zachariás Jánosnál elzálogosított,

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Nagy I., ki azonban Vikol helyett Vikolyt ír, i. m. XII. köt. 189. l., nem különben Siebmacher I. i. m. IV. köt. 716. l. szintén foglalkoznak a nemes családdal s közlik annak czímerét. A Vikol, nem különben az alább tárgyalandó Zachariás család czímerében előforduló Noé bárkája a szentírás azon ismeretes soraira czéloz, mely szerint „a hetedik hónapban, a hónap huszonhetedik napján megállapodék a bárka Örményország hegyein.“ (Móz. I. könyv. 8. fejj. 4. vers.)

utóbb pedig annak örökösei fizetéseképtelenségük miatt át is engedtek, — 1000 r. frt összeg árán történt megvétele alkalmából Bécsben 1750. május 4-én kelt adománylevelével nemesi rangra emelt, ugyanazon év és hó 13-án kibocsátott czímerlevelével pedig részükre a czímer használatát is engedélyezte.

A nemesség-adományozás előzményeit és körülményeit feltűntető, 1750. május hó 4-én kelt királyi adománylevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum intercessionem Nostrae propterea humillime factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Joannis quondam Zacharias, Armeni mercatoris, in Oppido Nostro Ebesfalva, seu Elisabethopoli residentis, et commorantis, quae idem quamdiu vixit Maiestati, Augustae Domui Nostrae, Patriaeque suae, memorato Principatui Nostro Transylvaniae, pro locorum et temporum diversitate, occasionum exigentia, statusque sui ratione hactenus exhibuit et impendit et Haeredes, Posterisque eius deinceps etiam non minori cum fidelitate, et industria exhibituros et impensuros confidimus, totalem igitur et integram Curiam Nobilitarem in Dominio Nostro Possessioneque Ebesfalva et Comitatu de Küküllő existente habitam, ab Illustri quondam Transylvaniae Principe Michaeli Seniore Apafy Samueli Pap in et pro Tercentorum Sexaginta Sex Rhenensium florenorum et quadraginta crucigerorum Summa inscriptam, per hunc vero ob suas necessitates praefato Ioanni Zacharias in Tercentis Rhenensibus florenis inhypothecatam, et cum haeredes Samuelis Pap ad retinendam Donationem Creditori satisfacere non possent, eidem Armeno, Ioanni Zacharias, postquam idem cum praelibata Inscriptionis Summa mille Rhenenses florenos Aerario Nostro effective persolvisset, simul cum cunctis eius utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, Agris, Pratis, Pascuis, Campis, Foenetis, Sylvis, Nemoribus, Montibus, Alpibus, Vallibus, Vineis, Vine-

arumque Promontoriis, Aquis item Fluviis, piscinis, Piscaturis, Aquarumque Decursibus, Molendinis et eorum locis braxatoriis. generaliter quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem Curiam Nobilitarem, de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus eidem Ioanni Zacharias et eius masculini sexus descendantibus irredemptibiliter, ita tamen, ne licitum sit Ius Regium eidem collatum ullatenus in alios et in maiori summa transferre, verum omnibus viis et modis licitis illud in salvo conservare teneantur; Foemineo sexui vero, item Legatariis, et Cessionariis iure duntaxat Inscriptio, sive redemptibili, in praenotata et effective uti praemissum soluta non solum Pignoratitiae, sed etiam superadditionis in simul mille Rhenenses Florenos constituyente Summa, Salvis etiam meliorationum expensis, quae non ex ipso Fundo promanant, verum sumptibus Possessorum utiliter impenduntur praevia liquidatione, secundum Cameralem aestimationem tempore reuisionis facta, bonificandis, Iure perpetuo et irrevocabili dandam, donandam, conferendamque et respective redemptibili in praelibata Summa inscribendam esse duximus, vigore Benignae Resolutionis Nostrae per Aulicam Nostram in Transylvanicis, Banaticis et Illyricis ordinatam Deputationem, de dato in hac Civitate Nostra Vienna Austriae, die 9-a Mensis Martii, Anni praesentis, ad Regiam Cancellariam Nostram aequae Aulicam Transylvanicam intimatae; Assecurantes simul, et affidentes, certificantesque eosdem, quod a repetiti Ioannis quondam Zacharias masculini sexus descendantibus, nequam, sed etiam a Foemineo Sexu, Legatariisque, et Successoribus, non secus, nec aliter, quam deposita prius, et integre persoluta praedeclarata Mille Rhenensium florenorum summa, expensisque, ut praemissum Bonificatis, eandem Curiam Nobilitarem cum appertinentiis, Nos, Successoresque Nostri Transylvaniae Principes, et alii quicunque redimemus, reluemus, et rehabebimus, rediment, reluentque et rehabebunt; ad quod firmiter, et inviolabiliter observandum, tam Nos ipsos obligamus et ob-

stringimus, quam etiam successores Nostros Legitimos videlicet Transylvaniae Principes, et alios quorum interest, vel intererit obligatos, et modis omnibus obstrictos esse volumus, imo damus, donamus, conferimus et inscribimus, assecuramus item et affidamus, certificamus, obligamusque et obstringimus salvo iure et alieno harum Nostrarum Secretioris, et Aulici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante, Quas Nos in formam Privilegii redigi faciemus, ubi Nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die quarta Mensis Maii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo, Regnorum vero Nostrorum decimo.

Maria Theresia m. pr.

C. Ladislaus Gyulaffy L. B. de Ratóth m. pr.

Sigismundus Csató de Delne m. pr.¹⁾

A Zachariás család és hozzátartozói részére Bécsben 1750. május 13-án kelt czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod posteaquam Nos Ioannem Zacharias, Armenum mercatorem in Principatu Nostro Transylvaniae Ebesfalvenssem, seu Elisabethopolitanum nuper fatis functum, haeredesque eius et posteritates universos virtute benignae donationis Nostrae ipsis sub dato Viennae die quarta mensis et anni currentis clementer factae, iuxta legum Nostri etiam memorati Principatus dictamen, in coetum et numerum verorum et indubitatorum repetiti Nostri Principatus, aliorumque Regnorum et Ditionum Nostrarum nobilium annumeravimus, retulimus et adscripsimus, denuo Nostram memorati Ioannis quondam Zacharias relictæ viduæ, Catharina Ötvös, filii Ioannes, Lucas et Thomas, filiae vero Iulianna et Maria, implorarunt Clementiam demisse supplicantes, quatenus Nos ex pleni-

---

¹⁾ Aradvármegye 1820. évi közgyűlési jegyzőkönyvének 1078. száma alatt levő hiteles másolatból.

tudine potestatis Nostrae arma etiam, seu nobilitatis insignia ipsis praemisso modo in caetum Nobilium adscriptis, haeredibusque et posteritatibus eorum universis clementer concedere dignaremur; Nos proinde cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum intercessionem Nostrae propterea humillime factam Maiestati, tum vero humillima hac eorum instantia benigne exaudita et admissa, in uberius clementiae Nostrae testimonium haec arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum

Zacharids cs. czimere,

duabusque a summitate ductis lineis diagonalibus in tres partes sectum, cuius in media, e fundo scuti inter duas alias pyramidaliter in figura cunei assurgente parte eiusque in fundo virens cernitur collis, montem Armeniae, cui subsidentibus cataclysmi aquis arca Noë insederat, repraesentans, in quem delata praelibata arca conspicitur, cui incumbit anchora sursum inter lineas diagonales erecta; in duabus vero superioribus scuti partibus, et quidem in prima rubei, leo posterioribus e pedibus erectus, naturalique colore pictus, cuius cauda in dorsum retorta est, auream crucem anterioribus pedibus sublatam tenere, in altera autem coerulei coloris, pictos albicantes gradus ursus naturali pariter suo colore effigiatus scandere conspicitur. Supra scutum galea tornearia, clathrata est posita, cui incumbit diadema regium gemmis atque unionibus decenter ornatum, et huic cubitotenus inhaeret brachium humanum humerotenus resectum, loricatum, gladium evaginatum vola manu strictum tenens; a summitate vero, seu cono galeae teniae, seu lemnisci, hinc quidem rubei et aurei, illinc autem coerulei et argentei defluentes et in scuti latera se se diffundentes illud decenter et venuste exornant; quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium litterarum Nostrarum pictoris edocta manu, propriisque et genuinis suis coloribus clarius depicta et lucidius ob oculos intuentium posita esse con-

spiciuntur, eiusdem Ioannis quondam Zacharias praerè-
censitis filiis et filiabus, haeredibusque et posteritatibus
utriusque sexus universis benigne danda duximus et con-
ferenda decernentes et ex certa Nostra scientia, animo-
que deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum
futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu
nobilitatis insignia more aliorum verorum, antiquorum et
indubitatorum praefati Principatus Nostri Transylvaniae,
aliorumque Regnorum et Ditionum Nostrarum nobilium
sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et
immunitatibus, quibus iidem natura, vel antiqua consue-
tutine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, ubique
in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis,
duellis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis, ac
quibusvis militaribus et nobilitaribus exercitiis, nec non
sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis,
tentoriis, domibus ac sepulchris, generaliter vero in qua-
rumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae,
verae, sinceræ, vetustae ac indubitatae nobilitatis titulo,
quo eos ab omnibus cuiuscunque status, gradus, digni-
tatis, honoris et praecminentiae hominibus insignitos et
ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus et
mandamus, ferre ac gestare, ac illis semper uti, frui et
gaudere possint ac valeant. In cuius rei memoriam firmi-
tatemque perpetuam praesentes Litteras Nostras eisdem
dedimus pendentis et aulici, secretiorisque sigilli Nostri
munimine roboratas. Datum in civitate Nostra Vienna
Austriae, die decima tertia mensis Maii, anno Domini
Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo, Regnorum
vero Nostrorum decimo.

Maria Theresia m. pr.

C. Ladislaus Gyulaffy L. B. de Ratóth m. pr.

Sigismundus Csathó de Delne m. pr.¹⁾

A nemes Zachariás család címere tehát a követ-
kező: Álló ék által három részre vágott pajzs jobb vörös
mezejében ágaskodó természetes színű balra fordult orosz-

¹⁾ Aradvármegye 1838. évi közgyűlési jegyzőkönyvének 722.
száma alatt őrzött másolatból.

lán arany keresztet tart; a bal kék mezőben pedig természetes színű, jobbra néző medve fehér lépcsőkön fölfelé czammog; az ék alatti ezüst mezőben végül Örményországnak a vizözön hullámai által körülcsapkodott zöld hegyén Noe bárkája látható, fölötte egy függőlegesen álló horgonnyal. Sisakdísz: koronán könyöklő pánczélos jobb kar kivont görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-arany, balról kék-ezüst.¹⁾

Pászákász család.²⁾

E nemes család czímerszerzője ifj. Pászákász Gergely, marmaros-szigeti kereskedő volt, kit I. Ferencz király Bécsben 1797. június hó 23-án kelt czímerlevelével első nejétől, Bogdánovics Petronillától született Mária leányával, nem különben második nejével, Novák Mária-Annával nemzett Dávid, Jakab, Kajetán és Miklós fiaival, Anna, Józefa, Janka leányaival s valamennyi mindkét nembeli törvényes utódaival együtt, részint az 1762.-iki tatárbetörés alkalmával Gácsország- és Moldovában ügyesen teljesített kémszolgálatai, részint utóbb a porosz és török háborúk alatt ugyancsak Moldovában szállítói minőségében kifejtett bokros érdemei elismeréseül magyar nemességre emelt. E czímerlevél szövege a következő:

Nos Franciscus Secundus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostorum humillimam supplicationem atque intercessionem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitiorum meritis fidelis Nostri junioris Gregorii Pászákász, quacstoris oppidi Szigeth in Marmatia, quae idem ad exemplum

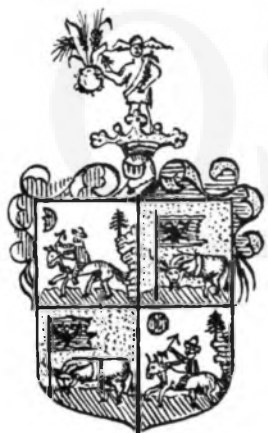
---

¹⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. e családdal és czímerével nem foglalkoznak.

²⁾ Jelen művem nagy része már elhagyta a sajtót, midőn a Bécsből e közben az országos levéltárba került Liber Regius átlapozott foliánsai még két czímerlevéllel ismertettek meg, melyeket azonban a nemes családok betűrendjének felforgatása nélkül csakis itt záradékol közölhetek.

praedecessorum de publico bene meritorum pro quarumvis circumstantiarum ratione atque occasionum exigentia, cum primis anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo occasione videlicet divulgatae Tartarorum in Hungariam et Transylvaniam irruptionis, ex determinatione Comitatus de Marmaros cum alio eidem adiuncto socio Marmaross compellato fine explorationis in Gallitiam et Moldaviam exmissus, genuinas eatenus de tempore in tempus relationes suas submittendo, praeterea sub ultimo Borussico non minus ac altero Turcico utpote bello semet per subministrationem Remundalium non minus equorum ac boum ad rationem praecipue excubantis in Moldavia exercitus caesareo-regii distinguendo, sed et per institutum quoque in partibus eiatis aerario regio multum proficuum commercium, fidelem et utilem patriae civem contestando, sacrae praelibati Regni Nostri Coronae, augustaeque Domui Nostrae Austriacae fideliter ac constanter exhibuit et impendit, ac in futurum etiam pari fidelitatis et constantiae fervore, uti Nobis de ipso firmiter ac benigne pollicemur, exhibiturus est, ac impensurus; Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia Nostra Caesareo-Regia, qua quosque de Nobis, augustaque Domo Nostra et Republica christiana benemeritos, virtutisque colendae studiosos antecessorum Nostrorum Divorum condam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quae ad maiora quaequae praestanda eos incitare possent, decernere consuevimus, eundem iuniorem Gregorium Pászakász, ac per eum filiam Mariam e prima consorte sua Petronilla Bogdanovics, e secunda vero Maria-Anna Novák filios Davidem, Jacobum, Caietanum et Nicolaum, filiasque Annam, Josepham, et Joannam susceptos et progenitos, haeredesque et posteros suos utriusque sexus universos Dei benedictione in futurum legitime nascituros e statu et conditione ignobili, in qua hactenus perstitisse dicitur, de Regiae potestatis Nostrae plenitudine et gratia speciali eximentes in coetum et numerum verorum, antiquorum et indubitatorum praememorati Regni Nostri Hungariae, et Partium eidem adnexarum

nobilium duximus adnumerandum, cooptandosque et adscribendos, annuentes et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipse a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri, antiqui et indubitati praedicti Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum nobiles hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possit ac valeat, haeredesque et posterius ipsius utriusque sexus universi valeant atque possint; In cuius quidem Nostrae erga ipsum exhibitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis signum haec arma, seu nobilitatis insignia : Scutum videlicet militare

Pászákász cs. címere.

erectum in quatuor areas divisum, in quarum prima et quarta argentea pedem illius campo prasino interoccupante, super quo vir tartarus tunica rubra, calligis coeruleis ac calceis flavis amictus, gladio praecinctus, arcuque a tergo appenso armatus et cidari rubra caput tectus, manuum dextra sagittam fractam cuspidem sursum versam gestans, fulvi coloris enervato equo e rupibus pinosis in sinistro scuti latere eminentibus gradienti insidens, in regione cephalica a dextris in prima quidem luna crescente, in quarta vero sole humanam faciem referente rubris comitatus conspicitur. Secunda vero, et tertia area aurea refert pascentem super solo prasino bovem fuscum cingulo candido ornatum, in latere scuti dextro vexillo coeruleo inscripta aquilla bicipite nigra palatiter terrae infixio sinistrorsum fluitante. Scuto incumbit galea tornearia, coronata, clatrataque seu aperta situ pro more ad dextram obliquo nobilibus concedi solita, in apice Mercurio exurgente manuum dextra quatuor spicas tritici aureas, sertumque viride ostentante, sinistra vero proprium

sibi caduceum tenente fastigiata. Laciniis hinc argenteis et rubris, illinc vero aureis et coeruleis scuti latera decenter ac venuste exornantibus; quemadmodum haec omnia in principio, seu capite praesentium literarum Nostrarum pictoris edocta manu, propriisque ac genuinis suis coloribus clarius depicta lucidius ob oculos intuentium posita esse conspicerentur, eidem iuniori Gregorio Pászákász, ac per eum praefatis filiis Davidi, Jacobo, Caietano, et Nicolao, filiabusque suis Mariae, Annae, Josephae et Joannae, Haeredibusque et posteris suis utriusque sexus universis Dei benedictione in futurum legitime nascituris danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa Nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipse a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem de iure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis quibusvis militaribus et nobilitaribus exercitiis, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis titulo, quo eum ab omnibus cuiuscumque status, gradus, honoris, dignitatis et praecminentiae hominibus insignitum et ornatum dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui et gaudere possit ac valeat, haeredesque et posterius eiusdem utriusque sexus universi legitime iam nati et in futurum Dei benedictione nascituri valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus, conferimus, et concedimus praesentium per vigorem. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas Nostras privilegiales secreto sigillo Nostro, quo et Rex Hungariae apostolicus utimur, impendenti communitas eidem iuniori Gre-

gorio Pászákász, ac per eum praenuncupatis filiis Davidi, Jacobo, Caietano, et Nicolao, filiabusque suis Mariae, Annae, Josephae et Joannae, haeredibusque et posteris suis utriusque sexus universis Dei benedictione in futurum legitime nascituris gratiose dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis Nostri Nobis sincere dilecti spectabilis, ac magnifici Comitis Caroli Pálffy ab Erdőd, perpetui in Vöröskeő, aurei velleris et una insignis ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici magnae crucis equitis, Comitis Posoniensis et Comitatus nominis eiusdem perpetui supremi comitis, Arcisque Nostrae Regiae Posoniensis haereditarii aequae ac supremi capitanei, Cameraarii, consiliarii Nostri actualis status intimi, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae aulae Nostrae, prout et dicti ordinis Sancti Stephani Cancellarii, in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die vigesima tertia mensis Junii, Anno Domini Millesimo septingentesimo nonagesimo septimo, Regnorum Nostrorum Romani quinto, Hungariae vero, Bohemiae et reliquorum anno sexto. Reverendissimis, Illustrissimo, Reverendis item ac Venerabilibus in Christo patribus Domino Josepho e Comitibus de Batthyán perpetuo in Némethujvár SRE. Cardinale ac S. R. I. principe Strigoniensis et altero Comite Ladislao Kollonich de Kollegrad Colocensis et Bacsensis canonice unitarum metropolitandarum ecclesiarum archiepiscopis, Comite Carolo Eszterházy de Galantha Agriensis, Andrea Bacsinszky graeci ritus catholicorum Munkácsiensis, Matthaeo Francisco Kerticza Bosnensis seu Diakováriensis et Syrmienensis, Josepho Bajzáth Veszprimiensis, Joanne Szily Sabariensis, Emerico Krisztovics Csanadiensis, Antonio L. B. Andrásy de Szent-király et Krasznahoka Rosnavienensis, Comite Ignatio de Batthyán perpetuo in Némethujvár Transsylvaniae, Comite Paulo Eszterházy de Galantha Quinqueecclesiensis, Maximiliano VerhovácZ Zagrabienensis, Josepho Fengler Jaurinensis, Francisco Xaverio Fuchs Nittrienensis, Joanne e Comitibus de Réva Scepusienensis, Ignatio Darabanth graeci ritus catholicorum Magno-Variensis, Joanne Jessich Segniensis et Modrussienensis,

seu Corbaviensis, Nicolao Milassin Albaregalensis, Sylvestro Bubanovich gr. ritus catholicorum Crisiensis, Sedibus Neosoliensi, Magnováradiensi et Vacienti vacantibus, Josepho Pierer de Hodos consecrato Tinniniensis, Nicolao Konde de Poka-Telek consecrato Belgradiensis et Samandriensis, Comite Sigismundo Keglevich de Buzin electo Makariensis, Gabriele Szerdahelyi de Nittra-Szerdahely electo Corczolensis, Paulo Rosos de Szent-király Szabadgya electo Ansariensis ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus, Serenissimo item Archiduce Austriae Domino Josepho, Regni Nostri Hungariae Palatino et Locumtenente Nostro Regio, nec non Spectabilibus ac Magnificis Petro Végh Judice curiae Nostrae Regiae, Comite Joanne Erdődy de Monyorókerék Regnorum Nostrorum Dalmatiae, Croatiae ac Slavoniae Bano, Comite Josepho Majlath de Székhely Tavernicorum, Comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd Janitorum, antelato Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Curiae, Comite Francisco Zichy de Vásonkeő Pincernarum, Comite Josepho Georgio de Batthyan perpetuo in Némethujvár Dapiferorum, Comite Josepho Keglevich de Buzin Agazonum, Comite Josepho Csáky de Keresztszegh Cubiculariorum Nostorum Regalium per Hungariam Magistris, Capitaneatu Nobilis Turmae Nostrae praetoreae Hungaricae vacante, ac praelibato Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Comite Posoniensi, caeterisque quam plurimis saepefati Regni Hungariae Comitatus tenentibus et Honores.

Franciscus m. pr.

Comes Carolus Pálffy m. pr.

Alexius Névery m. pr. ¹⁾

A Pászákász család nemesi címere tehát a következő: Négyelt pajzs, melynek első és negyedik ezüst mezejében fenyves sziklák mögül zöld talajon, sötét színű paripán jobbra haladó, vörös mezbe, kék nadrágba öltözött, vörös kalpagú tatár felemelt jobbjaiban tört nyilveszszőt tart. Az első mező felső jobb szögletében növekvő vörös hold, a negyedikben pedig emberi arczhoz hasonló

¹⁾ A Liber Regius 59. köt. 482—486 l. másolatból.

vörös nap ragyog. A második és harmadik arany mezőben a zöld talajba függőlegesen szúrt és kétfejű fekete sassal megrakott kék zászló mellett balra fehér hevederrel átkötött barna ökör legel. Sisakdisz: koronából kinövő szárnyassisaku Merkur baljában szokásos botját, jobbában pedig zöld koszorút és négy arany buzakalászt tart. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-arany.¹⁾

Petraskó család.

E nemes család czímerszerzője Petraskó Gergely, marosvásárhelyi magyar-örmény kereskedő volt, kit I. Ferencz király Bécsben 1831. augusztus 10-én kelt adománylevelével a biharmegyei dobresti uradalomnak 13861 frt. 20 kr. összeg árán történt megvétele alkalmából összes hozzátartozóival és mindkét nembeli törvényes utódaival együtt nemesi rangra emelt. E királyi adománylevelél így hangzik:

Nos Franciscus Primus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostorum humillimam supplicationem, Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benigne attentis et consideratis integra fide, et fidelitate fideliumque ac utilium servitiorum meritis fidelis Nostri Gregorii Petraskó, Civis, et quaestoris Maros-Vásárhelyiensis pro varietate temporum comparatis, ac in posterum (uti Nobis de ipso firmiter, ac benigne pollicemur) fidelitatis et constantiae fervore comparandis, possessionem cameralem Dobrest comitatus Bihariensi ingremiatam, iam pridem ad iurisdictionem sacrae Regni Nostri Hungariae Coronae, quin et actuale Fisci Nostri Regii possessorium devolutam, actuque benignae collationi et dispositioni Nostrae Regiae obnoxiam, totum item et omne ius Nostrum Regium, si quod in praeattacta possessione Dobrest etiam aliter qualiter-

---

¹⁾ Nagy I. (i. m. IX. köt. 130. l.) és Siebmacher I. (i. m. IV. köt. 483. l.), kik azonban a sisakdiszben csak három kalászlóról tudnak, szintén közlik e czimert.

cunque haberemus, aut eadem et idem Nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis quibuscunque, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, foenetis, foenilibus, sylvis, nemoribus, montibus, collibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis; iure item montano: aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumve clausuris, paludibus et aquarum decursibus, hortis, molis, molendinis et eorundem locis braxatoriis, educillis item et macellis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem possessionem Dobrest praefato comitatui Bihariensi adiacentem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub metis et limitibus in metalibus literis occasione resignationis huius possessionis confectis, Datum septimae septembris Anni millesimi octingentesimi vigesimi primi praeseferentibus et resignatorio instrumento, in camerali archivo asservato sub Litera B. adiacentibus, designatis et deductis, eidem Gregorio Petras-kó erga effective aerario Nostro Regio illatam praeattactae possessionis tredecim mille octingentorum sexaginta unius florenorum, viginti crucigerorum conventionalis monetae, aestimationalem summam, eiusdemque sexus masculini haeredibus perennaliter, foeminei sexus descendentibus vero iure duntaxat inscriptitio, ad vires videlicet supra expositae 13861 flor. 20 cr. conv. mon. efficientis aestimationalis summae, valoris item utilium aedificiorum et meliorationum. non ex ipsa soli natura provenientium, sed sumptibus procurandarum suoque tempore debite legitimandarum, detractis praevie, si quae per impetrantem, vel eius successores masculos possessioni huic superinducta fuerint, oneribus, benigne dederimus, donaverimus, et contulerimus; imo damus, donamus et conferimus iure quo supra utendum, tenendum, possidendum, pariter et habendum (salvo iure alieno, praesertim ecclesiarum Dei) harum Nostrarum secreto sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae apostolicus utimur, in pendenti communitarum vigore et testimonio Literarum, quas Nos in formam pri-

vilegii Nostri Regii redigi faciemus, dum eaedem Nobis in specie fuerint reportatae. Et siquidem praenominatus Gregorius Petraskó eiusdemque haeredes et posterius utriusque sexus universi legitime iam nati et in futurum Dei benedictione nascituri, virtute praesentium Nostrarum benignarum literarum donationalium in coetum et numerum verorum ac indubitatorum praedicti Regni Nostri Hungariae et partium eidem adnexarum nobilium iuxta titulum 4. part. 1. suapte cooptarentur et adscriberentur, ac a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis gratiis, honoribus, indultis, privilegiis, libertatibus, iuribus, praerogativis, et immunitatibus, quibus reliqui veri, antiqui et indubitati repetiti Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum nobiles hactenus quomodolibet de iure, vel antiqua consuetudine uti sunt, et gavis, utunturque et gaudent, usuri, fruituri et gavisuri essent; hinc in ulterius Nostrae erga eundem Gregorium Petraskó gratiae, clementiae et liberalitatis testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis signum haec arma, seu nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum, sinuatim in cuspidem vergens, horizontaliter et in superiori parte perpendiculariter sectum, in cuius superiori dextra area auro tincta aquila nigra rostro aperto, lingua rubra protensa, alis expansis, pedibus protensis, cauda explicata; in superiori sinistra vero cyaneo tincta tres numi argentei, in inferiori area demum diagonali dextra linea secta, in superiori parte argento tincta caduceus Mercurii alis candidis duobus viridibus in eo serpentibus iuxta diagonalem ductum dispositus, in inferiori parte autem rubro tincta stella aurea conspiciuntur. Scuto incumbit galea tornearia, coronata clatrataque seu aperta, auro reducta, purpura suffulta, ac monili circumducta, super corona brachium incurvatum armatum, iuncturis auro reductis, vola nuda gladium incurvatum ca-

Petraskó cs. czimerc.

ori parte autem rubro tincta stella aurea conspiciuntur. Scuto incumbit galea tornearia, coronata clatrataque seu aperta, auro reducta, purpura suffulta, ac monili circumducta, super corona brachium incurvatum armatum, iuncturis auro reductis, vola nuda gladium incurvatum ca-

pulo aureo; laciniis seu lemniscis a summitate galeae per utrumque scuti latus hinc cyaneis et aureis, illinc argenteis et rubris venuste defluentibus, ipsumque scutum decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum Nostrarum pictoris edocta manu, propriisque et genuinis suis coloribus clarius depicta conspicerentur, eidem Gregorio Petraszkó eiusdemque haeredibus et posteris utriusque sexus universis legitime iam natis, et in futurum Dei benedictione nascituris, danda duximus et conferenda, decernentes, et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipse a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma, seu nobilitatis insignia more aliorum verorum, antiquorum et indubitatorum praelibati Regni Nostri Hungariae, partiumque eidem adnexarum Nobilium sub iisdem iuribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem natura, vel antiqua consuetudine usi sunt, et gavisi, utunturque et gaudent, ubivis in proeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis quibusvis militaribus et nobilitaribus exercitiis, nec non sigillis, velis, cortinis, aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eum ab omnibus cuiuscunque status, gradus, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus insignitum et ornatum dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre, gestare, ac illis in aevum uti, frui et gaudere possit ac valeat, haeredesque et posteris eiusdem utriusque sexus universi legitime iam nati et in futurum Dei benedictione nascituri valeant atque possint. Datum per manus fidelis Nostri Nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici Comitum Adami Reviczky de Revisnye, insignium ordinum sancti Stephani Regis Apostolici magnae crucis, Leopoldi item imperatoris et Regis Sardinici sancti Mauritii et Lazari magnae crucis in adamantibus equitis, Camerarii et actualis intimi status consiliarii Nostri, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, Co-

mitatus Borsodiensis supremi Comititis, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae aulae Nostrae, prout et insignis ordinis sancti Stephani regis apostolici cancellarii, in Imperiali urbe Nostra Vienna Austriae, die decima nona Mensis Augusti, Anno Domini millesimo octingentesimo trigesimo primo, Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae et reliquorum anno quadragesimo.

Franciscus m. pr. Comes Adamus Reviczky m. pr.

Antonius Hadáry m. pr.¹⁾

A Petraskó család nemesi címere tehát a következő: A vágott pajzs felső hasított részének jobb oldali arany mezejében kiterjesztett szárnyu és kinyújtott körmű, jobbra néző egyfejű sas, a bal oldali kék mezőben pedig három (2, 1) ezüst pénz tündöklük; a jobb haránt vonallal vágott alsó mező jobb vörös alsó felében hatágu arany csillag, bal ezüst felső felében végül a haránt vonal irányában fekvő, két zöld kigyóval körülfont szárnyas merkurbot látható. Sisakdisz: arany koronán könyöklő pánczélos jobb kar kivont, aranymarkolatu görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.²⁾

Országos Széchényi Könyvtár

Sajtóhiba.

45. lap. 19. sor alulról „hinc cyaneis et argenteis et rubris“ helyett „hinc cyaneis et argenteis, illinc vero aequae argenteis et rubris“ olvasandó.

¹⁾ Liber Regius 59. köt. 790—792. lapjairól vett másolatból.

²⁾ Nagy I. és Siebmacher I. i. m. c. cílmert figyelmükre nem méltatják.

